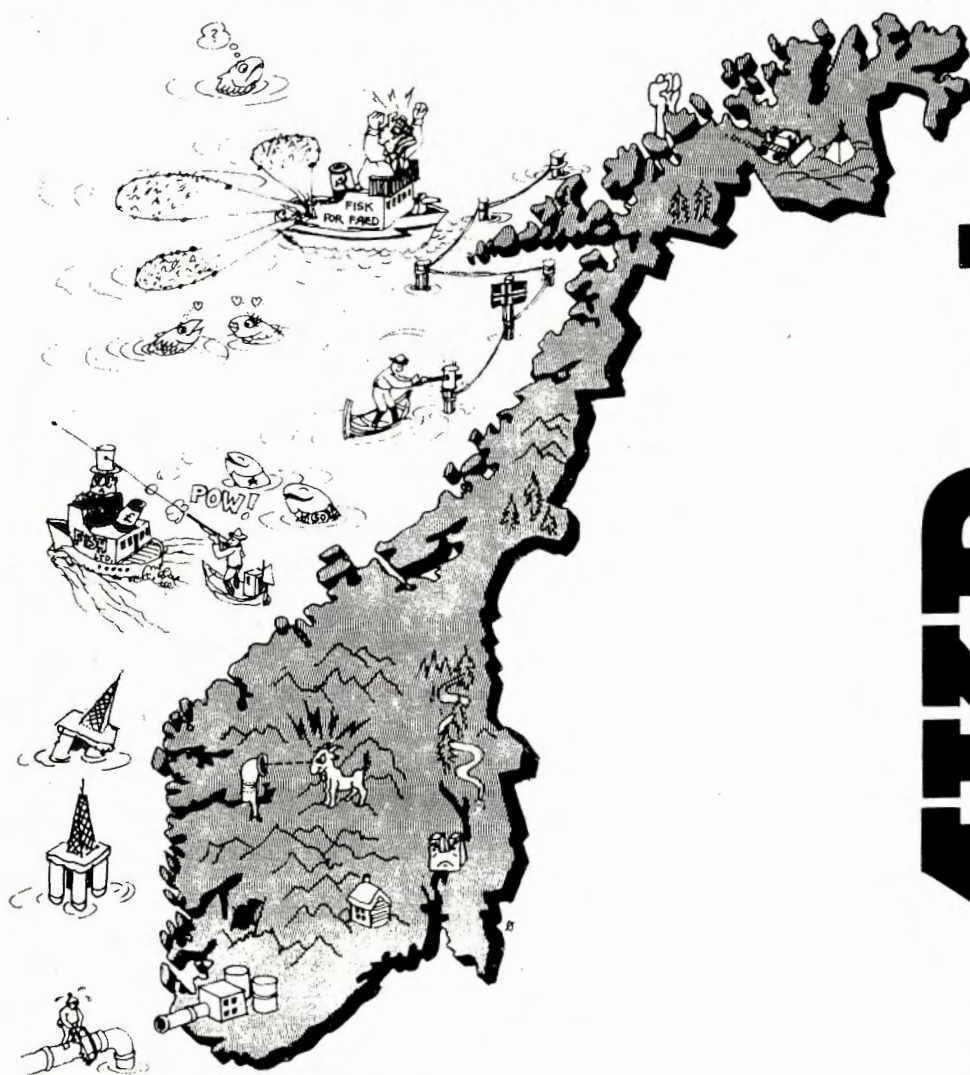

bestillingsnr.: AK-8602

FORSLAG TIL NYTT

ARBEIDS- PROGRAM

AKP ml

REVIDERT, MEN
IKKE
REVISJONISME...

Innhold

Om Arbeidsprogramme

Om arbeidsprogrammet	2
Kap. 1 Innledning	4
Kap. 2 Norsk økonomi	6
Kap. 3 Industripolitikk og arbeidsplasser	9
Kap. 4 Petroleumsindustrien	12
Kap. 5 Datateknologi	14
Kap. 6 Kampen om arbeiderklassen	15
Kap. 7 Kamp mot en usosial skattepolitikk	20
Kap. 8 Helse-, sosial- og trygdepolitikk	21
Kap. 9 Sosial boligbygging	24
Kap. 10 Utdanning og forskning	25
Kap. 11 Mot rasering av landbruket	28
Kap. 12 Fiskeripolitikk	30
Kap. 13 Natur og miljø	32
Kap. 14 Svalbard, Jan Mayen	36
Kap. 15 Kamp for samenes rettigheter	37
Kap. 16 Mot rasisme og sjåvinisme	39
Kap. 17 Internasjonal solidaritet	41
Kap. 18 Forsvarspolitikk	46
Kap. 19 Demokratiske rettigheter	49
Kap. 20 Kamp mot all kvinneundertrykking	50
Kap. 21 Kamp mot undertrykking av homofile	55
Kap. 22 Barna — samfunnets ansvar	56
Kap. 23 Ungdom	58
Kap. 24 Kultur- og mediapolitikk	60
Kap. 25 Målkampen	62
Kap. 26 For masseidrett — mot kommersialisering	63
Kap. 27 Kamp mot rusmidler	64
Kap. 28 Kriminalpolitikk	66
Kap. 29 Samferdsel	67
Kap. 30 Distriktspolitikk	68

FORSLAG TIL NYTT ARBEIDSPROGRAM FOR AKP(m-l).

Utgitt av AKP(m-l), september 1986

Sats: A/S Duplotrykk

Trykk: Reprografisk Industrie A/S

Bestillingsnr: AK-8602

Heftet fås kjøpt fra:

STUDIETJENESTER

Gøteborggt. 8,

0566 Oslo 5.

tlf: 38 43 56

Eller i Tronsmo Bokhandel og Oktoberbokhandlene.

Arbeidsprogramkomiteen starta med de beste forsetter om å mobilisere kamerater fra nær og fjern til å skrive forslag til det nye programmet. Vi sendte mange brev og oppfordringer, og det kom inn en god del svar. Men etter hvert som vi begynte å konsentrere oss om å diskutere politiske motsigelser for å finne ut hva vi skulle skrive, blei den videre mobiliseringa av folk skyvi mer i bakgrunnen. Det var synd, for vi har vært fullstendig klar over at vi i arbeidsprogramkomiteen ikke er i stand til å mene noe om alt mulig. Det har sammenheng med hvordan politikk utvikles. Den utvikles gjennom kampen for å forandre virkeligheten, utafor partiet, i aksjoner, bevegelser og interesseorganisasjoner av ulike slag. Derfor er det de kameratene som f.eks. driver aktiv kvinnekamp som har de beste forutsetningene for å vurdere hva som er bra eller forelda i vårt nåværende program, det er de som driver aktivt med idrettspolitikk som veit mest om det osv. Det er derfor vi nå har prioritert å få ut de forslaga vi har så fort som mulig, framfor å sitte lenge sjøl og flikke og gruble. Det er nå alle dere kamerater som driver kamp på de ulike områdene som må trå til.

Mao Tsetung har sammenfatta det slik: «Hvor kommer de riktige tankene fra? Faller de ned fra himmelen? Nei. Er de nedlagt i bevissthetten fra fødselen av? Nei. De kommer fra den sosiale praksis, og fra den alene. De kommer fra tre slags sosial praksis, nemlig kampen for produksjonen, klassekampen og kampen for vitenskapelige eksperimenter.»

Hva slags arbeidsprogram?

Et arbeidsprogram skal inneholde prinsipper, men skal ikke være et prinsippprogram. Det skal være kon-

kret, men ikke en arbeidsplan, og ikke så konkret at det blir uaktuelt etter et år eller to. Det skal vise fram partiets standpunkter på områder som vi sjøl synes er viktige, og det er alltid en vurderingssak hva som skal med. Det skal være lesbart og derfor ikke for langt, men heller ikke så kort at det bare blir allment eller bare konkret. Sjøl har vi tatt utgangspunkt i det programmet som vi har fra før, fordi vi synes at det i hovedsak har finni en riktig balanse.

Alle som leser vårt utkast til arbeidsprogram, vil vel se at en del kapitler spriker i formen. Noen starter f.eks. med «under sosialismen vil det være sånn og sånn», andre starter rett på de konkrete krava i dag. I løpet av behandlinga framover, skal i hvert fall arbeidsprogramkomiteen jobbe for en mer enhetlig form. Vi ønsker oss noen vurderinger i begynnelsen på hvert kapittel, før vi går løs på de konkrete krava.

Behandlinga i komiteen

Komiteen har bestått av svært travle mennesker, og vi skulle gjerne hatt bedre tid på oss. Det er ikke alle forslag vi har behandla i detalj. Det er tross alt 30 kapitler. Under hvert kapittel står komiteens innstilling. Vi har også under de fleste kapitlene prøvd å få fram hva som er nytt i forhold til det forrige, og hvilke uenigheter vi veit om. Dette er et forsøk på å fremme diskusjonen.

Kapitlene

Vi har beholdt kapittelinnstillinga slik den er i det nåværende arbeidsprogrammet. Det er fordi det er lettere å sammenlikne nytt med gammalt når sorteringa er den samme. Vi har innført et helt nytt kapittel som heter distriktpolitikk. Det er

fordi vi håper at programbehandlinga kan føre til at partiet kan få en mer helhetlig distriktpolitikk, noe vi mangler i dag.

Vi har ikke brydd oss om å diskutere rekkefølgen på kapitlene, så fra vår side er nummereringa ikke noe forsøk på å lage noen politisk prioritering. Den diskusjonen kan vi ta etter hvert.

Behandlinga videre

Det vi sender ut her, er bare et forslag, altså et utgangspunkt for diskusjon. Partilaga i AKP(ml) skal behandle forslaget i løpet av høsten. Nærmere frist for innsending av forslag blir gitt internt. Så blir forslaga oppsummert, og det holdes en landskonferanse helt i begynnelsen av 1987. Denne konferansen behandler forslaga og vedtar sitt syn. Denne konferansen er rådgivende overfor Sentralkomiteen, som vedtar programmet til slutt.

Det går an å diskutere uten å bli sinna

Vi i komiteen har allerede fått bidrag fra over 60 folk! Overraskende meninger har verken fått fram adrenalinet eller latteren, vi har tygd og tenkt og diskutert. Og så har vi prøvd å få fram uenighetene. Folk har jo ulik erfaring og ser sakene fra ulike synsvinkler, og det er jo nettopp diskusjon av uenigheter som hjelper oss til å se mer allsidig på tinga. Men da må vi jo også være villige til å lukke opp øra for andres meninger.

Hva slags forslag?

Det er helt ålreit å sende forslag til oss der det står: «Vi vil på det skarpeste kritisere komiteen for deres borgerlige og revisjonistiske avvik når de har skrevet så lite om pendlere. Dette er et brudd på mas-

selinja, og viser komiteens forakt for massene.» Men for den som mener dette, er det enda mer nyttig å skrive et forslag til hva som skal stå om pendlere. Dette kan vi ikke understreke sterkt nok. Dine meninger har ikke en sjanse til å bli behandla hvis de ikke finnes som forslag! Du må lage setninger på et papir, du må lage setninger som du ønsker skal stå på trykk når programmet er ferdig. Da må du ikke skrive «kapitlet må si mer om kapitalismen», for sånt trykker vi jo ikke.

God diskusjon!

Komiteen

Arbeidsprogramkomiteen består bl.a. av disse medlemmene: Brit Unni Arntsen, Petter Bauck, Siri Pernille Øverli, Hans B. Bentsen, Cecilie Høigård, Erik Ness, Jorun Gulbrandsen.

Ikke alle medlemmene av komiteen har vært på alle møtene, og derfor har ikke alle deltatt i alle avstemninger. Vi har derfor stilt oss sjøl fritt i den videre diskusjonen.

Kommentar etter diskusjon i SKAU:

1. Vi mener at forslaget til nytt arbeidsprogram er et bra utgangspunkt for videre diskusjon.

2. Nå gjelder det å få inn konkrete forslag og endringsforslag fra partilaga, men også fra enkeltkamerater. Begynn gjerne med det med en gang.

3. Vi synes at kvinnekapitlet har den beste formen. For samtidig som det er prinsipielt, har det lagt størst vekt på de helt konkrete krava. Her er det lett for folk å se hva partiet mener om mange konkrete spørsmål.

Innledning

AKP(m-l) har ei langsiktig målsetting som er uttrykt i prinsippprogrammet. Dette målet er det klasseløse samfunnet, kommunismen. Veien til dette samfunnet går gjennom en sosialistisk revolusjon. Gjennom revolusjonen avskaffes kapitalismen og det skapes et sosialistisk samfunn under proletariatets demokratiske diktatur. Under det sosialistiske systemet skapes forutsetningene for et klasseløst samfunn. Sosialismen vil si at arbeiderklassen har makta i staten, at de viktigste produksjonsmidlene er samfunnets eiendom og at det er planøkonomi. Sosialismen vil være et overgangssamfunn mellom kapitalismen og det kommunistiske samfunnet. Det vil være et samfunn med skarpe motsetninger, der rester av kapitalismen vil eksistere side om side med elementer av ei kommunistisk samfunnsordning. Partiets oppgave er å være bærer av den vitenskapelige sosialismen. Det betyr å være en teoretisk, politisk og organisatorisk fortropp for arbeiderklassen i kampen for å styrte borgerskapets stat og utvikle det sosialistiske overgangssamfunnet fram mot kommunismen. Å løse denne oppgava forutsetter bl.a. en særegen politikk for å utvikle en sosialistisk økonomi og et sosialistisk demokrati basert på norske forhold. En slik politikk er ikke behandla i dette programmet.

Vår oppgave er også å stille oss i spissen for å forsvare arbeiderklassens og det arbeidende folkets interesser under kapitalismen. Denne kampen vil være både politisk og økonomisk, kamp mot utbytting, mot sosiale nedskjæringstiltak, kamp for demokrati, anti-imperialistisk kamp, proletarisk internasjonalisme. Arbeidsprogrammet er et program for den delen av partiets arbeid. Programmet klargjør de politiske standpunktene partiet vil ta til ei rekke aktuelle spørsmål som er viktige for interessene til arbeiderklassen i Norge, arbeidsfolk i dette landet ellers og arbeidere og undertrykte i andre land.

AKP(m-l)s linje for disse kampene under kapitalismen bygger på to grunnleggende prinsipper, som uttrykkes slik i partiets prinsippprogram:

«Kapitalismen kan godta mange slags konsesjonar og reformer, så lenge han greier å halda på makta si over økonomien og staten. Seinare kan han jamvel bruka denne makta til å ta attende det folket vann, om det er naudsynt. Dette gjeld allment under kapitalismen.

Slik den kapitalistiske krisa utviklar seg no, vert det i tillegg verre å presse fram konsesjonar som kan gi røynelege betringar på eitt eller

anna område. Sjølv kampen for små reformar under kapitalismen får eit meir og meir defensivt preg: Berga ei bedrift, eit sjukehus eller ein skule, hindra større nedgang i løner eller pensjonar osv.

Kampen for verkeleg store og varige endringar på ymse område der den daglege klassekampen går føre seg no, krev difor ein kamp for å kasta heile det kapitalistiske systemet. Dette skjønar berre eit mindretal i dag. Men røynsleane frå desse ulike lokale og sektorvise kampane gjer det mogleg å utvikla ei slik forståing hos stadig fleire i det arbeidande folket.

Her ligg den langsiktige og revolusjonære innverknaden av desse kampane. Dei kan brukast til å auka talet på dei som forstår at heile det kapitalistiske systemet må kastast på skraphaugen. Slik kan dei spela ei rolle i den langvarige kampen for å samla og organisera krefter i arbeidarklassen og folket, framfor den avgjerande styrkeprøva med kapitalistklassen.

Men dette skjer ikkje av seg sjølv. I dei tilfella der ingen held fram eit slikt perspektiv i samband med desse kampane, så vil dei heller ikkje føra til noka styrking av kreftene som på lang sikt vil slåst for sosialismen.

Kampar for reformar som blir ført isolert og uten perspektiv, kan ikkje gi medvit om meir enn at det er naudsynt å reformera kapitalismen. Det som blir styrka av slik kamper, blir då berre ymse borgarlege retningar, som reformisme, sosialdemokrati og ulike former for reformisme.

Kommunistane må ta del i alle slike kampar og samarbeida utan sekterisme med alle krefter som vil slåst mot reaksjonen. Samstundes må kommunistane halda fast på dei langsiktige sosialistiske perspektiva. Dei må ikkje forfalla til opportunistisk økonomisme, men nytta høvet til å forklara og diskutera kapitalismen og sosialismen.

Dette er ein lekk i ein langdryg historisk prosess for å samla krefter. I brei målestokk for å auka forståinga i heile arbeidarklassen og det arbeidande folket, slik at dei skjønar kor viktig ei samfunnsom-

velting er. I smal målestokk for å samla og organisera dei mest medvitne kreftene i klassen og folket og få dei med i kommunistpartiet og revolusjonære organisasjonar. Dette er den viktigaste strategiske oppgåva innanfor den daglege klassekampen no.»

Kampen for å forsvare interessene sine under kapitalismen gir arbeidsfolk erfaring i kamp og organisasjon, og fører til interesse for politikk. Erfaringer og kunnskaper fra mange slike kamper er noen av forutsetningene for å vinne makta fra borgerskapet. Men større innsikt i kapitalismens lovmessigheter og nødvendigheten av å gjennomføre en sosialistisk revolusjon oppstår ikke spontant. I tilknytning til de daglige klassekampene må partiet spre kommunistisk propaganda. Vi må aktivt og systematisk bruke erfaringene fra disse kampene til å trekke langsiktige konklusjoner som øker innsikten i kapitalismens vesen hos stadig flere.

Partiet ser på enhetsfronter og fellesaksjoner som viktige redskaper for folket i kampen for folkets interesser. Enhetsfronten gjør det mulig for uorganiserte og folk med ulik partitilknytning å samle seg om enkelte saker som de er enige om, og øke slagkrafta bak krav og paroler. Partiet vil delta aktivt i slike enhetsfronter og ta initiativer til at de dannes. Vi vil respektere enhetsfrontens egenart og våre alliansepartners uavhengighet. Vi venter at de også respekterer vår.

Partiet vil bruke en lang rekke kampformer og arbeidsmåter tilpassa de konkrete vilkåra. Kampformene vil først og fremst være avhengige av hvordan massebevegelsen er utvikla. Partiets oppgave er ikke å føre disse kampene på vegne av arbeidsfolk, men å gå i spissen for den kampen arbeidsfolk sjøl fører.

Men dersom partiet skal fylle sin rolle som teoretisk, politisk og organisatorisk fortropp, kan det ikke begrense seg til å slutte opp om de parolene massebevegelsen til enhver tid stiller. Dersom feilaktige politiske linjer har fått innflytelse i en massebevegelse, er det partiets plikt å kritisere og bekjempe slike linjer. Partiet må også sjøl ta initiativet til å reise kamper på viktige områder. Videre må partiet kjempe for riktige standpunkter som for øyeblikket har liten oppslutning i arbeiderklassen og det arbeidende folket. Partiets oppgave er å utvikle massebevegelsen politisk, ikke å henge i halen på den.

Partimedlemmer som er representanter i parlamentariske fora vil sjølsagt ta opp og kjempe for arbeidsprogrammets politikk der, men i motsetning til andre parti-

er sprer vi ikke illusjonen om at noen få slike representanter skal «ordne opp». Vi peker tvert imot på at det er den kampen arbeidsfolk sjøl fører, i fagforeninger, interesseorganisasjoner, i enhetsfronter eller gjennom kortvarig aksjonsfellesskap som eventuelt kan lykkes i å føre kampen fram til i det minste en midlertidig seier. Kommunistar i parlamentariske organer vil være talsmenn/-kvinner for den progressive massebevegelsen. De skal også være propagandister mot det kapitalistiske systemet og for sosialismen. Som parlamentariske representanter er det viktig at de bruker erfaringene fra dette arbeidet til å kjempe mot illusjoner om det borgerlige demokratiet, og mot ideer om at sosialismen kan gjennomføres gjennom parlamentariske organer.

Partiets medlemmer og tillitsvalgte vil også delta aktivt i masseorganisasjonene og bidra til å gjøre dem til best mulige redskaper for medlemmenes egne interesser. Derfor vil vi kjempe for medlemsdemokratiet, mot pampevesen, og for å styrke slagkrafta til disse organisasjonene.

Parolene og krava som stilles i dette programmet er oftest av en slik art at de enkeltvis kan la seg gjennomføre uten en grunnleggende endring av samfunnet. Det dreier seg altså for det meste om konkrete reformkrav som vil kunne la seg gjennomføre dersom det politiske presset fra en aktiv massebevegelse er sterkt nok. Likevel er det sannsynlig at store deler av dette programmet ikke vil la seg gjennomføre under kapitalismen. Kapitalismen er beherska av økonomiske lover, som jakta på maksimalprofitt, som vil hindre gjennomføring av mange av krava i dag. De resultatene som oppnås vil dessuten være midlertidige. Så lenge kapitalismen eksisterer, vil arbeiderklassen og det arbeidende folket kunne bli fratatt rettigheter og fordeler de tidligere har tilkjempa seg.

Dette gjør at også krava og parolene i dette programmet har en midlertidig og betinga karakter. Noen kamper vil kronnes med seier, på andre områder vil borgerskapet sette inn angrep på arbeidsfolks interesser som ikke er forutsett i dette programmet. Når de politiske og økonomiske tilhøva i landet endrer seg drastisk, vil det bli nødvendig å stille andre krav og paroler enn det som er stilt her.

Fordi programmet er konkret og tidsbestemt, vil også noen paroler bli uaktuelle, mens det også kan vise seg gjennom praksis at noen paroler er upresise eller uriktige. Programmet vil derfor måtte være under forandring ettersom både partiet og massebevegelsen utvikler seg og vinner nye erfaringer.

Norsk økonomi

mål for virksomheten. Om folk i den tredje verden trenger å produsere mat til seg sjøl, får de ikke mat så lenge det ikke gir profitt til selskapene i de imperialistiske landa. Men å tvinge 3. verdenland til å selge billig og kjøpe dyrt, og betale milliarder av dollars i gjeldsrenter, det gir profitt til selskapene og de internasjonale storbankene. Derfor blir det nød og fattigdom så lenge kapitalismen finnes.

Mer enn noensinne trengs det et verdenssamfunn bygd på helt andre premisser. Der folk tar makta over framtida si, der målet for produksjonen ikke er profitt for de få, men tilfredsstillelse av behov for alle. Da må folk ta makta over jorda, naturressursene, redskapene og fabrikkene, og utnytte ressursene til sin egen fordel. Det er det en sosialistisk revolusjon betyr.

Norge er en del av dagens imperialistiske system. Borgerskapet i Norge utbytter arbeidsfolk og alle vanlige lønsmottakere i vårt land, samtidig som det utbytter folk i andre land. Den norske statens representasjon i Det Internasjonale Pengefondet, som er et aktivt redskap for å holde 3. verdenland nede i bunnløs gjeld, er ett av eksemplene på hvordan Norge står på utbytternes side.

Det nye Norge: Oljenasjonen

Norge var et av de europeiske landa som blei seinest industrialisert. Omfattende industrialisering kom først i gang i og med utbygginga av vannkrafta rundt århundreskiftet. Produksjonen har hatt sitt tyngdepunkt i råvareproduksjon med lav bearbeidingsgrad, og til industri som krever høyt kraftforbruk. Den norske kapitalismen har i løpet av få år, fra siste halvdel av 60-tallet, skaffet seg en ny motor: Olje- og gassproduksjonen i Nordsjøen. I dag står inntektene fra denne virksomheten for over 20 %

av statens inntekter. Indirekte holdes store deler av industri og sysselsetting oppe av ringvirkningene fra denne sektoren, som legger de viktigste betingelsene for ut-

viklinga av Norges økonomiske og politiske liv.

En konsentrasjon av makt og kapital

I de siste åra har det skjedd en veldig monopolisering av norsk økonomi, som et resultat av oljeinntektene, og der staten har vært en viktig drivkraft for å få det til. Det har skjedd en konsentrasjon av bank- og industrikapital. Enkelte selskaper dominerer bransjer sterkt. Industrien domineres av Hydro, Elkem, Orkla og årdal. Rederivirksomheten av Wilhelmsen, Kolster, Høegh og Bergesen. Data-bransjen av Norsk Data. Anleggsbransjen av Selmer/Sandegruppa. Finansvesenet av Storebrand/Norden, Kredittkassa, DnC og Bergen Bank. Bankene har styrka sitt grep over norsk økonomi: Tre banker eier 75 % av kapitalen. 80 % av bedriftenes kapital eies av bankene. Oljeselskapene Statoil, Hydro, Saga og de utenlandske ELF, Mobil, Phillips, Shell, sammen med deres viktigste finansieringsinstitusjoner innenlands, DnC, Kredittkassen og Bergen Bank, spiller en helt dominerende rolle i kontrollen av den norske staten. Dessuten er de største monopolene i Norge helt eller delvis statseid. Denne konsentrasjonen av kapital har lagt grunnlag for økt norsk imperialistisk virksomhet.

De kaller det «internasjonalisering»

Den økte kapitaleksporten, som ikke er noe annet enn imperialistisk virksomhet, kalles av borgerskapet «internasjonalisering av norsk økonomi». Statoil har gått i spissen ved stadige oppkjøp av bensinstasjoner, rørledninger og distribusjonsanlegg i utlandet. Hydro har monopol på kunstgjødselproduksjon i Europa. Den store gassavtalen om salg av Troll- og Sleipnergass vil ytterligere stimulere til økt ekspansjon i land som Belgia, Frankrike og Vest-Tyskland. Sagas forsøk på å tilegne seg så og si alle inntekter fra det beninske oljefeltet

Norsk økonomi og verden

Norge er integrert i den imperialistiske verdensøkonomien. Det er sjøl et imperialistisk land som er med på å holde den tredje verden nede i nød og fattigdom. Kapitalisme betyr at målet for all produksjon og virksomhet, er at kapitalen skal øke. Om produksjonen dreier seg om bombefly, parfyme eller pølser er underordna, bare investeringene gir profitt. Det er den klassen som eier kapitalen, kapitalistene, som bestemmer hva som skal produseres.

Verden styres av de imperialistiske landa hvor store monopolkonsern har makta, og hvor staten sjøl er kapitalist, og har kapitalistiske

Seme, er et eksempel på at de norske oljeselskapene opptrer som et vilket som helst annet imperialistisk selskap hvis anledningen byr seg, og er helt parallell til de norske rederne som nå frakter 30 % av Sør-Afrikas olje.

Norske bedrifter har også økt sine investeringer i land i den tredje verden. Den norske statens linje for utviklingshjelp er for en stor del innretta på å øke norske økonomiske interesser i disse landa. Store industriforetak får støtte til etableringer. De utnytter skattefritak, billig arbeidskraft og forbud mot fagorganisering i andre land, og sier at dette er å «styrke Norges konkurranseevne». Men jo mer «konkurranseevnen» er blitt styrka, jo hardere har utbyttinga vært, og jo flere arbeidsplasser er lagt ned i Norge.

Borgerskapet angriper hardere

Det er all grunn til å vente stadig hardere angrep på folks levestandard. For mens oljeinntektene har gitt deler av kapitalen eventyrlige inntekter på kort tid, og en del arbeidsfolk midlertidig jobb under oppbygginga i Nordsjøen, er den norske kapitalismen samtidig blitt mer sårbar for svingningene i oljeprisene. Dette dreier seg om mindre muligheter for oljeselskapene til å håve inn kjempeprofitt, men også om minkende inntekter i statskassa og flere usikre arbeidsplasser.

Norge har en industrisammenheng som gjør at omstillings-takten vil tilta og øke fortere enn i de fleste andre land. I Norge er tungindustrien mer dominerende enn vekstindustrien når det gjelder antall arbeidsplasser. Veksten i industrien er konsentrert rundt ny teknologi og databasert industri. Borgerskapets «strukturendringer» har ført til styrt nedlegging av verftsindustrien, og har starta angrepet på den kraftkrevende industrien. Under slagordet «omstilling» blir arbeidsplasser lagt ned. For arbeidsfolk har dette blitt litt av en omstilling: Fra å være i arbeid til å bli arbeidsløs, og til at hele lokalsamfunn trues med avfolking. Denne omstillinga som har skjedd og vil fortsette, rammer folk på flere områder:

Angrep på normalarbeidsdagen

Under slagordet «fleksibilitet» har borgerskapet starta en kamp for å endre lover og avtaler som beskytter folk mot å skulle tvinges til å jobbe til alle døgnets tider, alt etter hva bedriftseierne og staten finner for godt. Jobbene blir ikke delt inn slik vi synes er normalt, 8 eller 7 1/2 times dag, men de ønsker å ansette folk på kortere eller lengre tid alt etter hva de definerer som lønnsomt. For kvinnene er dette verst, men for alle er dette en svært farlig utvikling. Det utvikler et system med nøkkelpersonell med fast ansettelse og full jobb, og andre som ikke en gang får full jobb. Det undergraver muligheten for å kreve at det skal være mulig å forsørge seg på en full jobb. Det vil svekke kravet om overtidsbetaling, og i offentlig sektor er dette et viktig sparetiltak, bl.a. fordi de vil ha vekk all ekstrabetaling for «ubekvem» arbeidstid.

Angrep på lønssystemene

Borgerskapet ønsker seg et lønssystem der de sentrale avtalene spiller en stadig mindre rolle for lønn og arbeidstid, og der avtalene gjøres på den enkelte bedriften, enten for grupper av arbeidere eller individuelt. Deres ønske er å betale mer for nøkkelpersonell som de til enhver tid trenger, og lite til folk som ikke er så viktige for dem og som det er større tilgang på. Dette vil senke levestandarden for svært mye arbeidsfolk, og det vil være lettere for bedriftseierne å sette folk opp mot hverandre.

Angrep på distriktene

Statens økonomiske politikk har gått ekstremt utover kommunene og fylkene, og verre blir det. Mens kommunene tidligere fikk støtte fra staten til en viss prosent av virksomheten sin, betyr den nye rammefinansieringa at folk i kommunene skal slåss mot hverandre om knappe ressurser. Dette har dekknavnet «lokaldemokrati». Det nye systemet med «frikommuner» går enda lenger, fordi lover og regler som gjør det klart hva som er folks rettigheter, kan settes til side. Det er her «friheten» ligger. Det nye

systemet har kommet fordi staten ønsker å ta et fastere grep om pengekrana fra staten til lokalsamfunnene, for lettere å kunne skru den strammere til. Denne økonomiske politikken er ei bevisst linje for å holde tilbake penger i statskassa, og for å avfolke og sentralisere.

Statens politikk fremmer privatisering

Norge har allerede en enorm privatisering av tjenester. Det er kvinnene, som utfører gratis og privat det meste av eldreomsorgen og barneomsorgen i dette landet. Staten har til hensikt å øke omfanget av kvinnes gratisarbeid.

Statens politikk er også å øke omfanget av hva folk skal betale i egenandeler. Folk betaler skatt, men må i tillegg betale mer for stadig flere tjenester. Den dårlige kommuneøkonomien vil fremme denne utviklinga, og vi har antakelig bare sett forbokstaven på egenandel-systemet. Ei linje for hvem som skal få sosiale og helsetjenester som bygger på prinsippet om at «har du penger så kan du få, men har du ingen så må du gå», vil utvikle dypere klasseskiller i Norge.

Statens politikk er også å fremme ei utvikling der private selskaper tar over det som det har vært et offentlig ansvar å finansiere. Dette betyr å overlate mye av folks daglige liv til private finansinstitusjoner og selskaper i enda større grad.

Staten — et redskap for kapitalistene

Staten spiller en aktiv rolle både som kapitalist og som redskap for kapitalistklassen. Staten driver en styrt nedlegging av arbeidsplasser, slik formålet og resultatet har vært av Buvikutvalgets innstilling. Staten driver en styrt nedlegging av norsk landbruk som betyr svekka norsk sjølberging og tap av tusenvis av arbeidsplasser i distriktene. Staten tapper lokalsamfunnene for penger ved å redusere sitt økonomiske ansvar for folk. Statens skatteregler lar oljeselskapene og de store bedriftene og bankene slippe svært lett unna, mens folk må betale stadig mer skatt, høyere avgifter og ågerrenter til bankene.

Staten gir direkte støtte til selskaper som vil eksportere kapital til utlandet. Staten griper inn med voldgift og lønnsdiktat når folk slåss for lønna si. Staten er en klassestat, et redskap for borgerskapet mot folk.

Kjemp for enhet og ta makta!

Folk prøver hele tida å forsvare seg mot angrepa fra borgerskapet. Det dannes aksjonskomiteer, interesseorganisasjoner, folk lager opprop og protester, noen går til streik. Dette er en helt nødvendig kamp som AKP(ml) vil gjøre sitt beste for å reise på stadig nye områder.

Da trengs klassekamp, ikke klas-sesamarbeid. Da trengs ikke split-telse, men kamp for enhet og solidaritet mellom dem som slåss. Da må ikke arbeidsfolk i ett land stå sammen med «sine» kapitalister mot arbeidsfolk i andre land, men arbeidsfolk må stå sammen og støtte hverandre fordi fienden er den samme.

For det er mulig i noen tilfeller å begrense eller slå tilbake noen av framstøta. Men resultatene vil sjøl-sagt bli begrensa så lenge kapitalis-men til enhver tid kan undergrave enhver delseier. Derfor vil AKP(ml) i denne situasjonen stadig prøve å vise at det er sjølve systemet som er årsaken til problemene. Vi vil ikke begrense oss til å slåss for reformer. Vi vil også bruke erfaringene fra reformkampen til å øke oppslutninga om kampen for sosialis-tisk revolusjon. Folk må ta makta fra borgerskapet!

Fra arbeidsprogram-komiteen:

Innstilling:

Vi har ikke tatt stilling til forslaget i detalj, men synes det er et godt utgangspunkt for diskusjon.

Kommentar:

Vår mening med dette kapitlet, er å forsøke å analysere Norges plass som imperialistland, og oljas betydning for norsk økonomi. Samtidig prøver vi å beskrive de aktuelle angrepa fra borgerskapet.

Industripolitikk og arbeidsplasser

Hvis det skal bli mulig å skape en alternativ industripolitikk i Norge, er det først nødvendig å avskaffe kapitalismen, og dermed avskaffe profitten som drivkrafta i økonomien. På kort sikt må folk føre en forsvarskamp for industriarbeidsplasser og andre arbeidsplasser.

Verkstedindustrien

Kjerna i norsk verkstedindustri har etter krigen vært verftsindustrien. Denne industrien er nå fullstendig rasert, og det bygges ikke større skip i Norge. Dette er ei utvikling som de andre skipsbyggingslandene også har merket, men de ulike regjeringene med Høyre og DNA-ledelsen har gjennomført full rase-ring. Dette har ramma opp mot 20 000 arbeidsplasser. Det har også betydd en svekking av det miljøet som er nødvendig også for å utdanne folk fra Norge til å ha kontroll over og drive virksomheten i Nordsjøen. AKP(ml) krever at

- Kontraktene i Nordsjøen må omfatte konstruksjon, produksjon og vedlikeholdsprogram.

- Oppgaven med å bygge de faste installasjonene på sokkelen skal gå til norsk industri så lenge det er ledig kapasitet.

- Utleie av arbeidskraft må begrenses til industri/verksteder som i hovedsak driver produksjon på egne anlegg, og som periodisk kan utnytte ledig kapasitet i samarbeid med andre verksteder.

- Utover dette må forbud mot utleie av arbeidskraft håndheves, og leiefirmavirksomheten stanses.

Den kraftkrevende industrien

Mange lokalsamfunn i Norge er bygd opp rundt kraftkrevende industri. Denne industrien er inne i en periode med storstilt internasjonal nedlegging og omstrukturering. Samtidig tar norske myndigheter sikte på å bruke krafta på andre måter som de mener gir mer profitt. Hele lokalsamfunn er trua.

Det følgende var det uenighet om i komiteen:

Forslag A:

«Prispolitikken på krafta er et viktig virkemiddel for å drive planlagt nedlegging av kraftkrevende industri — og dermed mye av de ensidige industristedene i Norge. AKP(ml) krever:

- Fjern el-avgifta som helhet for den kraftkrevende industrien. Bedriftene må skattlegges etter overskudd, ikke etter forbruk av kraft.

- Kalkulasjonsrenta må ikke settes høyere enn fire prosent, altså det samme som i Sverige. Avskrivningstida settes til 60 år.

- Ingen nye kraftkontrakter til den kraftkrevende industrien må gis på høyere kostnadsnivå enn for 1976-kontraktene. Det knyttes betingelser om energigjenvinning til disse kontraktene.

- Lokalsamfunnet skal ha full råderett over all kraft som blir produsert på det enkelte sted, slik at ikke krafta uten videre blir overført til andre steder og arbeidsplasser lagt ned.» -Staten må sikre full drift av Jernverket, A/S Sydvaranger og Sulitjelma.

De som vil ha formulering A, sier at lavere pris på el-kraft for den kraftkrevende industrien, er et viktig krav for å opprettholde arbeidsplassene.

Forslag B:

«Det er nødvendig å føre en kamp for å sikre industriarbeidsplasser på disse stedene. For å oppnå det, er det nødvendig å kjempe for å hindre finanskapitalen i å trekke kapitalen ut, og samtidig kreve at krafta som produseres i og brukes av kraftkrevende industri beholdes i lokalsamfunnet, som grunnlag for ny industri.»

De som vil ha formulering B, sier at de ikke forstår hvorfor f.eks. El-kem skal ha billigere kraft enn arbeidere og bønder, og at forslag A betyr at myndighetene skal prioritere opp stor kraftutbygging.

Annen industri

Vi krever økte offentlige tilskudd til

boligbygginga, også for å sikre jobber for bygningsarbeidere og for bygningsindustrien. Vi krever økt offentlig bygge- og anleggsvirksomhet av samme grunn.

Forholda må legges til rette for økt videreføring i fiskeindustrien. Foredling må skje der fisken føres i land.

Vi går inn for en størst mulig grad av videreføring av malmer og mineraler som Norge er relativt rik på. Dette er viktig både for arbeidsplassene og for å øke sjølberginga.

Arbeidsplasser i landbruket

Det legges ned 3 000 gardsbruk hvert år i Norge. Staten legger opp til å halvere antall bruk før år 2 000, fra 105 000 til 50 000 bruk.

AKP(ml) går inn for å opprettholde antallet gardsbruk, både av hensyn til sjølbergingsevnen og arbeidsplassene i distriktene. Statens overføringer til landbruket må økes, og effektivitetsnormene må nedjusteres.

Se forøvrig kapittel 11.

Statsdrift

Staten er i dag den største industrikapitalisten i Norge, og den statlige industrien drives innafor ramma av kapitalistiske profittinteresser. Derfor er ikke statsovertaking av industri i dag noen form for «sosialisering».

I kampen mot nedlegging må fagbevegelsen utvide kampen fra den enkelte fabrikken til å stille myndighetene til ansvar og kreve at løftene om «full sysselsetting» og «arbeid til alle» innfris. I en del tilfeller vil det være riktig å kjempe for at staten tar over ansvaret for en kriseramma bedrift. Men all erfaring viser at heller ikke slik overtaking er noen garanti for trygge arbeidsplasser.

Arbeidsplasser i offentlig sektor

Det offentlige er Norges største arbeidsgiver. De ansatte er i hovedsak kvinner, som går på svært lave lønninger og et hardt arbeidspress, og ofte for få ansatte til de jobbene som skal gjøres.

Det er helt nødvendig å slåss for at staten og kommunene tar et helt annet ansvar for sysselsettinga ved bl.a. å:

-Innføre 6 timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon. Med full stillingskompensasjon vil dette bety flere arbeidsplasser. Full stillingskompensasjon er nødvendig for å unngå ytterligere arbeidspress, som er hardt nok fra før. Dette vil også gi flere arbeidsplasser, for kvinner, og i distriktene.

-Bygge ut eldreomsorgen ut fra de allsidige behova som finnes. Det dreier seg om hjemmehjelp, hjemmesykepleie, sykehjem og aldershjem. Når 85 %

av eldreomsorgen i dag er privat, sier det seg sjøl at en utbygd eldreomsorg er helt nødvendig for de eldre, og at dette samtidig vil gi mange tusen arbeidsplasser.

-Bygge daghjem i et omfang som dekker behova. Når 4 %

av 1- åringene i dag har daghjemsplass, og 19 %

av treåringene (hvis en regner en dag i uka som plass), så sier det seg sjøl at en daghjemsutbygging ikke bare vil være bra for barna og kvinnene, men også gi svært mange nye arbeidsplasser.

-Bygge ut områdene transport og kommunikasjon. I steden for at staten svekker tilbudene, må folk kreve at staten sørger for å dekke behova. Samtidig vil dette gi flere arbeidsplasser.

-Det er videre store behov for offentlig innsats når det gjelder ungdomsarbeid, kulturvirksomhet, skolevesenet og sosialvesenet, som bedre vil kunne imøtekomme behova og gi arbeid til mange.

Sjøfolk i utenriksfart

Utflagginga innafor skipsfarten har ført til tap av tusenvis av arbeidsplasser. I tillegg er ansettelse av utenlandsk mannskap på «lokale kontrakter» åpen rasisme. AKP(ml) krever:

- Stans utflagginga. Hjem-flagging må påbys.

- Stans alle prøveprosjekter i bemanningssaker. øk bemanninga.

- Inntektsforholda skal ikke baseres på overtid.

- Stillinga som telegrafist må opprettholdes.

- Rammeavtalen av 13. mars 1979 sies opp.

- Retten til å nekte overtid må bli reell, alle former for trusler må på-

tales og straffes.

- Mannskapets innflytelse over verne- og miljøutvalg må bli reell.
- Gratis velferdstjeneste.
- Retten til gratis hjemreise settes ved 4 måneder.
- Like hjemreiseregler for utlendinger og nordmenn.
- Pensjonsalderen senkes til 55 år.

Proteksjonisme

Vi går mot vernetiltak for norsk skipsfart og industri som hindrer u-landa i å utvikle sin egen industri og handel. Derfor vil vi sjølsagt avvise en generell proteksjonisme som noen utvei for norsk industri ut av krisa. økende proteksjonisme vil dessuten skjerpe den internasjonale krisa. Likeens vil vi også avvise forestillinger om at frihandel vil løse disse problemene. Vi vil i enkelttilfeller gå inn for tiltak som har ei proteksjonistisk virkning, utfra ei konkret vurdering av kampen for arbeidsplasser, bosetting, matforsyning, beredskap osv.

Kamp mot arbeidsløshet

Når det ikke lykkes å slå tilbake permitteringer, oppsigelser og nedlegging, må folk kreve at staten har ansvar for å sikre andre arbeidsmuligheter. Det må skje ved at den offentlige virksomheten økes, og i form av konstruktive sysselsettningstiltak som boligbygging, veibygging, omsorgsarbeid, ungdomsarbeid mm. Når slike tiltak sette i gang, må de ikke undergrave jobbene til andre, og de må lønnes etter gjeldende tariff for vedkommende arbeid.

Mange arbeidsgivere driver et bevisst trygdemisbruk ved å spekulere i permitteringer. For å møte dette, har arbeidsmarkedsetaten utvikla stadig nye ordninger for å tette «hullene». Sammen med myndighetenes bevisste tiltak med å gjøre ordninga med ledighetsstrygd dårligere, har alle disse nye reglene ført til en forverring av situasjonen itl de arbeidsløse.

AKP(ml) krever:

- Alle, uansett tidligere yrkeserfaring, skal ha rett til ledighetsstrygd.
- Hovedregelen må bli at yrkesaktive som mister arbeidet, får en ledighetsstrygd som tilsvarer sykepengene, inntil han/hun får nytt ar-

beid.

- 80-ukers grensa må oppheves.
- Ungdom, kvinner som har vært hjemmearbeidende og andre som ikke har vært yrkesaktive det siste året, skal ha en ledighetstrygd tilsvarende sykepenges til gjennomsnittlig industriarbeider.
- Nei til tvangssending og tvangsflytting.
- Full opparbeiding av pensjenspoeng, feriepenges og ansiennitet under arbeidsledighet og permitteringer.
- Stønads under kurs/omskolering må ikke være lavere enn ledighetstrygda.
- Ingen karensdager.
- Enklere prosedyrer, større bemanning i arbeidsmarkedsetaten for å lette trygdeutbetalinga og tilrettelegginga av arbeidsmarkedstiltak.
- I tilfelle permittering eller oppsigelser må ansiennitetsprinsippet følges.
- Vekk med tapsreglene i forbindelse med jul og påske.

Fra arbeidsprogramkomiteen:

Innstilling:

Vi har ikke tatt stilling til forslaget i detalj, men mener det er et godt utgangspunkt for diskusjon.

Kommentar:

Det forrige programmet mangla offentlig sektor. Vi har her skrivi noe om dette, men det bør være mer allsidig.

Den viktigste uenigheten dreier seg om prisen på kraft, se ulike forslag inni teksten.

Petroleumsindustrien

Petroleumsproduktene — olje, kondensat og gass er i løpet av de siste 50 årene blitt de viktigste varene som produseres i verdenssamfunnet. Kampen om kontrollen over petroleumsproduksjonen og de store profittene som er bundet til denne virksomheten setter derfor sterkt preg på den politiske utviklinga i verden.

De viktigste kreftene som står mot hverandre i verdens petroleumsproduksjon er de eksporterende 3. verden landa og de importerende imperialistiske landa. Organisatorisk gir dette seg uttrykk i bl.a. OPEC og IEA. AKP(ml) støtter bestrebelsene til OPEC for nasjonal kontroll over petroleumsressursene og en høyere, stabil pris på sine petroleumsprodukter.

Norge, som spiller en mer og mer viktig rolle som petroleums eksportør har spilt på lag med de imperialistiske landa i deres kamp for å knuse OPEC. Det store oljeprisfallet våren 1986 var et direkte resultat av at bl.a. Norge nektet å gå inn på noen form for produksjonsbegrensinger i samarbeide med OPEC. Tvert imot, mens det ene OPEC landet etter det andre begrenset sin produksjon har Norges produksjon økt med aksellerende fart og i løpet av de kommende åra vil dette skje med uforminsket styrke.

Oljefelta til Norge blir tømt i høyest mulig tempo etter hvert som de blir utbygd. Dette er hverken arbeidsfolk i Norge eller OPEC landa tjent med. AKP(ml) krever at utvinningstakta må senkes nå. Dette kan skje uavhengig av en eventuell forståelse mellom Norge og OPEC.

Bruk oljepenga i Norge

I løpet av 70- og 80-tallet har petroleum blitt Norges viktigste produkt. Den er også blitt motoren i framstøtet fra norsk kapital i den såkalte «internasjonaliseringen». Et typisk eksempel på hva dette innebærer er forsøket på å tilrane seg profitten som ligger i Benins oljefelt. Dette forsøket mislyktes del-

vis, men viser tydelig at «internasjonalisering» er et pent ord for imperialistisk ekspansjon, der oljekapitalen, finanskapitalen og staten samarbeider under dekke av «hjelp til de fattige i den 3. verden». AKP(ml) ser det som en viktig oppgave å motarbeide norsk imperialisme overfor andre land og oppfordrer fagforeninger i oljeselskapene til å samarbeide med arbeiderne i de landa deres selskap driver. Den store profitten som har ligget i petroleum på 70- og 80-tallet har også skapt en ny situasjon for Norge som kapitaleksportør. Resultatene av det norske olje- eventyret eksporteres til USA der de hjelper til i finansieringen av Star Wars foran å investere i skoler og helsevesen i Norge. AKP(ml) støtter kravene om at oljepenga skal brukes her hjemme.

Oppretthold aktivitetsnivået

Det store oljeprisfallet våren 1986 har av oljeselskapene blitt møtt med innskrenkninger, ansettelsesstopp, nedtrapping av leiteboring, oppsigelser og krav om lavere skatt. Nok en gang skal arbeidsfolk få betale når profitten synker.

AKP(ml) går inn for at oljeselskapene skal tvinges av staten til å opprettholde aktivitetsnivået i Nordsjøen, samtidig som at takten i utvinninga skal reguleres utifra et samarbeide med OPEC. Dette betyr bl.a. at staten må legge opp en politikk der retten til å utvinne petroleum knyttes til forpliktelser i forbindelse med leitevirkosomhet slik at leiteboringa fortsetter og syssetsettinga opprettholdes for den eksisterende leiteriggflåten. Vi går inn for videre kartlegging og leiteboring under sikkerhetsmessig forsvarlige former utafor Troms og Finnmark.

Det har, helt riktig, vært motstand mot helårsboring i de nordre områdene fra flere hold. Begrunnelsen om at det var sikkerhetsmessig uforsvarlig å drive leiteboringa med de gamle riggtypene viste seg å

holde stikk. Det har nå kommet en ny generasjon «polar-rigger». Disse må brukes framover og ikke bli satt i opplag pga. at de er dyrere i drift.

Vi går mot de sovjetiske planene om boring i gråsonen i Barentshavet og krever at Norge ikke går inn i et slikt samarbeid.

Vi går også inn for at Haltenbanken utbygges, eventuelt i forbindelse med et gasskraftverk og at mindre lønnsomme felt som f.eks. Snorre bygges ut. Sysselsettinga ved verftene må opprettholdes, og fordeling av oppdrag i forbindelse med utbyggingen framover må skje utifra sysselsetningsmessige effekter.

Vær på vakt mot nye EEC-framstøt

I spillet rundt inngåelsen av gassavtalen mellom Norge og mottakerne på kontinentet våren 1986, har den norske kapitalen blitt trukket mye nærmere Europa, spesielt Frankrike. Arbeiderklassen må være på vakt i forbindelse med eventuelle politiske konsekvenser av de fusjoner og avtaler som har skjedd, som f.eks. nye forsøk fra borgerskapet på å få Norge med i EF. Det er dessuten fare for storstilt rasing av arbeidsplasser på tvers av landegrensene både i Frankrike og Norge i forbindelse med oppkjøp og fusjoner der bl.a. Hydro, Statoil, ELF og SAGA er innblanda.

For en enhetlig fagbevegelse

Under utviklinga av petroleumsindustrien på 70- og 80-tallet har ikke fagbevegelsen evna å følge opp. Pga. bakstreversk politikk fra toppene i LO har det blitt splittelse i Nordsjøen. Dette er en beklagelig situasjon som staten og arbeidskjøperne veit å utnytte godt.

De nåværende organisasjonene som organiserer i Nordsjøen: OFS og LOs oljekartell er ikke brukbare i deres nåværende form. Begge organisasjoner har store svakheter. Bl.a. organiserer begge på tvers av klassene slik at det ikke er noen avgrensning oppover i bedriftsorganisasjonen. Begge sammenslutninger driver en skadelig, sjåvinistisk organisasjonskamp mot hverandre.

AKP(ml) går inn for at arbeiderklassen i petroleumsindustrien blir

organisert i ett forbund. Et slikt forbund vil styrke solidariteten og kampevnen i arbeiderklassen generelt. Forutsetninga er at den utvikles som en demokratisk klasseorganisasjon som er fri fra partipolitiske bindinger. Et slikt forbund kunne spille den samme rolle som jern & metall gjorde på 20-tallet.

Forsvar lønna og arbeidsplassene

Framover blir det viktig å forsvare lønna og arbeidsplassene i petroleumsindustrien. I den forbindelse vil vi framheve kampen for lønnsharmonisering, kravet om 3 ansatte per stilling i offshore jobber og kravet om at de faste funksjonene på plattformene skal dekkes ved operatøransettelse. Også senka pensjonsalder vil bli ett stadig viktigere krav.

Stans kontraktør-uvesenet

I forbindelse med utbyggingene i Nordsjøen oppstår det en underskog av kontraktører, sub-kontraktører og mer eller mindre seriøse leiefirmaer som tilbyr sine tjenester til operatørselskapene. Disse forholda undergraver fagforeningene, lønns-, arbeids- og ansettelsesforholda. Det har hittil ikke blitt ført noen reell kamp mot disse forholda fra myndighetenes side. Klubber og fagforeninger må stille krav om at de nekter å jobbe sammen med andre som går på dårligere vilkår enn dem sjæl innafor samma fag.

Lik lønn for likeverdig arbeid

Dommen i forbindelse med lønna til de operatøransatte i forpleinings-tjenesten på Gullfaks viser at operatøransettelse ikke er nok til å få til lønnsharmonisering i Nordsjøen. Det er derfor av stor betydning at arbeidet som blir gjort for å fremme kravet om lik lønn for likeverdig arbeid, blir trappa opp framover.

Kamp mot forurensning, for sikkerhet

Petroleumsutvinningen drives i dag med for liten omtanke for miljøforurensninger. Det er fare for at Nordsjøen kan bli ett dødt hav i løpet av 20 år. Vi vil arbeide for at krava til oljeselskapa skjerpes og oppfordrer fagbevegelsen til å engasjere seg i forurensningsspør-

mål.

Arbeidet i Nordsjøen er fullt av farer, det må derfor stilles skjerpede krav til sikkerheten i offshore. Den nåværende ordning med egenkontroll må avvikles og sikkerhetsopplæringen bedres.

Fra arbeidsprogramkomiteen

Innstilling:

Vi har ikke tatt stilling til forslaget i detalj, men mener det er et godt utgangspunkt for diskusjon.

Kommentar:

Vi har kalt kapitlet Petroleumsindustrien, fordi forslaget handler om det. Energipolitikk forøvrig: Se kapittel 13 om miljø, og kapittel 3 om industripolitikk. Miljøkapitlet og dette kapitlet representerer ulike syn, bare for å ha det nevnt.

Det er nytt at vi sier noe om organisasjonsforholda i Nordsjøen.

Når det gjelder helårsboring i nord, er det ulike syn i komiteen. Som et alternativ til den foreslåtte teksten i dette kapitlet, vil noen ha følgende i stedet:

«På tross av protester fra fiskerorganisasjonene, fra et stort antall masseorganisasjoner, forskere og miljøorganisasjoner har staten tillatt leiteboring utafor Nord-Norge. Slik denne leiteboringa drives i dag er den uforsvarlig ut fra elendig beredskap mot oljeforurensing og hensynet til fisket. Her finnes noen av de rikeste fiskebankene og viktigste yngelplassene for fisken. Ei utblåsning her ville lett bli en katastrofe av store dimensjoner. Hvis oljeboring i nord skal kunne drives forsvarlig i framtida, er det nødvendig med ei omfattende satsing på forskning i teknologi og sikkerhet, i konsekvensene av oljeboring under arktiske forhold, og en tilsvarende satsing på oljevernberedskap og sikkerhetstiltak.»

KAPITTEL 5

Datateknologi

Datateknologien gjør det mulig å erstatte mennekkelig arbeid med maskiner, både i produksjon og administrasjon. Den nye teknologiske revolusjonen som er knytta til datateknologien representerer et nytt stort sprang framover i utviklinga av produktivkreftene. Den skaper forutsetningene for nye kommunikasjonsmidler, for oppsamling og systematisering av informasjon, for å redusere det nødvendige arbeidet for menneskene. Men så lenge denne teknologien er styrt av kapitalistiske profittinteresser vil den også brukes til å kaste stadig flere ut i arbeidsløshet, til å øke utbyttinga og til å skjerpe overvåkinga. Det imperialistiske borgerskapet vil også bruke den til å styrke makta si gjennom avansert våpenteknologi. De rike industrilandas monopol på datakraft vil også øke kløfta mellom de rike og de fattige landa ytterligere. Denne teknologien betyr store muligheter for mennesket. Men disse mulighetene kan bare nyttiggjøres fullt ut i en sosialistisk planøkonomi.

Det er verken ønskelig eller mulig for arbeiderklassen å kjempe mot det teknologiske framskrittet. Men derimot er det nødvendig for arbeiderklassen å føre en kamp mot de negative virkningene den

nye teknologien vil få under kapitalismen. Dette vil bety en kamp mot den økende arbeidsløsheten — kamp mot forverring av arbeidsmiljøet, kamp mot forringing av jobbenes innhold og kamp mot økt overvåking.

For å motvirke den økende arbeidsløsheten er det nødvendig å kjempe for en stadig senking av normalarbeidsdagen. På kort sikt betyr det å kjempe for 6-timersdagen med full lønnskompensasjon.

Vi krever frivillig og gratis opplæring i for lønnsarbeidere som berøres av edb-systemer. De ansatte skal være med i utviklinga av systemene fra starten av. Opplæringa skal være slik at de får et reelt grunnlag å vurdere datasystemet på, og opplæringa må føre til at de ansatte videreutvikler seg i jobben.

Datasystemer skal ikke planlegges uten at de ansatte er informert om konsekvensene for arbeidsplasser og arbeidsmiljø.

Vetorett til klubber og fagforeninger ved innføring av EDB-utstyr. Dette betyr ikke at vi er mot ny teknologi. Vi ser heller ikke på en slik vetorett som noen strategi for arbeiderklassen, men bare som et virkemiddel i kampen om hvordan den nye teknologien skal innføres.

På skjermterminaler skal det ikke jobbes mer enn en halv arbeidsdag pr. dag eller maksimalt 4 timer og maksimalt 2 timer sammenhengende. Ansatte som bruker skjermterminaler mye skal ha krav på gratis tilsyn av fysioterapeut og øyelege minst to ganger pr. år. Fagforeninger og klubber bør avvise alle krav om produktivitetsstatistikk for den enkelte bygd på edb-basert overvåking. Vi krever at EDB og de samfunnsmessige virkningene av datateknologien blir obligatorisk pensum i skolen.

EDB-baserte personregistre skal bare kunne opprettes etter konsesjon fra Datatilsynet. Lista over konsesjonshaverne skal være offentlig tilgjengelig. Enhver skal ha krav på å få utskrift av de opplysningene som er lagret om vedkommende i slike registre. Personnummer el-

ler andre koplingsbare nummer må ikke tillates brukt sammen med personopplysninger. Bedrifter skal ikke ha adgang til annet enn strengt nødvendige opplysninger om de ansatte, og de ansatte skal ha full rett til å kontrollere at dette blir fulgt. De enkelte etater skal ikke ha andre personopplysninger enn det som er nødvendig for etatens arbeid.

Fra arbeidsprogramkomiteen:

Kommentar:

Kapitlet er det samme som i forrige program. Det betyr ikke at det ikke trenger revidering. Det er bare vi som ikke har vært i stand til det.

KAPITTEL 6

Kampen om arbeiderklassen

I tidligere kapitler har vi vist at den norske økonomien er inne i en stor omstillingsperiode. AKP(ml) slåss for at arbeiderklassen ikke skal godta permitteringer og oppsigelser, lønnsnedslag og andre løsninger som velter byrdene over på arbeidsfolk. AKP(ml) slåss for at arbeiderklassen skal slåss for *sine* interesser, gjøre fagforeningene til kamporganisasjoner, for klassekamp — mot klassesamarbeid. I denne kampen vil fagorganiserte og fagbevegelsen stå i spissen som arbeiderklassens største og viktigste organisasjon. AKP(ml) mener det er viktig å utvide denne kampen og trekke med de uorganiserte, de arbeidsløse.

Men det er ikke bare AKP(ml) som slåss for å påvirke arbeiderklassen. For å få til omstillingsprosessen til egen fordel, har borgerskapet utviklet et nett med avtaler, utviklet en taktikk for å svekke fagbevegelsen, trekke avgjørelsene vekk fra fagforeningene og over til mer frittstående grupper (kvalitetssirkelsystemet o.l.).

Kampen står om hvilken retning arbeiderklassen skal velge. AKP(ml) vil med dette legge fram synspunkter som vil styrke klasse-

kamplinja, og dermed arbeiderklassen. Et sterkt AKP(ml) vil styrke klassekamplinja i fagbevegelsen.

Arbeiderklassen har endra seg

Arbeiderklassen er ikke hva den var — med få unntak menn i full tids arbeid, i blå kjeledresser, hjelm med hammer eller sveiseklype i handa.

Den tradisjonelle industriarbeideren jobber i de bedriftene som er utsatt for den største omstillingsprosessen, omstruktureringer og nedlegginger. Flertallet i disse yrkene er menn, selv om kvinnene også har kommet inn her de seinere åra.

Yrkesaktiviteten blant kvinner har økt enormt de seinere åra — og da først og fremst utafor de mannsdominerte yrkene. Bare 13% jobber i industrien, mens hele 44% av kvinnene er innen offentlig sektor — i hovedsak innen helse/sosial og undervisning.

Denne utviklinga har fått store konsekvenser for hvordan arbeiderklassen ser ut. I dag består arbeiderklassen av en halvdel kvinner og en halvdel menn — like mange i antall.

Når kvinnene kommer sterkere inn på arbeidsmarkedet og inn i arbeiderklassen, får dette conse-

kvenser for arbeiderklassen som helhet, og for mennene. Den nye arbeiderklassen er mindre bundet opp til de gamle faglige tradisjonene. På godt betyr dette at kvinnene representerer en ny kritisk masse. Gamle «sannheter» må begrunnes på nytt.

Det at kvinnene står i en annen stilling i samfunnet enn menn, ikke minst det at de fortsatt har hovedtyngden av arbeidet med hjem, barn, syke og gamle, fører til at nye kampsaker blir viktig for arbeiderklassen. Dette er saker hvor kvinnene er pådrivere. Dette gjelder kampen for 6 timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon, fordi kvinnene er avhengig av en kortere normalarbeidsdag for å ha full jobb og dermed full lønn. Det gjelder lavtlønnsgarantiordninger og høye generelle tillegg i tariffoppgjørene, fordi kvinnene er de lavt lønte og fordi kvinner dominerer i de yrkene som har liten eller ingen lønnsglidning. På denne måten kan kvinnene gå i spissen for en kamp som er i hele arbeiderklassens interesse.

For en enhetlig og solidarisk arbeiderklasse

Omstillingsprosessen fører til et A- og et B-lag i arbeiderklassen. Den ettertraktede delen av arbeiderklassen, fagfolka, de med kunnskap om den nye teknologien, får lønn og arbeidsforhold som ligger langt over B-laget som stadig skifter jobb, får midlertidige ansettelser, dårligere lønn og mindre prestisje. Til slutt har vi et C-lag som er slått ut av arbeidsmarkedet på grunn av høy alder, eller aldri vært innom, lav alder eller manglende yrkeserfaring. Dette siste vil gjelde kvinner i stadig større grad.

Denne oppdelinga av arbeiderklassen i ulike sjikt blir forsterket med de tradisjonelle motsetningene som blir framprovosert pga. ulike kjønn og ulike nasjonaliteter.

AKP(ml)s strategi er å jobbe for å minske disse forskjellene ved å slåss for enhet i arbeiderklassen, slåss mot oppsplitting og slåss for å styrke bevisstheten om at arbeiderklassen er *en* klasse. å slåss for å styrke klassebevisstheten, den felles klassekamperfaringen, de fel-

les solidaritets- og støtteaksjonene i dag er en del av en revolusjonær strategi. Den er nødvendig for å forsvare arbeiderklassens interesser i dagskampen i dag, og den er nødvendig for at arbeiderklassen skal bli i stand til å løse sin historiske oppgave: et sosialistisk Norge og en sosialistisk verden.

At kvinnene utvikler sin bevissthet om sine felles interesser som kvinner, kan bli et viktig bidrag til den felles kampen på tvers av bransjer, fag og yrker.

Kapitalismen endrer seg. Ny teknologi

Hele den kapitalistiske verden endrer seg i retning mindre tungindustri, mer databasert lettindustri. De nye formene for energi — de fornybare som vind, sol, bølge, biokraft etc. vil styrke sin stilling og ta over etter de ikke-fornybare energikildene som olje, gass og kull. Datateknologien vil forandre den kapitalistiske produksjonen — mindre enheter, mer teknologi, mer desentralisert produksjon.

AKP(ml) slåss ikke mot denne utviklinga, men mot at denne omstillinga skal føre til arbeidsløshet — ikke kortere arbeidsdag, hardere tempo for få — ikke allsidighet i jobben og bedre arbeidsmiljø for flere.

Datateknologien vil forandre en del av produksjonen, men ikke den kapitalistiske produksjonen for profitt. Derfor vil kampen om innføring av ny teknologi under kapitalismen alltid reise klassekampsspørsmålet: Hvem tjener det? Hvem skal betale?

AKP(ml) ser de store mulighetene til å bedre livssituasjonen til arbeiderklassen i Norge og resten av verden hvis arbeiderklassen sjøl hadde styrt utviklinga, kunnet bruke teknologien til folks beste. Så lenge vi lever i et kapitalistisk Norge, i en kapitalistisk verden, vil innføring av ny teknologi være et viktig spørsmål for arbeiderklassen og fagbevegelsen.

AKP(ml) vil understreke at dette dreier seg om klassekamp, at kelasesamarbeidet LO- og DNA-ledelsen fører, ikke er til beste for arbeiderklassen, men for kapitalistenes profitt.

KAPITTEL 6

Klassesamarbeid og «bedriftsdemokrati»

DNA- og LO-ledelsen går i spissen for en kraftig utbygging av klassesamarbeidet. De har gjort det siden de formaliserte sviket i klassesamarbeidets grunnlov, Hovedavtalen. Den godtar eiernes styringsrett og pålegger de fagorganiserte fredsplikt. AKP(ml) er for å oppheve Hovedavtalen.

DNA- og LO-ledelsen er sjøl en del av borgerskapet. De sitter i et utall bedriftstyrer og leder svære monopolkonsern. Dessuten er deres viktigste mål å styre den kapitalistiske staten, og opptrer på den måten som det «private» borgerskapets forlengede arm for å få gjennomført deres politikk (tvungen voldgift, nedlegging av arbeidsplasser og utkantstrøk, stadig angrep på hevduvunne rettigheter og tilkjempa kjøpekraft). Klassekamp i 80- og 90-åra betyr mer enn noengang kamp mot borgerskapet i ledelsen for DNA og LO.

Mye av det faglige sjiktet i sosialdemokratiet sin propaganda er rettet mot «økt bedriftsdemokrati». Hensikten er ikke å gi de fagorganiserte makt og styring, men å gjøre de fagorganiserte medansvarlig for driften og profitten. Vi er likevel for å delta i styrer og utvalg på bedriftene, for å hente informasjon og for å avsløre disse institusjonene som klassesamarbeidsorganer. Representanter for de fagorganiserte i styrer og utvalg i bedriftene må jobbe direkte underlagt fagforeninga/klubben. Slike representanter skal ikke ha økonomisk fordel av sånt arbeid for fagforeninga/klubben, men kun få dekket utgifter i forbindelse med dette arbeidet (tapt arbeidstid, kjøring o.l.).

For en fri og uavhengig fagbevegelse

AKP(ml) er imot å binde opp fagbevegelsen til ett bestemt parti. Sjølsagt trenger fagbevegelsen til tider kontakt med ett eller flere av de politiske partiene — når det i hver enkelt konkret sak tjener de fagorganiserte. Kravet må være at politiske partier skal støtte deres krav, og ikke som i dag med LO som et haleheng til DNA.

AKP(ml) ønsker en politisk fagbevegelse i den forstand at fagbevegelsen — fra bunn til topp — engasjerer seg i et bredt spekter av spørsmål, internasjonale som nasjonale. Vi vil slåss imot LO som en støttespiller for ledelsen i DNA, økonomisk og politisk. AKP(ml) vil slåss for:

- En fri og uavhengig fagbevegelse.
- En fagbevegelse som ikke er ei mjølkeku for DNA eller andre politiske partier.
- å få fjernet ordningen med kollektivt medlemskap i DNA som praktiseres i LO.
- AUF skal ikke være LOs ungdomsorganisasjon.

Fagbevegelsen og arbeiderklassen er internasjonal

Med ulike metoder forsøker både LO-ledere, NAF og myndighetene å så splid mellom ulike grupper arbeidsfolk. Fagorganiserte på ulike lønnsnivå blir forsøkt satt opp mot hverandre i lønnskampen. Skillene mellom bransjer, mellom menn og kvinner, mellom arbeidsfolk med ulik nasjonal, kulturell og etnisk bakgrunn blir forsøkt opprettholdt. Slik splittelse tjener utelukkende borgerskapet og svekker de fagorganisertes kampkraft. AKP(ml) vil arbeide aktivt for å bryte ned disse skillene og skape enhet og virkelig solidaritet blant fagorganiserte, på grunnlag av deres felles interesser i kampen mot arbeidskjøperne og myndighetene.

AKP(ml) vil arbeide for å styrke det internasjonale solidaritetsarbeidet i fagforeningene. Fagforeningene må styrke kontakten med fagorganiserte over hele verden, støtte dem og lære av deres erfaringer. En særlig viktig oppgave er å gjøre fagforeningene til aktive støttespillere for frigjøringsbevegelsene i den 3. verden som kjemper mot imperialismen. AKP(ml) går inn for at LO skal bryte forbindelsene med den statsdirigerte fagbevegelsen i øst-Europa og utvikle forbindelsene med den nye fagbevegelsen i Polen, Solidaritet, og med opposisjonsgrupper i fagbevegelsen i andre østeuropeiske land. Vi går også inn for at fagforeningene skal melde seg ut av Vennskapssambandet Norge-Sovjetunionen.

LO må også bryte forbindelsen med Histadrut, den såkalte fagbevegelsen i Israel, som både tar del i undertrykkinga av palestinerne og er Israels største kapitalist.

AKP(ml) vil arbeide for at fagbevegelsen i Norge på ulike nivåer styrker sitt arbeid for å støtte kampen mot apartheid-regimet i Sør-Afrika. Spesielt må kravet om full økonomisk boikott reises og støttes av en samlet norsk fagbevegelse.

Fagbevegelsen i den tredje verden er ung, men slåss en rettfærdig kamp for retten til fri fagorganisering og kjemper for nasjonal uavhengighet for sine egne land. AKP(ml) støtter fagbevegelsen i den tredje verden.

Kjemp for bedre lønns- og arbeidsforhold

Kapitalistene kjemper for å holde arbeidsfolks lønninger nede og utbytte arbeidskrafta hardest mulig, gjennom en lang arbeidsdag med et høyt oppdrevet tempo.

AKP(ml) vil arbeide for høyest mulig lønnstillegg. Det er ingen grunn til å være fornøyd med lønna for det arbeidende folket så lenge kapitalismen — og dermed også utbyttinga — består.

AKP(ml) vil arbeide for kortere arbeidsdag — i første omgang står kampen om 6 timers normalarbeidsdag. Arbeidsdagen skal ha et tempo som er tilpasset hele arbeidsstokken — ikke bare de unge og spreke.

AKP(ml) er for solidarisk lønnspolitikk i den forstand at det er kraftig og gjensidig støttearbeid mellom alle grupper fagorganiserte i kampen for bedre lønnsforhold. Ikke i noe tilfelle må solidaritet mellom fagorganiserte oppfattes som å avstå fra lønnstillegg «for at andre grupper skal få mer». Den sistnevnte typen «solidaritet» tjener bare kapitalistene på og fører ikke til høyere lønninger for de lavtlønte.

Kombinerte oppgjør, lønnsstopp og tvungen voldgift er alle forsøk på å undergrave fagbevegelsens forhandlings- og kampmuligheter. AKP(ml) er imot ethvert statlig innbrytning og diktat i lønnskampen, og vil

slåss imot disse når de blir forsøkt pådyttet de fagorganiserte.

AKP(ml) er imot akkordbaserte lønninger. Disse fører til mer stress, mas og ubekveme arbeidsforhold, og splitter arbeiderne. Dette gjelder særlig i lavtlønte og kvinnedominerte yrker. AKP(ml) er for å erstatte slike lønssystemer med avtaler basert på fastlønn, men er imot innføring av fastlønn der disse ikke gir en lik eller bedre inntekt enn den akkordbaserte avtalen.

AKP(ml) krever i tillegg:

- For frie forbundsvis oppgjør.
- Bort med koblingsbestemmelsene i arbeidstvistloven.
- Garantibestemmelse om at ingen skal tjene under 90 %

av gjennomsnittlig lønn i industri og bergverk.

- 6 timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon.

- Frivillig pensjon med fulle pensjonspoeng ved fylte 60 år.

- 5 ukers ferie med full lønnskompensasjon. 6 uker for dem over 55 år.

6 timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon!

Borgerskapets mål er individuell arbeidstid etter produksjonens behov, døgnet rundt, uten kompensasjon for ubekvem arbeidstid. Dette skal framstå som økt frihet for den enkelte. I virkeligheten er det et drastisk angrep på arbeidsfolks rett til jobb og ei lønn å leve av, felles fritid og politisk, faglig og sosialt liv, helse og faglige rettigheter. Oppløsning av normalarbeidsdagen vil fryse fast arbeidsdeling og inntektsforskjellene mellom kvinner og menn, og gjøre 6 timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon til en umulighet.

Vi krever:

- Endring av arbeidsmiljølovens paragraf 46: den allminnelige arbeidstid må ikke overstige 6 timer i døgnet og 30 timer i uka.

- Paragraf 46.2: 6 timer i døgnet og 28 1/2 timer i uka.

- Paragraf 46.3: 6 timer i døgnet og 27 timer i uka.

- Full lønnskompensasjon ved enhver arbeidstidsforkortelse.

- Tilsvarende lønnsøkning for deltidsansatte og timelønte. Nye stillinger etter reelt behov, full stil-

KAPITTEL 6

lingskompensasjon i helsevesenet.

- Arbeidstidsforkortelser må tas ut som daglig nedsatt arbeidstid.

- Ingen utvidelse av ramma for vanlig dagarbeidstid, maks ramme fra 7 til 17.

- Nei til utvida lørdagsjobbing.

- Nei til økt generell bruk av ubekvem arbeidstid, kvelds-, nattog helgearbeid.

- Nei til NAFs krav om å få pålegge helge- og nattarbeid av økonomiske grunner — forsvar arbeidsmiljøloven.

- Nei til søndagsåpne butikker.

- Nei til åpningstider utover lovens minimumsrammer. Vi krever vedtekter i kommunene.

- Vi krever en mer restriktiv åpningstidslov.

- Økt kompensasjon for arbeid utenfor ramma for dagarbeidstida.

- Forsvar lovens bestemmelser om overtid — de skal overholdes.

- Fulle rettigheter for deltidsansatte.

- Rett til redusert arbeidstid med rett til å gå tilbake til full stilling.

- Enslige forsørgere med barn under 10 år må få rett til redusert arbeidstid med kompensasjon betalt av trygdevesenet.

Begrensning av arbeidsgivernes adgang til å bruke deltid, et minimum hele stillinger på hver arbeidsplass.

Arbeidsmiljøkampen

Det blir stadig påvist at en hel rekke fysiske og psykiske skader stammer fra risikofylt og skadelig arbeidsmiljø. Bedriftseierne skrur opp tempoet og innfører nye stoffer og rutiner i produksjonen, uten hensyn til arbeidernes liv og helse. Det er en stor og sentral oppgave for fagforeningene å kjempe mot denne formen for utnyttning av arbeidskrafta.

Arbeidsmiljøloven har styrket de ansattes juridiske stilling på noen punkter og inneholder noen generelle bestemmelser som er bra. Samtidig forsøker loven å bringe miljøarbeidet ut fra fagforeningenes kontroll og over i klassesamarbeidsorganer. AKP(m-l) støtter fullt ut de utvida fullmaktene til verneombudene og arbeidsmiljøutvalgenes rett til å pålegge bedriften visse miljøutbedringstiltak. Men

denne retten må også tillegges fagforeningene.

Det kan ikke være opp til bedriften å avgjøre hva som er helsefarlig eller ikke. Miljøkampen er fortsatt først og fremst en klassekamp mellom de fagorganiserte på den ene sida og bedriftseierne og staten på den andre.

Det statlige organet Arbeids-tilsynet er «voldgiftsdomstol» i tvistesporsmål om arbeidsmiljøet. Samtidig er staten sjøl den fremste representant for å uthule lovens bestemmelser og gi dispensasjoner.

AKP(ml) stiller bl.a. følgende krav:

- Full streikerett i miljøspørsmål.

- Verneombudene må få full adgang til all nødvendig opplæring og bare være ansvarlig overfor fagforeninga.

- Rett til å stanse alt helsefarlig arbeid uten overprøving fra Arbeids-tilsynet.

- De fagorganiserte skal ha rett til å bruke egne eksperter og ha tilgang til alt ønskelig måleutstyr for kontroll av støy, gass og andre miljøproblemer.

- Forbud mot bruk av nye stoffer og prosesser før bedriften har bevist at de er ufarlige.

- Egenskaper for alle helsefarlige stoffer skal registreres og være tilgjengelig for de som jobber med dem.

- Alle undersøkelser omkring arbeidsforhold i bedriftene skal være offentlig tilgjengelige.

- Statlig garanti for nye jobber dersom miljøinvesteringene vil føre til tap av arbeidsplasser.

- Skjerpa arbeidsgiveransvar ved skade/sjukdom som følger av arbeidsmiljøet.

- Planene om reduksjon av støy-nivået må gjennomføres.

- Ingen uthuling av arbeidstidsbestemmelsene.

- Bedre vern mot oppsigelse. Paragraf 55 a i Arbeidsmiljøloven mot yrkesforbud må styrkes, og følges i praksis.

- Nei til unødig bruk av midlertidig ansettelse.

- Det må utarbeides nærmere bestemmelser på en rekke områder for å bedre det fysiske og psykiske

arbeidsmiljøet.

- Nei til nedbygging og svekking av Arbeidstilsynet.
- Begrensa bruk av leiefirmaer.

Andre krav

- Forhandlingsrett to ganger årlig for alle foreninger og klubber.
- Full streikerett ved lokale forhandlinger.
- Nei til tidsbegrensning av politiske streiker.
- Ingen arbeidsrett mot arbeidere som streiker.
- Forbud mot avskjedigelse av aksjonerende arbeidere.
- Rett til å holde alle klubb- og foreringsmøter i arbeidstida med full betaling.
- Alle tariffavtaler skal ut til uravstemning.
- Nei til tariffavgift og organisasjonsplikt.
- En større del av kontingenten skal beholdes i klubbene og avdelingene for å styrke deres arbeid.

AKP(ml) og arbeiderklassen

AKP(ml) sin målsetting er å få størst mulig oppslutning om sine standpunkter fra de fagorganiserte. Derfor sprer våre medlem-

mer og våre tillitsmenn løpesedler med vår politikk på arbeidsplassene, selger avisa vår, Klassekampen, over alt hvor vi kan, og oppfordrer klassebevisste arbeidere som er enige i at vi trenger et sosialistisk Norge til å melde seg inn i AKP(ml). Et sterkt AKP(ml) vil styrke arbeiderklassen, de fagorganiserte og klassekampen i Norge, mot undertrykking nasjonalt og internasjonalt.

Fra arbeidsprogramkomiteen:

Innstilling:

Vi har ikke tatt stilling til kapitlet i detalj, men mener det er et godt utgangspunkt for diskusjon.

Kommentar:

Vår mening med dette kapitlet er å få fram at arbeiderklassen må styrke sin politiske forståelse for at sosialismen er nødvendig, og at dette er jobben til partiet. Samtidig har vi forsøkt å få fram de viktigste kampsakene som arbeiderklassen står foran i tida framover.

KAPITTEL 7

Kamp mot en usosial skattepolitikk

Kapitlet er ikke revidert, men det trengs. Hermed må de føle seg kallet, som har satt seg inn i de ulike sidene ved Skattekommisjonens innstilling mm, og de som har studert hvordan dagens og framtidens skattepolitikk rammer de ulike delene av det arbeidende folket, uten å glemme kvinnene.

Men vi har hatt en diskusjon, der vi er uenige. Den vil vi gjerne bringe videre.

Noen mener at vi skal si at skatt under kapitalismen, er en ekstrautbytting av det arbeidende folket. Først blir arbeidsfolk utbytta i produksjonen, de produserer merverdi som borgerskapet tar. Deretter tar borgerskapet enda mer, i form av direkte og indirekte skatter. Utbytterklassen øker sine arbeidsfrie inntekter ved å pålegge arbeidsfolk å betale skatt. Ei lærebok i politisk

økonomi sier: «Således blir en del av arbeidernes og bøndernes inntekter som går inn i statsbudsjettet i form av skatter, forvandla til ekstraintekter for kapitalistene og inntekt for embetsmennene.» De som er enig i dette, mener at det til og med er politisk viktig å si det, for å få diskusjoner om at staten er en klassestat, staten er ikke vår alles, vi betaler slett ikke vår skatt med glede. De virkelig store penga har kapitalistklassen tatt unna før det blir laga noe statsbudsjett, mens det er vanlige folk gjennom skatter som skal finansiere staten. Det er riktig å kreve reformer av det nåværende skattesystemet, sånn som vi gjør på alle områder når vi stiller krav under kapitalismen, men vi må ikke gi inntrykk av at bare skatten blir mindre, så er det helt ålreit at vanlige folk betaler skatt.

Andre i komiteen vil ikke ha et standpunkt som sier at vi er mot at folk skal betale skatt. De vil heller opprettholde liknende formuleringer som det forrige programmet har, som f.eks.: «AKP(ml) går inn for at inntekten beskattes etter evne. Det betyr at lave inntekter må helt eller delvis fritas for skatt, mens skatten på høye inntekter må skjerpes kraftig.» Eller som det står i RVs program: «RV sin skattepolitikk har som mål å minske skatetrykket for folk med vanlig inntekt, og øke beskatninga av rikfolk. Ettersom den rike overklassen i stor grad er opptatt av å lure penger vekk fra beskatning, enten det dreier seg om reint skattesnyteri eller lovlige metoder, har vi ikke tru på at skattesystemet i seg sjøl kan skape en rettferdig fordeling av samfunnet sine rikdommer.»

Helse-, sosial- og trygdepolitikk

AKP(ml) kjemper for et samfunn der alle mennesker får all hjelp som de har behov for av helse- og sosialvesenet, uansett hvor de bor i landet og uansett hvor gamle de er, uten at de skal betale en øre for det. Det krever at kapitalismen må styrtes, fordi dette samfunnet bare er villig til å sørge for et minimum av reparasjoner av arbeidskrafta. Det kapitalistiske synet på mennesker er at de er nyttige så lenge de er arbeidskraft og kan bli utbyttat, ellers er folk unyttige og en byrde, og slett ingen ressurs for samfunnet og framtida. Dette synet praktiseres i borgerskapets helse- og sosialpolitikk.

Kapitalismen som samfunnssystem er derfor ute av stand til å løse de «problemene» som samles opp i helse-, sosial- og trygdesektoren: Stadig større del av de trygdete trenger arbeid der de bor, og ikke trygd. Stadig flere av sosialhjelpsklienter trenger boliger de har råd til å betale, ikke sosial nødhjelp som er verken å leve eller dø av.

Den største privatiseringa av helse- og sosialvesenet består i at kvinnene utfører over 100 000 årsverk hvert år i privat omsorgsarbeid. Dette sparer staten for milliarder av kroner, mens kvinnene betaler i form av et veldig slit og ved at mange kvinner tvinges til deltidsarbeid når de har lønna arbeid. Den absolutt største delen av eldreomsorgen og barneomsorgen utføres i dag av kvinner, gratis. AKP(ml) krever at samfunnet må ta over dette arbeidet, og på en slik måte at tilbudene er gode for dem det gjelder.

Staten har over lang tid ført en bevisst politikk som har lagt grunnlaget for at kapitalister skal kunne tjene gode penger på folks sykdom og behov for hjelp. Slagordet er «har du penger så kan du få, men har du ingen så kan du gå». Sjukehus, klinikker og barnehager er blitt

et spekulasjonsobjekt. Dette er en fryktelig farlig utvikling. Dette peker fram mot et samfunn som arbeidsfolk har slåss i flere generasjoner for å komme vekk fra, hvor stort sett bare overklassen får hjelp — fordi de kan betale. Denne utviklinga må bekjempes med alle midler.

Statens økonomiske politikk overfor kommunene fremmer ei slik utvikling. Den nye rammefinansieringsordninga overfor kommuner og fylker tapper lokalsamfunnene for penger, og oppmuntrer ulike grupper til kamp mot hverandre i stedet for felles kamp mot staten. Det nye «frikommunesystemet» gir dispensasjon fra lovbestemte rettigheter som folk har. Dette er åpninga for et grunnskudd mot det som arbeidsfolk har slåss for: Like rettigheter, uansett hvor du bor eller hva du tjener. Når det offentlige ikke sørger for det som trengs, blir det i seg sjøl et argument for økt privatisering og profittjag basert på folks nød. Derfor er det viktigste middelet i kampen mot privatiseringa, at staten tar det økonomiske ansvaret for at folks behov blir tilfredsstilt.

Utviklinga av kapitalismen har ført til at en stadig større del av befolkninga blir fratatt enhver mulighet til å livnære seg ved lønna arbeid. Flere og flere overlates til helse-, sosial- og trygdesektoren. Dermed har stat og kapitaleiere fått stadig større interesse av å «begrense utgiftene» til disse sektorene. AKP(ml) støtter kampen mot avfolkning av utkantene, mot nedlegging av arbeidsplasser, helsenedbrytende arbeidsmiljø og andre forhold som vi veit fører til helsemessige og sosiale problemer.

AKP(ml) slåss for at helse- og sosialvesenet skal ta utgangspunkt i folks behov og være innretta på helsemessig, sosial og yrkesmessig rehabilitering, ikke på oppbevaring og kontroll.

Helsepolitikken

Primærhelsetjenesten er grunnlaget i alle helsetjenester. Derfor trengs det en allsidig utbygging av primærhelsetjenesten i alle deler av landet.

AKP(ml) går mot statens politikk som sier at sjukehusene må trap-
pes ned for at det skal bli mulig å bygge ut primærhelsetjenesten. Ei sterk utbygging av primærhelsetjenesten må gjennomføres, samtidig som sjukehusene opprettholdes og videreutvikles. I noen landsdeler og innen noen sjukdomsgrupper er det også helt nødvendig å utvide behandlingskapasiteten i sjukehus.

AKP(ml) er for at alle helsetjenester skal drives av det offentlige og at alt helsepersonell skal over på fastlønn.

AKP(ml) avviser alle ordninger med egenandel for de som trenger helsevesenets hjelp. Vi slåss mot at prisinstrumentet skal brukes til å fjerne ventelistene av behandlingstrengende. Finansiering av helsevesenet er et statlig ansvar. Derfor er vi mot rammefinansieringsordningene som gradvis innføres og som skyver ansvaret over til fylker og kommuner. For å slåss mot nedskjæringer, må vi reise krav om økte statlige tilskudd på tvers av rammefinansieringslovene. Slike krav bør særskilt reises der institusjoner og behandlingsplasser står delvis ubrukt, fordi de lokale myndighetene ikke har penger.

Vi er for å legge ned helseinstitusjoner bare når det er påvist at befolkninga ikke lenger har behov for dem. Vi er mot at behovet for sjukehjem skal «dekkes» ved å legge ned eller omgjøre vanlige akutt-sjukehus til pleieinstitusjoner.

Eldreomsorgen må bygges kraftig ut, slik at alle hjelpetrengende eldre får dekket sine behov av det offentlige. Dette betyr utbygging av såvel hjemmetjenestene som institusjonstjenestene.

I dag blir fysisk og psykisk funksjonshemmede i hovedsak betrakta som uproduktive individer som skal oppbevares billigst mulig. Vi går mot den brutale og nedverdiggende behandlinga mange utsettes for, i form av sløvende medikamenter og fysiske tvangsmidler.

De store institusjonene innen helsevernet for psykisk utviklingshemmede må bygges ned. Det offentlige må bygge nye boliger, slik at den psykisk utviklingshemmede og dens pårørende sikres valgmuligheter om hvorvidt vedkommende skal bo hjemme, i egen bolig eller i bemannet gruppebolig. De psykisk utviklingshemmede må sikres faglig tilrettelagt opplærings- og behandlingstilbud. Forholdene må også legges til rette for meningsfylt sysselsetting og fritid. For pårørende med ansvar for funksjonshemmede og eldre, må det bygges opp avlastningstilbud som sikrer de pårørende ei fritid tilsvarende minimum en kveld i uka, fri annenhver helg og to ukers ferie.

Flere store psykiatriske sjukehus bør erstattes av mindre og bedre institusjoner i de lokale miljøene. AKP(ml) krever at institusjoner og behandlingstiltak i lokalmiljøene bygges ut først, og at de store psykiatriske institusjonene trappes ned i den grad det er forsvarlig etterpå.

Trygdepolitikken

Dagens trygdesystem premierer de med høye inntekter. Rikfolk har dessuten rikelig anledning til å ordne seg med gode pensjonsforsikringer. Minstepensjonistene har i årevis blitt avspist med løfter og løftebrudd. Minstepensjonistene er blitt salderingspost i statens budsjetter.

Trygdesystemet er i dag så innfløkt at en trygdemottaker sjøl vanskelig kan kontrollere om hun får det hun har krav på. Derfor er AKP(ml) for en gjennomgripende forenkling og avbyråkratisering av hele folketrygdsystemet.

I dag brukes uføretrygda til å skjule arbeidsløshet. Folk som er delvis uføre eller av andre grunner ikke gir samme profitt for kapital-eierne som arbeidstakere med full førlighet, blir nekta arbeid. Kapital-eierne bruker trygdesystemet for å bli kvitt de som betraktes som uønska og ulønnsom arbeidskraft. AKP(ml) avviser det nye forslaget til trygdefinansiering.

AKP(ml) vil møte disse angrepene med en forsvarskamp for de

rettighetene vi har i dag og med krav om at tidligere løfter, bl.a. fra Leveråsutvalget, skal innfris. Vi mener det er samfunnets plikt å hjelpe alle som pga. sykdom, uførhet, sosiale avvik, arbeidsløshet eller omsorgsfunksjoner ikke kan skaffe seg inntekt. Ytelsene må bygge på objektive kriterier og rettigheter som er klart definert, slik at det blir minst mulig spillerom for skjønn og forskjellsbehandling.

På kort sikt slåss AKP(ml) for at minstepensjonene heves til det nivået som tilsvarer alderspensjon for en industriarbeider med gjennomsnittslønn og fulle pensjonsrettigheter. Vi krever helautomatisk indeksregulering av alle trygdeytelser.

Ordninga med særskilt trygdeprenie ved sida av skatten og et eget folketrygdfond må avvikles. Trygdeytelsene er en helt ordinær del av statens utgifter og det er ikke noe saklig grunnlag for å skille ut en del av skatten og kalle den trygdeprenie.

AKP(ml) krever tilbake sjukelønnsordninga med rett til full lønn fra første fraværsdag og vi krever tilbake retten til å bruke 6 egenmeldinger. Retten til å bruke egenmelding må forsvares, og vi krever at ingen skal miste den uten at misbruk er dokumentert. Avgjørelsen i slike saker skal legges til trygdekontoet og ikke den enkelte arbeidsgiver.

Det er spesielt viktig å stanse angrepene på funksjonshemmedes rettigheter etter trygdlovgevinga. Vi krever at tekniske hjelpemidler skal være gratis, uten egenandeler, og at restriksjoner som er innført de siste åra, blir oppheva.

Sosialpolitikk

Alle økonomiske ytelser etter sosialomsorgsloven bør økes så de tilsvarer folketrygdas grunnnytelser. Ytelsene bør være de samme over hele landet, og alle sosialhjelpsutgifter i kommunene bør dekkes med statstilskott. Etter hvert bør flest mulig grupper av stønadsmottakere komme inn under trygdesystemet, så en slipper ei ydmykende todeling.

Bemanninga på sosialkontorene

er altfor dårlig i de fleste kommunene. økonomisk krise, boligdyrtid og arbeidsløshet gjør at flere må søke hjelp ved sosialkontorene. Mange får ikke hjelp når de trenger det, fordi sosialkontorets personale ikke har kapasitet til å ta seg av dem. AKP(ml) krever derfor kraftig økning av sosialkontorbemanninga. De nye rammetilskuddene som innføres for sosialsektoren vil bli et direkte hinder for slike krav. Derfor er det også her nødvendig at krav om forsvarlig bemanning kombineres med krav om økt statstilskudd på tvers av rammetilskuddslovene.

AKP(ml) mener at nye tiltak innenfor sosialpolitikken er et offentlig ansvar. Vi går mot forsøkene på å dytte ansvaret over på kvinnene og de religiøse og veldedige organisasjonene. Spesielt vil vi bekjempe en del religiøse grupperingers forsøk på å skaffe seg nye misjonsmarker blant ungdom med stoffproblemer.

Forsvar rettighetene

Vi støtter kampen for å styrke helse- og sosialarbeidernes fagorganisasjoner og for å bedre lønns- og arbeidsvilkårene. å forsvare de ansattes ytringsfrihet og andre demokratiske rettigheter blir en stadig viktigere del av kampen mot den helseog sosialpolitiske nedrustninga.

Vi går inn for økning av utdanningskapasiteten og mot nivåsenkning i utdanning av helse- og sosialarbeidere. Vi tar avstand fra og bekjemper ulike statlige «normer» for bemanning som skal gi inntrykk av at helse- og sosialsektoren har nok personell.

Både trygdemottakere og helse- og sosialvesenets brukere må sikres rett til å organisere seg og slåss for sine rettigheter, og mot undertrykkende og diskriminerende forhold.

Fra arbeidsprogramkomiteen:

Innstilling:

Vi slutter oss til forslaget.

Sosial boligbygging

Retten til en skikkelig bolig er en grunnleggende menneskelig rett. Dette er formelt anerkjent av norske myndigheter, og var grunnlaget for den sosiale boligbygginga. Boligmarkedet i Norge har vært skjerma, slik at det også har vært mulig for mange arbeidsfolk å skaffe seg en skikkelig bolig. Men DNA og Høyre har tatt knekken på den sosiale boligbygginga og slått fast at boliger skal betales som andre varer på markedet. Dette betyr boligdyrtid og bolignød for folk flest og enda en ny mulighet til spekulasjon for kapitalsterke folk.

Retten til en god bolig er derfor begrensa av privateiendommen. I høykonjunkturperioden etter 2. verdenskrig var boligene subsidiert, men i slutten av syttiåra og begynnelsen av åttiåra har disse subsidiene gradvis falt bort og gjort det mulig for staten og finanskapitalen å «frigjøre» kapital til mer profitable virksomheter.

Så lenge kapitalismen rår, vil det være umulig å løse boligproblemet. Det kan bare løses ved å avskaffe privateiendommen og gjennomføre en planmessig samfunnsmessig boligbygging, kombinert med en samfunnsmessig boligformidling. Men det som er mulig innafor kapitalismen er å kjempe mot den stadige forverringa av folks boligsituasjon, og å kjempe for krav som vil begrense boligdyrtida, for en mer sosial boligpolitikk.

Sjøl om mange arbeidsfolk i etterkrigstida har fått mulighet til å bo i moderne leiligheter, er det fortsatt mange som lever i elendige leiligheter under slumliknende forhold. Særlig rammer dette eldre mennesker og innvandrere.

Senk boutgiftene

Arbeiderklassen har lenge ført kamp for at boutgiftene ikke skal overstige 20 prosent av en industriarbeiderlønn. Dette blei også vedtatt som offisiell målsetning for «den sosiale boligbygginga». Men i virkeligheten har de fleste arbeidsfolk i Norge langt større bokostnader. Det er særlig forkortinga av avdragstida på boliglån, økninga av rentenivået og innføringa av moms på boliger som har skjerpa boligdyrtida.

AKP(m-l) holder fast på kravet om at en vanlig bolig ikke skal koste mer enn 20 prosent av en industriarbeiderlønn. For å oppnå dette er det nødvendig å:

- øke avdragstida på boliglån i Husbanken til 75 år.
- subsidiere renta på Husbanklån.
- utvide utlånsramma til Husbanken slik at den kan finansiere 80 prosent

av alle boliger som bygges og dekke 80 prosent av byggekostnadene.

- bygge 50 000 leiligheter årlig.
- legge ansvaret for en større del av grunnlagsinvesteringene til boligfeltet over på samfunnet, og ikke velte stadig flere av disse kostnadene over på den enkelte.
- senke de kommunale avgiftene.

For å gjennomføre disse tiltaka må rikfolk skattlegges hardere og den bostøtta som rikfolk i dag mottar gjennom rentefradragssystemet må avskaffes. Den usosiale bostøtte i form av rentefradrag øker med økende inntekt, og utgjør i dag det flerdobbelte av de sosiale støtteordningene til boliger. Samtidig må eiendomsskatten på luksusboliger skjerpes.

Boligformidling

For å bekjempe boligspekulasjon er det nødvendig med en skjerpa offentlig boligformidling.

- Loven som tillater oppløsning av borettslag oppheves.
- Offentlige tiltak som bekjemper gårdeiveldet, ingen rett til å skille ut enkeltleiligheter.
- Gjeninnføring av takstplikt.
- Offentlig tomteformidling for å motvirke tomtespekulasjon.
- Gårdeiere som lar leiligheter stå tomme må kunne straffes med ekspropriasjon.

Mange arbeidsfolk har såkalte «husmannskontrakter» der en er låst til bedriften fordi en bor i bedriftens leilighet. Dette systemet må avvikles, ved at de ansatte etter et visst antall år får rett til å kjøpe leiligheten, eller å fortsette å leie den etter å ha slutta i bedriften.

Styrking av vernet mot utkastelse. Boligbygginga har vært lagt opp etter kjernefamilien. Vi krever at boligbygging og boligtildeling tar hensyn til og likestiller ulike bo- og samlivsformer.

Ved utbygging av nye boligfelt må det stilles krav om at forholda legges særskilt til rette for funksjonshemmede, eldre mennesker og barn.

AKP(ml) krever at det legges stor vekt på å bygge kollektive boformer og felles serviceordninger. Det vil bryte ned isolasjonen som svært mange mennesker lever under, og bryte ned gjerdene mellom enslige, familier, barn, eldre og funksjonshemmede. Boligene i dag er stort sett utforma ut fra at mor, far og to barn skal bo, mens dette er en sosial enhet i mindretall i dag.

Det er også nødvendig med store variasjoner i utforminga, og det er også nødvendig at staten støtter slike tiltak økonomisk.

Byfornyelse

I en del større byer og særlig i Oslo er det boligområder som må kalles slum. Det har vært ført en langvarig kamp for å fornye disse områdene på beboernes premisser. Men fortsatt ligger rehabiliteringa langt under de offisielle målsetningene, og fortsatt bevilges det for lite penger til byfornyelse, slik at boligene blir for dyre for de fattigste. Vi krever at byfornyelsen trappes opp og at den skjer på beboernes premisser.

For en aktiv boligkamp

Boligkooperasjonen er en av de største organisasjonene i Norge. Men borettslaga fører stort sett ingen interessekamp

for bedre og billigere boliger. De blir i stedet pålagt å administrere boligdyrtida. Da hjelper det lite at boligsamvirket vedtar riktige krav overfor myndighetene. Erfaringa viser at slike vedtak ikke gir noen resultater hvis de ikke kombineres med handling, aksjon. Derfor er det ei brennende oppgave å gjenreise den aktive boligkampen. Dette må også være ei oppgave for fagbevegelsen.

Fra arbeidsprogramkomiteen

Innstilling:

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

Det er lagt større vekt på kollektive boformer. Ellers er det stort sett som før.

KAPITTEL 10

Utdanning og forskning

Den nye generasjonen skal tilpasses det kapitalistiske samfunnet og det borgerlige verdensbildet. Alle utdanningsinstitusjoner er prega av borgerskapets og småborgerskapets kultur og språk, og deres definisjon av hva som er kunnskap. Dette preger det faglige innholdet.

Grunnskolen

Grunnskolen er den viktigste formen for samfunnsmessig organisering av barn og ungdom. I daglige drypp over ni år skjer en tilpassning til det kapitalistiske samfunnet. I grunnskolen lærer barna om de er «flinke» eller «dumme». De som er «dumme» får ikke høyere utdanning og passer best til underordna jobber. Slik er skolen med på å frata arbeiderklassen sjøltillit.

Alle barn har krav på et gratis og likeverdig skoletilbud, slik det går fram av skoleloven og Mønsterplan for grunnskolen. Grunnskolen kalles enhetsskole fordi alle har krav på et likeverdig skoletilbud. AKP(ml) vil forsvare enhetsskolen fordi vi mener at enhver annen måte å organisere skolen på under kapitalismen vil gå i arbeiderklassens disfavør.

I dag angripes enhetsskolen.

F.eks. ønsker Høyre kompetanse-givende valgfag, slik at elevene skal kunne velge fag som gir dem fortrinn når de søker videregående skole. Noen kan velge matte og data, andre kan velge drama og ballspill, slik at sorteringa i ulike klasser skjer allerede i den obligatoriske grunnskolen. AKP(ml) er mot at grunnskolen lager at A- og et Blag på denne måten. Denne utviklinga øker dessuten forskjellene i jente- og gutteutdannelsen.

Vi kan vente at grunnskolen blir angrepet utenfra i form av alternative private kurs og eliteskoler, med begrunnelsen: Hvorfor skal ikke de som ønsker å satse få lov til å bruke pengene sine på å sende barna i en «god» skole? En økt satsing på private skoler/eliteskoler vil tappe den offentlige skolen for ressurser, og vil organisere og utvikle klaseskillene i utdanninga. AKP(ml) vil kjempe mot en slik utvikling.

Folk trenger kunnskap for å forandre verden. AKP(ml) støtter lærere og elever som slåss for mer kunnskap om arbeiderklassens og kvinnes virkelighet og historie, og om folkene i den tredje verden. Denne kunnskapen er undertrykt i

I et klassesamfunn vil utdanninga alltid først og fremst tjene den herskende klassen i dette samfunnet. I utdanningssystemet er det ikke bare kunnskap som skal formidles til elever og studenter.

kapitalismens skole. Kvinneundertrykking, propaganda for rasisme og nazisme må fjernes fra bøker og undervisning. Vi støtter forsøk på å gjøre undervisninga mer levende ved læring gjennom praksis og eksempler fra virkeligheten.

Både norske, samiske og innvandrer-elever må få grundig opplæring i morsmålet sitt, slik at de kan tilegne seg kunnskap på andre områder.

Jentene i skolen får mindre oppmerksomhet fra lærerne enn guttene, og deres erfaringer blir undertrykt i undervisninga og i lærebøkene. AKP(ml) går inn for egne jenteklasse i enkelte timer og fag som et av midlene mot denne undertrykkinga. Det må utvikles en pedagogikk på jentenes premisser.

AKP(ml) går inn for å fjerne den kristne formålsparagrafen og all religiøs forkynning i skolen. Så lenge kristendom er et eget fag i skolen, må tilbudet om alternativ livssynsundervisning være en sjølsagt rett.

AKP(ml) går inn for å fjerne karakterene i grunnskolen. Det fungerer undertrykkende, splitter elevene og setter mindreverdighetsstempel på mange. Undervisninga blir ensidig retta inn på eksamen og prøver. En karakterfri grunnskole krever en kraftig økning av elevplassene i den videregående skolen, slik at alle som ønsker det, kommer inn.

En bedre skole koster penger. Et minimumskrav må være at de ressursene skolen har rådd over, får forbli i skolen nå når elevtallet synker. Det trengs penger til skoler der folk bor. Det trengs flere timer til skolen: Den som går ut av ni-årig grunnskole i dag, har ett år kortere skolegang enn dem som før gikk sju-årig folkeskole. Det trengs penger for at skolen skal få kvitta seg med ulovlige og forelda lærebøker. Elev- og lærerbibliotek er høyst mangelfulle og forelda. EDB-utstyr mangler. Lærerne får ingen form for oppfrisking av kunnskaper utover frivillige kurs som ofte er i ferien og koster penger for den enkelte. Lærerne trenger færre timer til undervisning og flere timer til planlegging. Ingen klasser bør ha mer enn 20 elever.

For at integrering av funksjonshemmede elever skal være bra for disse elevene, trengs det mye større ressurser.

Å styrke den offentlige grunnskolen er det viktigste middelet mot utviklinga av et nytt privatskolesystem i Norge.

Den videregående skolen

Borgerskapets behov for fagutdanna arbeidskraft minker. De ønsker i framtida en arbeiderklasse som er lett å omstille og flytte på, og som er forberedt på å godta arbeidsløshet. Skolen skal derfor skille ut disse tidligst mulig, lære dem å «tilpasse seg», lære dem «meningsfulle fritidsaktiviteter» osv. I tillegg skal skolen oppbevare dem lengst mulig. Utdanninga av fagutdanna arbeidskraft og eksperter og byråkrater blir stadig mer privatisert.

I tråd med at skolen går i retning av å bli mer og mer en oppbevaringsplass for arbeiderungdom og jenter, blir mer og mer kapital trukket ut av skolen og inn i mer profitabel virksomhet. Nedskjæringene sees overalt, bl.a. ved at skolebygningene forfaller, forelda læremateriell, liten faglig fornying, dårlig etterutdanning av lærere, dårlige lærerlønninger, foreldre må kjøpe stadig mer av skolemateriellet til elevene osv.

Utviklinga innafor de videregående skolene går i retning av utvisking av skillene mellom studieretningene og senkning av den faglige standarden. Veierødmødelten er ment å skulle effektivisere utviklinga av arbeidsmarkedets A- og B-lag, og å svekke det faglige nivået og den faglige fordypninga for flertallet. Dette skjer under dekke av økt valgfrihet: Flere valgfag og bort med linjedelingssystemet. Dette vil styrke de som på forhånd har nok innsikt i «systemet» til å velge de «rette» fagkombinasjonene og som får de faga de velger. Resten vil tape, og kan risikere å sitte igjen med fagkombinasjoner som ikke gir noen kompetanse for videre utdanning. Tendensen er at gymnaset mer og mer blir en gigantisk oppbevaringsplass for jenter, for jenter, som seinere havner i lavt lønna arbeid.

Denne politikken fremmer privatskoler for dem som kan betale.

Yrkesfaglig studieretning

Fagopplæringa blir i dag undergravd gjennom at skillene mellom studieretningene blir utviska. Det blir innført flere to-årige kombinerte grunnkurs og flere allmenfag. Timetallet blir redusert. Læringsordninga angripes faglig og økonomisk. Nedskjæringene rammer også maskiner og utstyr. Jentelinjene blir spesielt ramma gjennom at mange ikke gir fagbrev, dvs. de kommer ikke inn under lov om fagopplæring, og gir derfor ikke formell kompetanse. Mange av disse linjene er svært dyre å gå på, fordi mye av materiellet er dyrt og må kjøpes av elevene sjøl.

Yrkesskolen sliter med maskiner og utstyr som er så gammelt og avlegs at det på ingen måte kan sammenliknes med det som elevene seinere skal møte i arbeidslivet. AKP(ml) krever en kraftig opprustning på dette området. Vi krever en kontinuerlig utskifting og nyutvikling i takt med den teknologiske utviklinga.

AKP(ml) krever at den som velger en yrkesfaglig studieretning, skal få ei utdanning fram til et fag eller yrke. Alle skal ha rett til å fullføre utdanning fram til et fagbrev gjennom skolen. Dette er ikke tilfelle i dag. F.eks. kan en gå opp til 3 år på Husflidsskolen uten å bli noe som helst. Det er også et stort antall grunnkurs på alle linjene, uten at det er utbygd tilstrekkelig med videregående kurs. Myndighetenes manglende vilje til å bygge ut videregående kurs, særlig på de linjene som mange jenter går på, som f.eks. sosial- og helsefag, gjør yrkesskolene til en rein oppbevareingsplass for tusenvis av ungdom.

Dette er en kynisk politikk overfor ungdom. For det første har all ungdom rett til tre års videregående opplæring. For det andre må en kunne få fullføre en utdanning en har begynt på.

Fra yrkesfag til videre studier

Først og fremst må denne studieretninga føre fram til fagbrev eller formell yrkeskompetanse på anna

vis. I tillegg er det viktig å utvide utdanningstilbudet for alle. Dette innebærer at det må åpnes adgang til studier for de som har yrkeskolebakgrunn. Særlig i dag med arbeidsløshet, må det være mulig for alle å studere. Derfor mener vi at yrkesfaglig studieretning også skal gi allmenn studiekompetanse til høvelig høyskoleutdanning, f.eks. teknisk høyskole.

Studiefinansiering

AKP(ml) mener at utdanninga skal være gratis for alle som ønsker den. Det betyr nei til skolepenger og andre former for avgifter knytta til utdanninga. AKP(ml) går inn for full stipendfinansiering. Bare på denne måten kan kravet om lik rett til utdanning sikres best. Det som skjer i dag går i motsatt retning. De nye innstramningene i skolebudsjettene og de forverra lånevilkåra, er ytterligere med på å øke de sosiale skillene i samfunnet.

Fra arbeidsprogramkomiteen:

Innstilling:

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

Kapitlet er skrivi om, og er inndelt etter skoleslag. Det mangler tekst om høyere utdanning og forskning.

Uenigheter vi veit om:

-Skal vi være for eller mot karakterer? Noen er for i barneskolen, noen for i ungdomsskolen, noen på videregående, og i «Framlegg til skoleprogram for AKP(ml)» står det: «Vi går inn for karakterer som inntakskriterium til høyere utdanning og som vurderingsgrunnlag for arbeidslivet».

-Må «enhetsskolen» forsvares eller bekjempes? Viktig med definisjon av begrepet!

- Er vi for eller mot egne jenteklasser i enkelte fag og timer?

- Skal allmennfaglig studieretning hete gymnas og være utelukkende studieforberedende? I «Framlegg til skoleprogram for AKP(ml) om videregående opplæring. Vi vil gjeninnføre og markere et klart skille mellom to ulike utdanningsveier — gymnas og yrkesskole — med to ulike lover. Vi vil kjempe mot all tilnærming.»

Mot rasering av landbruket

Folk i alle land trenger mat hver dag, derfor er mat strategisk viktig. Både USA, EF og Norge gir statlig støtte på kr 50 000 til kr 100 000 pr årsverk i jordbruket.

Men nå går statens planer for omstilling og modernisering av den norske kapitalismen ut på å spare penger for å styrke konkurransevnen ved å

- skjære ned på overføringene til landbruket,
- holde døra åpen for økt billig import av mat,
- vente på billig mat fra utenlandsk bioteknologi.

Konsekvensen er at 3 000 gardsbruk legges ned hvert år, og staten legger opp til å halvere antall bruk før år 2 000, fra 105 000 til 50 000 bruk

AKP(ml) går inn for å opprettholde antallet gardsbruk. økt sjølbergingsevne og matproduksjon spredt på mange enheter er et grunnlag for nasjonal sjølråderett og beredskap mot krig og krise. Det er dessuten viktig for å stå bedre rusta når 3. verden må bryte med råvareeksporten og bruke ressursene til å dekke egne behov. Dessuten er landbruket en grunnpillare for sysselsetting og bosetting på landsbygda, arbeidsplassene til kvinner og menn i landbruket må opprettholdes.

Solidaritet mellom arbeidere og bønder

Det er et lite knippe samvirkepartier med opphav i storborgerskapet blant bøndene som utformer landbrukspolitikken — med god støtte fra regjeringer som er ivrige etter å styrke landets konkurransevne på bekostning av vanlige folks ve og vel. For at bøndene skal få tryggere kår, stoppe nedlegginga og øke sjølforsyningsgraden, trengs et samfunn som ikke er styrt av profitt. Slik har de arbeidende bøndene, 95% av bøndene, langsiktig felles interesser med andre arbeidsfolk. Bøndenes dagskrav må tjene og bygge denne alliansen for et samfunn som produserer for behov.

Fagorganisering

Alle arbeidende bønder bør alliere seg i ett lag mot staten og pampene. I dag har vi to faglige organisasjoner. Det bør bygges ut aksjonsenhet mellom lagene lokalt. Den enkelte bonde må vurdere hvor det er riktig å være medlem. Bonde-lagsledelsen er dominert av landbrukssamvirket, rike bønder og store skogeiere. De skyver mindre bruk foran seg for å få tilslutning til en politikk som er utforma for de større, ekspansive brukene. Ledelsen i Småbrukarlaget har stor tiltro til staten, og tør ikke stille offensive krav.

Kvinnekrav

Kvinnene må likestilles med menn som gardbrukere, og ikke forsvinne ut av landbruksnæringa slik de i stigende grad gjør nå. Kvinnene utgjør halve bondebefolkninga, deres interesser blir ikke ivaretatt, de er en stor kampkraft som ikke er mobilisert. Det treng et kvinneopprør i jordbruket.

Kvinner som gjør jordbruksarbeid, må se på seg sjøl som yrkesaktive bønder, gå sammen og fagorganisere seg, og stille krav til staten om et kvinnevennlig jordbruk.

Vi støtter to prinsipper:

- Vi må gjøre synlig det gardsarbeidet kvinner allerede gjør i dg, slå fast at kvinnene som jobber med gardsarbeid er bønder, og kreve at staten verdsetter og godtgjør alt gardarbeidet.
- Forholda må legges til rette, så kvinnene kan bli like allsidige og likeverdige bønder med menn.

AKP(ml) oppfordrer kvinnene til å stille disse hovedkrava:

- Effektivitetskravet må nedjusteres (ca 20%) slik at det bygger på faktisk målt arbeidsinnsats, for at bøndene skal få betalt for alt arbeidet som legges ned i jordbruksproduksjonen i gjennomsnitt for hver brukergruppe.
- Timetallet og produksjonsmengden for et årsverk i jordbruket må reduseres, så det tilsvarer 6 timers arbeidsdag med full inntektskompensasjon innen 1992.

- Pensjonsalderen må gjøres frivillig fra 60 år, for å lette generasjonsskiftet, og slippe kvinnene til i gardsarbeidet.

- Staten må bygge ut barnehager, fritidshjem og eldreomsorg i alle bygder, også i jordbruksseksongen, og det må bli gratis.

- Mannen må ta halve hus- og omsorgsarbeidet.

Andre viktige krav er:

- Staten må pålegges ansvaret for å registrere kvinner som jobber på gardsbruk som brukere.

- 40 000 kroners-grensa for ektefelles inntekt må fjernes helt.

- Bøndene må ikke tape pensjonspoeng ved å dele inntekt.

- Kvinnelige bønder må fagorganisere seg og ta i bruk forhandlingsretten.

- Spesiell etableringsstøtte til kvinner som vil overta gardsbruk

- Øremerking av spesielle midler til kurs for faglig dyktiggjøring av kvinner.

- Støtte til mekanisering av tunge løft.

Inntektsmålet

Ledelsen i de faglige organisasjonene godtar statens utsagn om at videre ekspansjon og en del av inntekta må tas fra andre næringer. Indre fordeling av jordbruksoverføringene er gjenstand for tautrekking og blir brukt for å splitte og herske. AKP(ml) er for støtte til andre næringer, men penga kan ikke tas fra jordbruket. Indre fordeling er helt utilstrekkelig for å stoppe nedlegging av bruk og gi alle bønder gjennomsnittlig industriarbeiderinntekt.

Jordbruksoverføringene må økes, for at effektivitetskravene kan nedjusteres. Videre produktivitetssøkning skal ikke føre til nedlegging av gardsbruk, men tas ut i form av kortere arbeidstid: 6 timers arbeidsdag med full lønnskompensasjon.

De mindre bruka må kreve en lavtlønnsgaranti, der effektivitetskravet skal bygge på faktisk målt arbeidstid for de forskjellige brukstyper. Inntekta for et årsverk i landbruket skal være som i industrien. Inntektsøkninga til bøndene skal ikke betales av forbrukerne, men over statsbudsjettet. Produksjons-

tilskottene skal være kvantumsavgrensa: Mindre tilskott jo større produksjonsomfang.

AKP(ml) arbeider for en allianse med både arbeiderklassens nærmeste allierte, og de bøndene som tilhører det øvre småborgerskapet. Tiltak med overføringer eller kvoter som vil forverre noen bønders situasjon, skal bare ramme de rikeste bøndene, som tilhører borgerskapet.

Andre krav for å opprettholde antallet gardsbruk

- Lavere rente og økt utlånsramme i Landbruksbanken. Investerings-tilskott til fornying av 3 000 driftsbygninger i året. Små og mellomstore bruk må prioriteres.

- Staten må dekke alle utgifter til avløserordninga, og administrere den sammen med landbruksvikarordninga. Avløserne må få fagarbeiderlønn.

- Bøndene må slippe å administrere utbyttinga av seg sjøl gjennom samvirkeorganisasjonene. Bøndene må forhandle om produsentpris, timepris, mens samvirkeorganisasjonene må stille egne kronekrav til staten.

Produksjons- og beredskapsmålet og ny teknologi

Det er tull å snakke om overproduksjon når Norge bare er 40% selvforsynt med mat. Sjølforsyninga av mat bør økes til 90%. Produksjon av matkorn må økes gjennom bioteknologi og høyere pris til produsent for proteinrik hvete. Dyrkingsgrensen for forkorn må utvides gjennom distriktstilskott. Forskning omkring dyrking av proteinvekster må trappes opp. Bioteknologi må prioriteres til økt sjølforsyning.

Det er god beredskap å ha mye jord i god hevd. Beredskap er et samfunnsansvar, derfor må staten bevilge penger til dette ved å øke jordbruksoverføringene. Tilskott til nydyrking må økes.

Et større dyrkingsareal reduserer avhengigheten av kraftfor og kunstgjødsel. Da får bonden dessuten mindre utgifter, og produksjonen blir mindre økologisk skadelig.

- Utviklingsarbeid med genmanipulasjon må prioriteres til å lage planter i stand til nitrogenfiksering

og bli uavhengig av mye kunstgjødsel.

- Stopp luftforurensningene som fører til skogsdød.
- Beredskapslagre av mat og driftsmidler til jordbruket i hver kommune.

Arbeidsfolks interesser for billig matimport fra 3. verden må vike for kravet om norsk matvareberedskap og ressursutnytting.

Overproduksjon

I stedet for indre tautrekking om kvoter, bør bøndene stille kravet mot staten, den felles motstanderen, for å minske overproduksjonspresset:

- Nedjustering av effektivitetsnormene og 6 timers dag.
- Staten må ta ansvaret for at dens landbrukspolitik har ført til overproduksjon, og garantere grunnprisen til produsent.
- Bort med moms på mat, gjeninnfør forbrukersubsidiene.
- Mindre inntekt på priser, mer på produksjonstillegg.

Fra arbeidsprogramkomiteen:

Innstilling:

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

I AKP(ml)s landbruksutvalg diskuteres stadig klasseallianser. Det står strid om hvor vi skal sette «tak» på produksjonstilskott: — ved 1,6 årsverk (slik småbrukarlaget mener) eller ved 2 årsverk (slik Bondelaget mener). Forenkla kan vi si at dersom taket settes ved 1,6 årsverk vil vanlige familiebruk få redusert inntekt. Settes taket ved 2

årsverk, vil deltidsbruka lettere bli utkonkurrert. Er landbruket et «null-sum spill» må vi ta stilling til vilke bønder som skal fortsette i næringa, og vilke som må se seg om etter annet arbeid.

Vi sier at effektivitetsnormene må justeres i forhold til virkeligheten, og at ett årsverk skal tilsvare 6 timers arbeidsdag. Da blir det rimelig å sette tak på produksjonstilskott ved 2 årsverk — på de bruka hvor to personer har sin arbeidsplass vel å merke. Det er jo ikke alle.

Derfor bør vi ta utgangspunkt i arbeidskrafta framfor hvert enkelt bruk som produksjonseenhet. Hvert menneske som arbeider i landbruket skal ha en arbeidsplass som utgjør et årsverk i timer og inntekt. Forholda må legges til rette for at man kan skaffe seg en arbeidsplass på garden der man ønsker å bo. Produksjonstilskott utbetales til hver enkelt produsent, uavhengig av eiendomsforhold til bruket. Slik vil kjønnene sidestilles, og garden kan betraktes som en arbeidsplass uavhengig av brukernes personlige forhold til hverandre. Altså: bort fra «familiebruket» med alle sære bindinger. Et viktig ledd i likestillingen mellom kjønnene. Bør dette være AKP(ml)s linje?

Til debatten om kvinner og landbruk: Som prinsipp mener vi at alt som foregår på en gard er samfunnsmessig. I dag må den delen av det reproduktive arbeidet som er nødvendig for produksjonen med i effektivitetsnormene. Det vil for eksempel si vask av kjeledresser, men ikke pass av barn. Er det rett å trekke grensa der?

KAPITTEL 12

Fiskeripolitikk

Flere viktige fiskeslag trues nå av utrydding. Dette er det største problemet i norsk fiskerinæring i dag. Hovedårsaken er et utstrakt rovfiske. På slutten av 60-tallet tok norske ringnotsnurpere knekken på den atlanto-skandiske silda, og på slutten av 70-tallet har norske og utenlandske, særlig sovjetiske, trålere langt på vei gjort det samme med den

norsk-arktiske torsken. Seistammen er også sterkt redusert de siste åra.

Dette rovfisket er typisk for kapitalistisk rovdrift på naturressursene, og myndighetene har latt det fortsette på tross av advarsler fra havforskere og fiskere. Regjeringas politikk har vært styrt av fiskerimonopolenes profittbegjær og unnskyldighet overfor Sovjet. Internasjo-

nal havrett gir Norge full rett til nødvendige reguleringer innafor den økonomiske sona på 200 nautiske mil. De reguleringer regjeringa har vedtatt til nå er langt fra tilfredsstillende.

Oppbygginga av kystvakta de siste åra har gitt økte muligheter for reell overvåking av strenge reguleringer på de store havområdene Norge disponerer. Vi krever derfor at regjeringa tar disse mulighetene i bruk og iverksetter strenge reguleringer både langs fastlands-Norge og ved Jan Mayen og Svalbard. Kystvakta må få dobbelt mannskap, slik at kapasiteten kan utnyttes fullt ut.

Strenge reguleringer av fisket må tilfordi:

- Fiskeressursene utafor kysten er en del av en global matressurs som det er viktig å utnytte på en forsvarlig måte.
- Disse ressursene er helt avgjørende for bosettinga langs kysten, spesielt Nord-Norge.

Torskefiskeriene

AKP(m-l) går inn for ei gjenoppbygging av torskefiskeriene vesentlig gjennom ei regulering av fangstredskapene, dvs. å legge beskatninga på den store, kjønnsmodne fisken. For å fjerne beskatninga på småfisk må all maskeredskap fungere selektivt, maskevidden i trål må straks økes til 155 mm, også i vernesona rundt Svalbard. Regjeringa må stille krav om at Sovjet også utvider maskevidden tilsvarende.

AKP(m-l) går inn for at fabrikk- og saltfisktrålerne må fratas enhver kvote på torsk. Ferskfisk- og frysetrålerne må på lengre sikt nedbygges helt og den havgående flåten i torskefiskeriene må erstattes av autoline. Som et ledd i nedbygginga av trålfisket etter torsk må alle utenlandske trålere utafor 50-milsgrensa, norske trålere må utafor 12-milsgrensa hele året. De trålfrie sonene må utvides i omfang, og de trålfrie periodene økes. Der det er mye småfisk må alt trålfiske forbys.

Den delen av kystfiskeflåten som har konsesjon på annet fiske, gis fartøykvoter i torskefiske. Den øvrige kystflåten fisker uten andre enn redskapsreguleringer.

Det er to grunner til at AKP(m-l) avviser tidsbestemte reguleringer som generell reguleringsmetode.

- De fører til økning av redskapsmengden og dermed ytterligere slit på fiskerne.
- De fungerer ikke selektivt og reduserer heller ikke opptatt kvantum.

Reguleringer i norsk sone for å bygge opp torskefisket er til liten nytte hvis Sovjet fortsetter fisket etter småtorsk i sin del av Barentshavet. Det er derfor nødvendig å reise en internasjonal opinion for å

presse Sovjet på dette området. Et mulig virkemiddel er å stenge Sovjet ute fra andre lands fiskebanker, slik Norge også kan gjøre.

Andre fiskerier

AKP(m-l) krever at ringnotfisket etter makrell og lodde fortsatt må begrenses av strenge reguleringer. Sommerloddefisket må reguleres slik at tilstrekkelig gytebestand for påfølgende gyting sikres. Dersom det er nødvendig for å sikre gytebestanden må sommerloddefisket forbys. Seifisket må kvotereguleres og minstemålet heves. Rekefisket må reguleres også ved stans i tråling på djup over 150 meter. Snurpenotfisket etter sild må forbys.

Fiskernes krav

Ressurskrisa og økte omkostninger, spesielt drivstoffutgifter, har gjort at det innafor alle fiskeriene har vært ei kraftig reallønssenkning. Dette har skjedd samtidig som intensiteten i drifta, først og fremst for kystfiskerne, har økt. Både økonomisk og fysisk har fiskerne merka forverringene. AKP(m-l) støtter kravene de aktive fiskerne har reist om kompensasjon for økte utgifter og for mindre oppfiska kvantum.

Kravene gjelder både økning i de statlige overføringene og prisøkning på fisk fra fiskerne. Mange fiskebedrifter har store overskudd blant annet på grunn av den lave råvareprisen. AKP(m-l) støtter kravet om at Statens Fiskarbank må gis større utlånsrammer og billigere lån. Vi støtter også kravet fra fiskerne om bedre sikkerhet ombord, bedre sosiale forhold og krav om velferdstiltak i fiskeværerne. Minstelotten må heves, ferieordninga utbygges og det må betales arbeidsløsestrygd ved landligge som følger av reguleringer. Arbeidsmiljøloven må gjelde også for fiskerne, med de nødvendige unntak fra arbeidstidsbestemmelsene. Sikkerhetsopplæring for fiskere må bli obligatorisk.

Fiskeindustri og bosetting

Ressurskrisa har ført til trusler om nedlegging og massearbeidsløshet innafor fiskeindustrien. Pessimismen i næringa har gjort det lettere for staten og monopolkapitalen å rydde vei for oljeboring på viktige fiskefelt. Leiteboringa i nord er tvunget fram utfra hensynet til maksimalprofitten, og uten omsyn til livet i havet og sikkerheten for øvrig. De skadene som denne forserte utviklinga fører til for fiskeriene og for fiskerne, må det kreves store økonomiske erstatninger for.

Krisa i fiskeriene fører til sentralisering av fiskeindustrien til noen få store anlegg. Vi vil delta i kampen mot denne sentraliseringa. Nei til eksport av halvfa-

brikata og rundfrossen fisk. I dag føres store deler av råstoffet ut av Nord-Norge for å foredles. Akkurat som på andre områder gjør det landsdelen til råvareprodusent for resten av landet. Foredling må skje der fisken føres i land.

For å bedre både matforsyning og for å skape flere arbeidsplasser må langt større deler av fisken som føres i land brukes til menneskemat. Det gjelder viktige fiskeslag som makrell, lodde og kolmule. Også akkar er godt egnet til menneskemat.

Fiskeriforskinga må gis langt større ressurser. Det gjelder forskning for å lære mer om fiskens vandring i havet, gyting osv. og utnytta fiskeslag, forskning for å trygge fiskeflåten, bedre arbeidsvilkår for fiskerne og forskning for en bedre utnytting av råstoffet.

AKP(m-l) går imot at fiskeråstoffet skal konsentreres om noen få store anlegg

på land. I sentra må fryse- og filetproduksjonen ikke utvides, men det bør gis anledning til oppbygging av slik produksjon på steder der flere mottaksanlegg kan gå sammen om det. Dette vil gi ytterdistriktene flere bein å stå på og minske avhengigheten av det variable salt- og tørrfiskmarkedet.

Partiet går inn for ei sentralisering av eksporten for å minske spekulasjonen i markedet.

Inntil trålerflåten er nedbygd må den underlegges full dirigeringsplikt, og føring av fisk må gis bedre vilkår.

Fra arbeidsprogramkomiteen

Kommentar:

Dette kapitlet er ikke revidert.

KAPITTEL 13

Natur og miljø

Innledning

Skal livsmiljøet for mennesker, dyr og planter bevares for framtiden, er det nødvendig å erstatte dagens kortsiktige rovdrift og utarming av naturgrunnlaget med en langsiktig og planmessig utnytting av naturressursene. En slik økologisk forsvarlig bruk av naturen lar seg ikke forene med kapitalistenes krav til maksimal profitt. Fortsatt kapitalisme er derfor en trussel mot selve grunnlaget for livet på jorda. Kampen for å bevare natur og miljø er samtidig en svært viktig, revolusjonær drivkraft.

AKP(ml) ser det som et overordnet mål å bevare livsmiljøet for mennesker, dyr og planter lokalt og globalt. Naturressursene må utnyttes på en måte som ikke reduserer mangfoldet og produksjonsevnen i

naturen og som ikke går ut over mulighetene og vilkårene for framtidige generasjoner. Norge må føre en ressursog miljøpolitikk som ikke er avhengig av at miljøverdier i andre deler av verden raseres.

I dag er forurensningen og rovdriften på naturressursene blitt så omfattende at større, økologiske sammenbrudd alt er blitt en realitet, først og fremst i den 3. verden, men etter hvert også i mange av de industrialiserte landene. Verdens skoger og matjord forsvinner i stort tempo, og ørkenspredning truer 35 % av jordas landområder. Den samme forurensningen og rovdriften fører til ødeleggelse av verdens drikkevannsreserver, til at vassdrag og havområder brukes som kloakk for giftstoffer og industriavfall og til at et økende antall dyr

og planter utryddes. Menneskenes liv og helse påvirkes stadig sterker av forurensning.

Hensynet til kortsiktig profitt gjør at kapitalismen ikke er i stand til å møte de alvorlige miljøutfordringene verden står overfor. Markedsøkonomien ser bort fra behov som ikke kommer til uttrykk som kjøpekraftig etterspørsel. Dette gjør at hensynet til jordas fattige, til framtidige generasjoner og til verdien av en livskraftig natur ikke inngår i regnestykket over hva som er lønnsomt. For å løse miljøproblemene er det nødvendig å avskaffe kapitalismen og innføre en sosialistisk planøkonomi, ikke bare i ett land, men i verdensmålestokk.

Erfaringene viser likevel klart at sosialismen ikke uten videre sikrer en økologisk forsvarlig produksjonsmåte. For å oppnå dette må den sosialistiske planøkonomien anerkjenne hensynet til naturgrunnlaget som ramme for menneskelig produksjon og forbruk.

For den norske arbeiderklassen vil sosialismen gi økt levestandard ved at den kapitalistiske utbyttingen oppheves. Men utviklingen av sosialismen i dagens industrialiserte land kan ikke ha som mål å stadig øke forbruket av naturressurser. Utviklingen av produktivkreftebør først og fremst gi grunnlag for økt fritid, bedre utdanning, bedre muligheter for sosialt samvær, kultur- og naturopplevelser osv.

Selv om kapitalismen ikke kan løse miljøproblemene, kan press fra ulike miljøvernkrefter på enkelte felter tvinge fram en reduksjon av rovdriften og berge natur- og miljøverdier som ellers ville gått tapt. Kamp for miljøvern, kamp mot forurensning, kamp for sjøbergning og økonomisering med naturressursene er både en kamp for det arbeidende folkets interesser i Norge, og det er internasjonal solidaritet.

Økologisk forsvarlig bruk av naturressursene

I dag er det ikke folks behov som avgjør hvordan ressursene i Norge forvaltes. Dyrket jord ødelegges, på tross av at jorda er en knapphetsressurs både i Norge og internasjonalt. Store industrimonopoler

får drive miljøødelegging på grunnlag av kortsiktige profittinteresser. De skadene som blir skapt på denne måten, vil merkes i generasjoner framover.

Dagens kjente reserver av en del råstoff- og energikilder vil være oppbrukt om 30 — 100 år hvis forbruket fortsetter å øke som nå. Solidaritet med framtidige generasjoner gjør det nødvendig å redusere forbruket av naturressurser som det er begrensede mengder av. Selv om det teknisk vil være mulig å utvinne f.eks. olje- eller kullreserver ut over dem som i dag regnes som økonomisk drivverdige, vil miljøproblemene ved dette ofte bli svært store. AKP(ml) ser heller ikke på atomkraft som noen løsning. I tillegg til konsekvensene ved ulykker, påfører denne teknologien framtidige generasjoner store helse- og miljøproblemer i form av radioaktive avfallsprodukter.

Bruk av ikke-fornybare energiresurser er dessuten den viktigste kilden til forurensninger lokalt og globalt. AKP(ml) går inn for at forbruket av ikke-fornybare naturressurser reduseres sterkt. En større del av energi- og råstoffbehovet må i stedet dekkes av fornybare ressurser (f.eks. vannkraft, solenergi) eller ved gjenvinning av avfall. Forskningen for å finne fram til miljøvennlige, alternative energikilder må prioriteres langt høyere enn i dag. Men også bruk av fornybare ressurser kan føre til konflikt med viktige miljøvern hensyn, f.eks. ved vassdragsutbygging. Mye tyder også på at fortsatt øking i energiforbruket på lengre sikt vil kunne føre til alvorlige, globale klimændringer. Det er derfor nødvendig å begrense også den totale veksten i energiforbruket.

Forbruket av naturressurser til energi og råstoff er opptil 40 ganger høyere pr. innbygger i de rike landene enn i den 3. verden. AKP(ml) tar skarp avstand fra en slik imperialistisk fordeling av naturrikdommene. Samtidig ville det ha katastrofale økologiske følger om også de fattige landene kom opp på samme høye forbruk av knappe naturressurser. Dette forsterkes av den raske økningen vi

fortsatt må regne med i folketallet på jorda. Det er derfor de rike landene som må skjære drastisk ned på forbruket av ikke-fornybare energi- og råstoffkilder for at det samlede forbruket av slike ressurser skal kunne stabiliseres eller senkes i global sammenheng.

AKP(ml) krever at Norge stabiliserer forbruket av olje- og gassprodukter, kull og koks innen 1995 og deretter senker forbruket av disse energikildene med 5% pr. år fram til år 2020. For å unngå at dette skal gjøre utbygging av de siste, verneverdige vassdragene i landet nødvendig, må også det samlede energiforbruket stabiliseres innen 1995 og reduseres med 2% årlig fram til år 2020. Innsporingen må særlig skje ved bedre energiøkonomisering i bygninger og industri og ved overgang til større andel kollektivtransport i byer og tettsteder. Krav om energiøkonomisering må inn i konsesjonsvilkårene for storindustrien.

AKP(ml) er uenig med dem som hevder at redusert energiforbruk vil true arbeidsplassene. Det ligger mange arbeidsplasser i utvikling av ny og energisparende teknologi.

For å redusere konfliktene med jordvern hensyn, friluftsområder og spesielle naturverninteresser må også forbruket av areal til tettstedsutvikling reduseres. Det må legges større vekt på effektiv utnyttning av de arealene som settes av til utbygging. AKP(ml) går inn for mer planmessig fortetting av lavt utnyttete næringsarealer og i bystrøk med store, private villahager.

Under sosialismen vil ressurs- og miljøhensyn være en viktig forutsetning for all produktutvikling. På kortere sikt krever AKP(ml) at staten skjerper produktkontrollen med miljømessig uheldige varer, med forbud og krav om konsesjon der dette er nødvendig for å unngå uheldige miljøvirkninger.

Vern mot forurensninger

Forurensning av luft, vann og jordsmonn er en alvorlig trussel både mot menneskers liv og helse og mot vegetasjon og dyreliv. Atom-

kraftulykken ved Kiev og giftkatastrofer som i Seveso og Bhopal er groteske eksempler på hvordan kapitalister i øst og vest gambler med folks liv og helse og med miljøet framfor å investere i sikkerhets- og vernetiltak. Like alvorlige som slike enkeltutslipp er trolig de langsiktige, samlede virkningene av den kontinuerlige, «normale» forurensningen fra bl.a. industri og trafikk.

Det mest effektive vernetiltaket er å legge om til de produksjonsprosessene, energiformene, dyrkingsmåtene, trafikkløsningene osv. som i utgangspunktet fører til minst forurensning. Dette vil være mulig i et sosialistisk samfunn. Dessuten må kravene til utslippstillatelse allerede i dag stilles så strenge at de sikrer at de mest effektive rensemåtene blir tatt i bruk. Norge må forplikte seg til å redusere utslippene av svovel og nitrogenoksyd med 80% innen 1995. Det er teknisk mulig, samfunnsøkonomisk lønnsomt og viktig for mennesker og natur.

Utgiftene til rensetiltak må betales av den som forurenser. AKP(ml) aksepterer ikke at hensynet til bedriftenes økonomi brukes som argument for å utsette rensetiltak. Der det er nødvendig av hensyn til arbeidsplassene, må staten forskuttere slike utgifter og sende regningen til bedriften etterpå.

Vern av flora og fauna

Et resultat av økologisk rovdrift i vårt århundre er en stadig raskere utrydding av dyre- og plantearter. Dette kan få uante og uønskete konsekvenser både på kort og lang sikt. Kampen for å verne utsatte dyre- og plantearter er derfor ikke bare en særinteresse for zoologer og botanikere, men av langsiktig strategisk interesse. Vi har dessuten et etisk ansvar for å ta vare på mangfoldet i naturen. For å sikre de biologiske arveanleggene for ettertiden er det nødvendig å verne et representativt utvalg av norske naturtyper mot alle slags inngrep, også landbruk og annen høsting av fornybare ressurser. Det norske arbeidet med slikt vern må intensive-

res. Størst betydning vil det likevel ha å få naturvern hensyn bedre innbygd i jordbruk, skogbruk, annen næringsvirksomhet og i utbygging. AKP(ml) krever at det blir gjort alvor av målsettingen om dette i stortingsmeldingen om vern av norsk natur.

Friluftsliv

Naturkontakt og muligheter for friluftsliv er et viktig velferdsgode for folk. De sterke tradisjonene for friluftsliv i Norge har stor betydning for folkehelsen. Friluftsliv er også en viktig faktor for å øke forståelsen for naturvern.

Å bedre mulighetene for friluftsliv er en viktig del av det forebyggende helsearbeidet. Særlig er det nødvendig å ta vare på og tilrettelegge muligheter for friluftsliv i nærheten av der folk bor. Innføring av 6-timersdagen og økt vekt på friluftsliv i skolen er også viktig for å fjerne kjønnsforskjeller og andre sosiale ulikheter i friluftslivet.

De tiltakene AKP(ml) krever for å redusere rovdrift og forurensning, vil også ha stor betydning når det gjelder å bevare muligheter for friluftsliv. I tillegg er det nødvendig med økt innsats for å sikre badeplasser og andre viktige områder særskilt for friluftslivet. Turområder nær byene må sikres mot nedbygging, og hensynet til naturmiljø og friluftsliv må her gå foran ønsket om størst mulig skogproduksjon.

Landskapskvalitetene og mulighetene for fri ferdsel må også sikres i viktige områder for friluftsliv ved sjøen og på fjellet. Privat hyttebygging må ikke tillates der dette går ut over det allmenne friluftslivet.

Styrking av miljøvern-arbeidet i Norge

Bare 0,4% av det norske statsbudsjettet går til miljøvernarbeid. Få kommuner har ansatt folk til å arbeide med miljøvernsspørsmål, enda det meste av ansvaret for hvordan Norges arealer brukes er overlatt til kommunene. Dette forteller mye om hvor lavt miljøvernet er prioritert i Norge i dag.

Staten må stille krav om at alle kommuner skaffer seg fagfolk med

særskilt oppgave å arbeide for at det tas hensyn til natur- og miljøvern og friluftsliv. Miljøvern-avdelingene i fylkene må rustes opp med utvidet, tverrfaglig ekspertise i miljøsaker. Staten må sikre det økonomiske grunnlaget for slike stillinger både i fylkene og kommunene. Faginstansene på disse områdene i stat, fylker og kommuner må være sentrale høringsinstanser ved behandling av utbyggingssaker.

AKP(ml) krever at bevilgningene til det offentlige miljøvernarbeidet økes sterkt, særlig med penger til overvåking (STF) og tiltak mot forurensning, sikring av friluftsområder og vern av naturområder. Det må opprettes et frittstående, statlig finansiert forskningsmiljø som kan arbeide med langsiktige miljø- og ressurssspørsmål. Miljøtrusselen fra genteknologien krever også kraftig økning i stillinger. Beredskapen, overvåkingen og tiltakene mot radioaktiv stråling må bygges ut over hele landet. Også den offentlige støtten til miljø- og friluftssorganisasjonene må heves så det monner. Det må dessuten satses mye sterkere på informasjon om miljøvernsspørsmål og økologi, bl.a. i skoleverket og NRK.

Fortsatt er store områder i Norge privateiendommen til et lite antall godseiere. AKP (m-l) går inn for å ekspropriere alle slike utmarkseieendommer og gjøre dem om til stats- eller kommuneallmenning. I mellomtiden må erstatningsreglene for vern og sikring endres slik at eiere av store landeieendommer ikke har krav på erstatning på samme vilkår som vanlige gårdbrukere.

Fra arbeidsprogram-komiteen

Innstilling:

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

Forslaget er nyskrivi. Dette kapitlet bør leses sammen med kapittel 4 om Petroleumsindustrien, og kapittel 6 om industripolitikk og arbeidsplasser.

Svalbard, Jan Mayen. Norske besittelser i Antarktis og Sørishavet

AKP(ml)s standpunkt er at Svalbard og Jan Mayen er rettmessige deler av Norge, mens det ikke finnes noen norsk rett til besittelsene i Antarktis og Sørishavet. Begrunnelsen for dette standpunktet har partiet gitt i prinsippprogram og uttalelser.

I Arktis og Nordishavet er partiets krav at Norge med fasthet må håndheve suvereniteten over norsk territorium.

De norske besittelsene på den sørlige halvkule må avvikles. Dette gjelder Bouvetøya og Peter 1.'s øy i Sørishavet og Dronning Mauds land på Antarktis-kontinentet. Spørsmålene knyttet til de framtidige rettighetene, vitenskapelig utforskning og utnyttning av naturressursene i området må avgjøres av en konferanse i FN's regi.

Svalbardtraktaten slår fast norsk suverenitet over Svalbard. Men Sovjet opererer som om Svalbard er delt mellom Norge og Sovjet, og setter norsk suverenitet til side ved å heve seg over en rekke av de norske lovene som også gjelder for Svalbard. Bl.a. driver Sovjet militarisering av Svalbard.

Svalbardtraktaten undergraver norsk suverenitet ved at alle land som skriver under på traktaten, kan utnytte ressursene på Svalbard. Traktaten må oppheves, samtidig som Svalbard fortsatt må anerkjennes som en del av Norge.

Norske myndigheters politikk for Svalbard viser en sterk unnfalhet overfor Sovjet. Kravet må være at myndighetene i det minste begynner å håndheve de lovene og reglene som også gjelder for Svalbard.

AKP(ml) reiser bl.a. disse kravene:

- Den sovjetiske militærbasen på Kap Heer på Svalbard må fjernes øyeblikkelig
- Norske myndigheter må straks iverksette en fullstendig undersøkelse av samtlige sovjetiske installasjoner på øygruppa.

- Norge må begynne arbeidet for å avvikle den imperialistiske Svalbardtraktaten som gir fremmede makter anledning til fritt å etablere seg på øygruppa og utnytte naturressursene der.

- I tråd med dette arbeidet må norske myndigheter legge opp en plan for å fjerne utenlandsk virksomhet og oppheve utenlandsk kontroll over norsk territorium ved å inndra utenlandske monopolars utmål. Mineralundersøkelsene deres stoppes snarest. Planen må inkludere nedlegging av de sovjetiske gruvesamfunnene innen en bestemt tidsfrist, for eksempel 1990.

- Norge må i dag håndheve Svalbardtraktatens bestemmelser og sikre at Sovjet følger norske lover på Svalbard. Følger ikke Sovjet norske lover, må de hives ut fra Svalbard.

- For å ha større mulighet til å håndheve lovene, er det nødvendig å styrke norsk politimyndighet på øya.

- Det må opprettes norske HV-avdelinger på Svalbard, som er utrusta, sammensatt og øvet til å hindre en sovjetisk okkupasjon av Svalbard.

- Respekt for vernesonen på 200 nautiske mil rundt Svalbard må drives igjennom med de maktmidler Norge har til rådighet, på lik linje med hva som skjer i øvrig norsk farvann. Særlig viktig er det at Norge arbeider i internasjonale fora for å få supermaktene Sovjet og USA til å godkjenne sonen. Vi går inn for at vernesonen etableres som økonomisk sone og også gjelder virksomhet på kontinentalsokkelen.

- Svalbard må få status som norsk fylke. Nåværende og framtidige gruvesamfunn må få lokalt sjølstyre som kommuner, men alminnelig folkevalgt representasjon.

- Unntakslovene og -reglene for Svalbard oppheves.

- Virksomheten som Store Norske Spitsbergen Kullkompani i dag driver i Longyearbyen, og som i andre

deler av landet ville vært kommunalt ansvar, overtas straks av staten.

Jan Mayen

Når det gjelder Jan Mayen er beskyttelsen av ressursene i havet rundt øya viktigst.

- Norge må forsvare en 200 mils økonomisk sone rundt øya. Av hensyn til Islands vitale fiskeriinteresser er det riktig å fravike dette prinsippet i det området der Islands sone faller sammen med den norske.

- Norge må anerkjenne Grønlands rettigheter i dette havområdet og innlede forhandlinger som kan sikre en gjensidig tilfredsstillende løsning.

- Norge må legge stor vekt på å samarbeide med Island for å stoppe Sovjets og andre lands rovfiske ved Jan Mayen.

Fra arbeidsprogram-komiteen

Innstilling:

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

Det er lagt større vekt på det faktum at Sovjet setter norsk suverenitet til side. Vi har stilt krav om norske heimevernsavdelinger på Svalbard.

Distriktpol. forts. fra baksida

Rett til gratis busstransport eller køyrestøtte for utkantbuarar til tilskipingar i kulturhus, trening i idrettsanlegg, kinoframsyrningar o.l., slik at høvet til å nytte kulturtilbod blir likt for alle.

Statsutbygd kabelnett til kringkasting/teletenester til alle husstandar.

Flytt hovedstaden i Noreg til ein sentral plass i landet (Trøndelag).

Svalbard som eige fylke.

Blant arbeidsfolk landet rundt lever ein rik lokal kultur. AKP(ml) vil arbeide for å dra denne kulturen fram i lyset og gi han veksthøve.

Støtte til lokalhistorisk forskning. Prioriter arbeidarklassens historie og kultur, for den er mest forsømt. Statstilsette regionhistorikarar. Kommunale kulturverkstader med blant anna kopierings/trykketenest mot betaling av papirkostnader.

Bygg ut distriktskontora og lokalkontor i NRK.

Desentralisert modell for TV 2.

Også i AKP(ml) står sentrumstankar sterkt. Partiet vil arbeide aktivt for å bryte ned idear om Oslosin særang, om at hendingar i Oslo er viktigare enn hendingar andre stader i landet, om at Austlandsleiren er ein hovudleir o.l.

AKP(ml) har som målsetting å bli også eit distriktparti. Både når det gjeld partibygging og arbeidet med avisa Klassekampen.

Fra arbeidsprogramkomiteen:

Kommentar:

Komiteen mener det er behov for at partiet får en mer samla distriktspolitikk. Vi ba en kamerat lage et forslag til et helt nytt kapittel. Han er sjøl ikke fornøyd, men håper at det er «bedre enn ingenting». Sjøl mener vi at forslaget er et godt utgangspunkt for en diskusjon om partiets distriktspolitikk.

KAPITTEL 15

Kamp for samenes rettigheter

Den norske statens politikk i samespørsmålet i dag går ut på å oppløse og undergrave den samiske nasjonens grunnlag for å overleve som nasjon. Den samiske nasjonens eksistens er basert på fire grunnleggende faktorer: de samiske næringene som utgjør basisen for den samiske økonomien, den samiske kulturen, det samiske språket og at store deler av det samiske folket fremdeles har et felles bosettingsområde på det territoriet hvor de en gang var enerådende. AKP(m-l) arbeider for samenes nasjonale og sosiale frigjøring og for å sikre samene nasjonal sjølråderett. Prinsippene for denne kampen er utdypa i partiets samepolitiske prinsippprogram. De krava vi stiller i arbeidsprogrammet er en del av denne kampen og tar sikte på å bygge opp under denne strategien.

I de siste årene har kampen om utbygging av Alta/Kautokeino-vassdraget stått sentralt når det gjelder samenes rettigheter. Sjøl om denne kampen reiser naturvernsspørsmål, er den først og fremst et spørsmål om samenes rettigheter. Den store bevegelsen mot utbygginga har bidratt til å øke enheten mellom store deler av den norske og den samiske nasjonen. AKP(m-l) har støtta denne kampen og ser det som ei viktig oppgave å kjempe mot utbygging også i tida framover.

AKP(m-l) vil støtte og fremme følgende krav:

De fire grunnleggende faktorene utgjør en helhet. Språk, kultur, økonomi og territorium står i et *dialektisk* forhold

til hverandre. Den samiske nasjonen kan ikke overleve om en av faktorene faller bort. Det er derfor av avgjørende betydning å forsvare den samiske nasjonen mot angrep på alle disse fire områdene, samtidig somt alle de fire områdene må styrkes.

Samisk økonomi

For å styrke den samiske økonomien og for å forsvare de samiske områdene mot ytterligere inngrep, vil AKP(m-l) stille følgende krav:

-Stopp raseringa av de samiske områdene — samisk vetorett mot naturinngrep i de samiske kjerneområdene.

- Ingen større naturinngrep i de samiske områdene inntil videre, dvs. inntil det er skjedd en avklaring av de samiske rettigheter. Dette gjelder også bygging av Nord-Norgebanen. De samiske rettigheter skal avklares av et offentlig utvalg hvor de samiske organisasjonene skal godkjenne utvalgets sammensetning og forslag.

— Ingen innskrenking av reindrifta. Den planlagte nedbygginga av næringa er uakseptabel. Reindriftssamene må sikres økonomisk gjennom reindriftsavtalen og nytildeling av areal til reindrift.

— Reindriftssamene må sjøl avgjøre utviklinga av reindrifta. Områdestyrene

- må være valgt av reindriftsutøverne.
- Staten er ansvarlig for å bygge rein-
gjerder der det er nødvendig for å
unngå konflikter mellom reindrift og
jordbruk.
- Samisk jordbruk, kombinasjonsbruk
og utmarksnæringa må styrkes. Sær-
egne støtteordninger for å bevare et
allsidig bruksmønster.
- Fisket i fjordene må sikres. Fiskered-
skaper som snurrevad, snurpenot og
rekestrål må forbys i fjordene der fis-
kerne krever det. Låne- og støtteord-
ninger for mindre fiskefartøy. Nei til
nedlegging av foredlingsanlegg.
- Samiske råvarer må videreføres i
samiske områder. Det må bygges opp
nye arbeidsplasser i de samiske områ-
dene.
- Samisk fortrinnsrett ved ansettelser i
de samiske kjerneområdene.
- Utviklingsfondet gjøres om til et varig
Samefond og trappes opp. Dispo-
nering av midlene legges til samene
sjøl.
- Utbygginga av nye arbeidsplasser må
skje på samenes premisser og være til-
passet det samiske næringslivet for øv-
rig.
- Utbygging av offentlige kommunika-
sjoner som buss, fly, båt og teletjenester.
- Mer penger til forskning og produkt-
utvikling i de samiske primærnæringene.

Samisk språk

For å bevare og utvikle det samiske språket vil AKP(m-l) stille følgende krav:

- Det samiske språket må gis samme
status som det norske. Det betyr at
alle samer har rett til opplæring og ut-
danning i og på samisk. I alle opp-
rinnelige samiske områder hvor samer
utgjør flertallet eller et stort mindre-
tall av befolkninga, må forholda leg-
ges til rette slik at samer kan bruke sitt
morsmål i alle samfunnsmessige sam-
menhenger.
- Alle samer må stimuleres til å bruke
sitt morsmål. Det må gis støtte til til-
tak for å gi opplæring i samisk til alle
samer som har behov for det.
- I alle daghjem, barnehager og for-
skoler i de samiske områdene må det
være samisktalende personale.
- Alle samer har rett til å få undervis-
ning på skolen i og på samisk på alle
skoletrinn. Tilskuddet til å utgi sam-
iske lærebøker må settes så høyt at det
dekker behovet.
- Samisk opplæring av norske barn i de
samiske kjerneområdene.
- Utdanningsmulighetene for samiske
lærekrefter må forbedres. Spesielle
opptaks- og stipendordninger for alle

samer som søker videregående ut-
danning.

- Samisk skal være administrasjons-
språk i de områdene hvor samene er i
flertall. I alle andre kommuner hvor
samisk er en del av dagligspråket skal
samisk og norsk være likestilt i admi-
nistrasjonen. Der det ikke er mulig å
oppfylle dette straks, må det opprettes
tolkestillinger. Alle offentlig ansatte i
de samiske kjerneområdene må få
opplæring i samisk.
- Skoletilbudet i de samiske områdene
må forbedres og utbygges slik at det
gis et variert tilbud til videreutdan-
ning. Desentralisering og utbygging av
grendeskoler etter foreldrenes ønsker.
- Samene må få avgjørende innflytelse
over samiske barns og ungdoms ut-
danning. Egen samisk skolelov.

Samisk kultur

*For å bevare og utvikle den samiske kul-
turen vil AKP(m-l) stille følgende krav:*

- Det samiske folket må sjøl rå over ut-
viklinga av den samiske kulturen.
- Det må gis så stor økonomisk støtte at
samene kan bygge ut en allsidig og
uavhengig presse og kringkasting.
Egne sendinger på samisk i TV.
- Samisk litteratur, musikk og kunst må
stimuleres gjennom særegne støttetil-
tak. Støtte til samiske kunstnerorgani-
sasjoner. Egne stipendordninger til
samiske kunstnere.
- Merkebeskyttelse av Sami duoddje
(samisk håndverk og kunsthåndverk).
Sami duoddje må inn i skolen som
eget fag for samiske barn. Økonomiske
støtteordninger for produksjon og
utvikling av Sami duoddje.
- Forbud mot masseproduksjon og ko-
piering av samiske produkter.
- Nei til billigsalg av samisk kultur som
turistattraksjon. Samene må ha kon-
troll over turismen i de samiske områ-
dene.

Sosiale og politiske rettigheter

*For å forsvare og utvide samenes sosiale
og politiske rettigheter, vil AKP(m-l) stil-
le følgende krav:*

- Nei til diskriminering av det samiske
folket. Bekjemp all norsk sjåvinisme
overfor samene. Forbindelsen mellom
det samiske og det norske folket må
baseres på gjensidig respekt og soli-
daritet.
- Nei til all undertrykking av det sam-
iske folket. Samisk kultur, språk og
levesett må respekteres og likestilles
med norsk. Samer må ha de samme
muligheter og rettigheter i alle sam-
funnsmessige forhold som nordmenn.
- Helse- og sosialvesenet må bygges ut i

de samiske områdene. Helsepersonell i de samiske områdene må kunne beherske samisk. Samene må sjøl overta organiseringa av helse- og sosialvesenet i de samiske kjerneområdene. Nei til Samemisjonens kontroll over helseinstitusjoner.

- Boligtiltaka for Indre Finnmark må utvides både geografisk og økonomisk.
- Full støtte til den kampen de samiske organisasjonene fører for samenes rettigheter. De samiske organisasjonene må anerkjennes som representative organer for det samiske folket. De må få så stor økonomisk støtte de sjøl anser som nødvendig for å kunne drive sin virksomhet.
- AKP(m-l) krever at det ikke gis statlig støtte til organisasjoner som er oppretta for å motarbeide samiske interesser.
- Egen samelov som stadfester samenes status som urbefolkning.
- Det må opprettes et representativt samisk organ, dvs. demokratisk valgt

av dem som er innskrevet i et samisk manntall. Alle samer i hele landet har stemmerett. Dette samiske organet (Sameparlamentet) har en form av forvaltningsfunksjon av samiske rettigheter og fondsmidler til samisk næringsdrift og kultur, med forhandlingsrett overfor myndighetene i samiske saker.

- Det samiske folket må sikres faste plasser i Stortinget.
- Staten må gi støtte til det samearbeidet samene driver på nordisk plan.
- Samene må ha en plass i Nordisk Råd.

Fra Arbeidsprogramkomiteen Innstilling

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

Under punktet «samisk økonomi» er denne setningen tilføyd: «Dette gjelder også bygging av Nord-Norgerbanen.» Ellers er kapitlet stort sett som før.

KAPITTEL 16

Mot rasisme og sjåvinisme

Rasismen og den nasjonale sjåvinismen er et produkt av det imperialistiske verdenssystemet. Mest utært kommer dette til uttrykk gjennom apartheidpolitikken i Sør Afrika, som er et direkte middel til å opprettholde den økonomiske utbyttinga av dette landet.

Norsk sjåvinisme og rasisme er et middel borgerskapet bruker for å rettferdiggjøre nasjonal undertrykking og for å dekke over klasseundertrykking — ved å mobilisere norske arbeidsfolk mot undertrykte minoriteter. Staten er rasistisk og undertrykker de nasjonale minoritetene.

AKP(ml) kjemper mot denne politikken — internasjonalt og i Norge — og slåss for en arbeiderklasse som ikke er sjåvinistisk, men som har en internasjonalistisk holdning.

Norge er en stat med to nasjoner, den norske og den samiske. Det har videre vært bosatt andre minoritetsgrupper i Norge over lang tid: sigøynere, tatere, kvæner og jøder. Innvandringa de siste tiåra

har ført til danninga av nye små nasjonale minoriteter.

AKP(ml) går inn for at de nasjonale minoritetenes rettigheter skal slås fast i lovs form.

Mot all rasisme og diskriminering

En særlig viktig oppgave er kampen mot alle former for rasistisk ideologi og undertrykking. Vi støtter og deltar i enhetsarbeid mot rasediskriminering og krever at også påtalemyndighetene aktivt bruker det eksisterende lovforbudet i straffelovens paragraf 135A. Nazistiske og rasistiske organisasjoner må forbys.

Opphev en sjåvinistisk og rasistisk innvandringskontroll

AKP(ml) er mot statens sjåvinistiske og rasistiske innvandringspolitikk som utestenger fra Norge bestemte folkegrupper, spesielt folk fra den 3. verden. AKP(ml) er mot innvandringsstoppen, som er myndighetenes fremste redskap for å kunne regulere innvandring

etter hudfarge og nasjonalitet. Partiet er også mot fremmedloven — den gamle og den nye — som har som fremste hensikt å «regulere» innvandringen gjennom å legge hindringer i veien for innvandring og som mistenkeliggjør innvandre-re.

AKP(ml) krever at det må bli en alminnelig menneskerett å kunne velge land for bosetting og arbeid og at denne retten lovfestet.

AKP(ml) er mot gruppeimport, som bl.a. i Nordsjøen har ført til at utenlandske arbeidere har vært helt rettsløse. Innvandrere må sikres individuelle rettigheter og kontrakter.

Respekter asylretten

AKP(ml) krever at Norge skal respektere asylretten og krever at staten gir adgang til *alle* politiske flyktninger som søker asyl i Norge. Internasjonale konvensjoner om asylretten må overholdes av Norge fullt ut.

Garanter retten til å studere i Norge for folk fra den 3. verden

Den statlige rasismen har bl.a. kommet til uttrykk i en rekke utvisningssaker. Studenter fra den 3. verden har gjentatte ganger blitt nektet oppholdstillatelse. Vi krever at politiet fratas enhver rett til å blande seg inn i studiesituasjonen til utenlandske studenter og elever.

Forby bruk av fengsel i innvandrings- og asylsaker

Det eksisterende lovverket og forslaget til ny fremmedlov hjemler for bruk av fengsel i innvandrings- og asylsaker. Det er en kjent sak at politiet stadig fengsler folk som ønsker å innvandre eller søker om asyl. AKP(ml) krever at bruk av fengsel i slike saker forbys.

Ta ansvar for spontanflyktningene

Norske myndigheter forsøker i dag å begrense flyktningene som kommer til Norge til «kvoteflyktningene» som de sjøl kan plukke ut i leire i den 3. verden. Dette skjer samtidig som verden får stadig flere spontanflyktninger som enkeltvis eller i familiegrupper reiser fra land til land for å finne et fristed.

AKP(ml) krever at alle forsøk på å innføre «kvoteordninger» for

flyktninger avvises. Staten må ta ansvaret for *alle* flyktninger som ber om fristed i Norge.

Innfør fulle demokratiske rettigheter

AKP(ml) krever fulle demokratiske rettigheter for innvandrere og politiske flyktninger på linje med norske borgere, bl.a. ved at stemmeretten også utvides til å gjelde stortingsvalg og folkeavstemninger. Alle som er registrert i folkeregistret skal ha stemmerett.

Mot språklig undertrykking

Innvandrere som tilhører ulike nasjonale minoriteter, må ha rett til å bruke, lære og dyrke sitt eget språk i Norge. Deres språkgrupper må offentlig anerkjennes. Innvandrerne må få offentlig informasjon og offentlige skjemaer på sitt eget språk, og må kunne føre rettssaker på sitt eget språk. Den offentlige tolketjenesten må forsterkes.

Innvandrere må få grunnleggende utdanning i sitt eget morsmål som hovedspråk, og opp gjennom skolen sikres lærebøker og undervisning i dette. Det må tas spesielle tiltak for å skape likhet i skolesituasjonen for innvandrerbarn og norske barn. Nå går 80% av norske elever på videregående skoler, mens bare 10% av fremmedspråklige elever.

Vi krever gratis norskundervisning i arbeidstida for innvandrere. Myndighetene må tilby egne, kostnadsfrie norskkurs for hjemmевærende innvandrerkvinner.

Det må også bli programmer på flere språk for innvandrere, både i radio og TV. Minoritetsgruppene må også sikres innflytelse i radio og TV gjennom stillinger.

Likhet i lønns-, arbeids- og boforhold

AKP(ml) vil også reise kampen mot rasistiske holdninger og hets mot innvandrere på arbeidsplasser og i boligstrøk. Vi vil kjempe for at fagforeningene slåss for innvandrerne sine interesser og at de gjør det mulig for innvandrere å delta i fagforeningsarbeid, bl.a. ved å sørge for tolking på møter.

Partiet vil kjempe mot LO-ledelsens unnvikende holdning til å arbeide for innvandrerne sine rettigheter.

ter. Innvandrerne må sikres flertall i LOs innvandrerrutvalg. Fagforeningene må påse at innvandrere ikke blir forbigått ved ansettelser.

Innvandrerne må sikres rett til arbeid etter kvalifikasjon og yrkeserfaring i sitt hjemland. Forsørgelse av familiemedlemmer i hjemlandet skal være fradragsberettiget på selvangivelsen.

Partiet vil kjempe aktivt mot alle forsøk på å stenge innvandrerne ute fra borettslag og leiegårder.

Utenlandske studenter og elever må få de samme lånemuligheter som norske og få arbeidstillatelse.

Innvandrerkvinnenes rettigheter må trygges slik at verken oppholdstillatelse, arbeidstillatelse eller andre rettigheter berøres av evt. separasjon og skilsmisse.

Fra arbeidsprogramkomiteen

Innstilling:

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

Dette forslaget er mye likt det forrige, men legger mer vekt på rasismen som et resultat av imperialismen, og at staten er rasistisk. Merk:

- Vi krever at staten gir adgang til *alle* politiske flyktninger som søker asyl. (I det forrige står det *økt* adgang.)

- Alle som er registrert i folkeregisteret skal ha stemmerett.

- Forsørgelsen av familiemedlemmer i hjemlandet skal være fradragsberettiget på selvangivelsen.

- Det må bli en menneskerett å kunne velge land for bosetting og arbeid.

KAPITTEL 17

Internasjonal solidaritet

Folket i den 3. verden er den største trusselen mot det imperialistiske verdenssystemet i dag. I mange former, med ulik bakgrunn, bevisst og ubevisst kjemper store bevegelser for krav som er uttrykt i en nasjonal, demokratisk revolusjon. AKP(ml) støtter slike progressive bevegelser og ser det som viktig at disse bevegelsene og kampen som føres i industrialiserte land mot det imperialistiske borgerskapet forenes.

Bevegelsene i den 3. verden tar reint politiske former, væpnede former, har form som religiøse bevegelser og kommer til og med til uttrykk gjennom statlig økonomisk samordning mot imperialismen som oljekartellet OPEC. Bevegelsen mot Sovjet i Afghanistan, Kampuchea og Eritrea er eksempler på dette. Kampen mot USA i Latin-Amerika, på Filippinene, i Sør-Korea er andre eksempler. Kampen for et fritt Azania viser dette. Den islamske revolusjonen har et klart antiimperialistisk, nasjonalt innhold i f.eks. Iran.

For å sikre og gjerne utvide sine økonomiske interesser i den 3. verden setter begge de to imperialistiske supermaktene inn store ressurser militært og politisk for å knuse denne voksende bevegelsen. Sovjets krig i Afghanistan, politisk innblanding i frigjøringsbevegelser og nasjonale regjering i Det Sørlege Afrika, USAs bombing av Libya, boikotten av Iran og militære angrep mot Nicaragua er alt eksempler på dette.

Støtt frigjøringsbevegelsene

AKP(ml) ser det som en hovedsak i sitt politiske arbeid å støtte frigjøringsbevegelser, nasjonale bevegelser og andre som reiser kampen mot det imperialistiske verdenssystemet.

AKP(ml) støtter kravet «Sovjet ut av Afghanistan» og gir full støtte til frigjøringskampen. Fredshandlinger uten at frigjøringsbevegelsen er representert, må avvises. Den norske regjeringa må gi militær støtte til Mojahedin. Quislingregimet i Kabul må stenges

ute fra alle internasjonale organisasjoner. Gi plassen til Mojahedin.

AKP(ml) støtter det palestinske folkets kamp for en fri og uavhengig demokratisk palestinsk stat. Staten Israel driver en kolonialistisk og ekspansjonistisk politikk som har et Storlsrael som mål, og som fører til en systematisk likvidering av det palestinske folket. Israel fungerer som et brohode for imperialismen i Midt østen. Vi krever at norske myndigheter anerkjenner PLO som den eneste rettmessige representanten for det palestinske folket. Vi krever at PLO får opprette kontor i Oslo. Forbindelsen med det sionistiske Israel må brytes. LO må bryte sine bånd med Histadrut.

AKP(ml) støtter den eksplosive kampen i det sørlige Afrika for å knuse apharteid. Apharteid er et grotesk uttrykk for imperialismens herskemetoder. Afrikanerne reiser seg nå til militant og væpna motstand. Solidariteten i den 3. verden er enorm. Sjø i de imperialistiske landa er stadig større grupper, også innen borgerskapet, med på fordømmelsen av apharteid. Deres ønsker er reformer som sikrer kontrollen over de store verdiene Sør-Afrika rår over. Vårt ønske er at afrikanerne tar makta og stopper all utbytting og undertrykking. Vi krever full stans i oljefrakt på norsk kjøp og av norsk olje til Sør-Afrika. All import fra apharteidregimet til Norge må stoppes. Norge må øke bevilgningene til de to frigjøringsbevegelsene PAC og ANC. For et fritt Azania.

AKP(ml) støtter Nicaraguas kamp for å bevare uavhengigheten og fordømmer USAs militære aktivitet i Mellom Amerika. Frigjøringskampene på dette kontinentet — i El Salvador, Guatemala og Honduras — tar utgangspunkt i skrikende sosial urettferdighet. USA forsøker å kue opprøret med militære midler. AKP(ml) støtter fullt ut den væpna frigjøringskampen. Norge må langt mer aktivt fordømme USAs militære og økonomiske innblanding i området. Nicaragua må anerkjennes som hovedsamarbeidsland og alle frigjøringsbevegelsene i området må nyte godt av norsk støtte.

AKP(ml) støtter eritreernes kamp for uavhengighet. Frigjøringskampen som har pågått siden 1961 må støttes. Norge må arbeide aktivt for å reise et politisk press i FN og andre fora for å virkeliggjøre FN-vedtaket fra 1950 om eritreernes rett til sjøl å bestemme sin framtid.

Den etiopiske militærjuntaen som holdes oppe av Sovjet må ikke nyte godt av verdensopinionens og internasjonale organisasjoners støtte i sine folkeflyttingsprogrammer og utryddelsestokt. For dem er tørkekatastrofen et kjærkomment dekke for militær aggresjon.

På Filippinene har USA-imperialismen lidd et alvorlig tilbakeslag. Det filippinske folket har vært krafta i en antiimperialistisk og antifascistisk kamp. Noen endelig seier er ikke vunnet. Aquino-regimet er ikke i stand til å føre kampen for nydemokratiet videre. I den videre kampen for en nydemokratisk revolusjon som i sin tur legger grunnlaget for sosialismen på Filippinene, vil de store massebevegelsene i allianse med kommunistpartiet og deres folkehær spille en sentral rolle. AKP(ml) vil knytte nære bånd til disse bevegelsene og styrke kontakten med det kommunistiske partiet.

AKP(ml) støtter Demokratisk Kampuchea i kampen for å kaste ut okkupanten Vietnam. Norsk nødhjelp og utviklingshjelp må kanaliseres via den lovlige regjeringskoalisjonen, ikke via Quslingregimet i Phnom Penh.

Nasjonal og sosialistisk revolusjon

Den 3. verden er hovedofferet for imperialismens rovdrift. Tørkekatastrofer, sult, sammenbrudd i den lokale økobilansen er en direkte følge av dette. For millioner er faren for utryddelse reell i dag. På tross av de enorme verdioverføringerne til f.eks. Afrika hvert år trekker de imperialistiske landa hvert år ut større verdier av det samme kontinentet. Uansett omfang vil all verdens TV-innsamlinger og andre aksjoner ikke bøte på dette før systemet som er årsaken til utviklingen er gått i grava.

Den 3. verden har reist krav om

Ny økonomisk verdensorden (NøV), gjeldssanering mm. Dette er alt rettfærdige krav. Samtidig er det krav som hvis de innfris, ikke kan løse den 3. verdens problemer så lenge det imperialistiske systemet overlever. De står i direkte motstrid til imperialismens ønsker. Det er nødvendig å utvikle den folkelige kampen i den 3. verden til en kamp for nydemokratiske og sosialistiske revolusjoner i land etter land for å nå en løsning.

AKP(ml) vil knytte nære forbindelser med revolusjonære bevegelser nettopp i den 3. verden og støtte deres kamp for å utvikle den nasjonale demokratiske kampen til en kamp for sosialistisk revolusjon.

AKP(ml) vil spesielt legge vekt på å utvikle kontakten med den revolusjonære bevegelsen i land som Peru, Bolivia, Argentina, Filippinene, Burma og India.

Kamp mot begge supermakter

Rivaliseringa mellom de to imperialistiske supermaktene — imperialismens ujamne utvikling — peker entydig mot en ny omfordelingskrig — en tredje verdenskrig. USA er den gamle supermakta som siden midten på 70-tallet stadig har tapt terreng. Fortsatt er USA verdens sterkeste økonomiske makt som rår over militære styrker som de er villige til å sette inn over hele kloden for å sikre, eventuelt å utvide sine interesser.

Sovjet er den oppadstigende supermakta. Militært og økonomisk har Sovjet i mange år gått sterkt fram. De siste åra har økonomien stagnert. Spesielt forbrukersektoren ligger langt tilbake. Jordbruket har problemer. På grunn av ensidig satsing på militær og tungindustrien over lang tid, er problemene nå så store at de kan ta lang tid å overvinne.

Militært har Sovjet de siste åra vært den mest aggressive. Samtidig har landet en betydelig ideologisk innflytelse spesielt i den 3. verden, men er også på frammarsj i Europa gjennom sitt «fredsarbeid».

Spesielt i Europa oppleves rivaliseringa mellom de to supermaktene som den overhengende truselen mot fred og frihet.

AKP(ml) vil understreke at kampen i Europa såvel som i resten av verden må føres med like stor kraft mot begge supermaktene. Det er viktig å avsløre Sovjets imperialistiske politikk slik USA etter hvert er avslørt.

I Europa er det spesielt viktig å avsløre sterke pro-sovjetiske tendenser i fagbevegelsen, kvinnebevegelsen og fredsbevegelsen. Medlemsskap i Sambandet Norge-Sovjet er etter AKP(ml)s mening uforenlig med internasjonal solidaritet.

Norge er et imperialistisk land

Norge er et lite imperialistisk land knytta nært til supermakta USA. Gjennom de store oljeinntektene har borgerskapet lagt opp en strategi for å eksportere kapital bl.a. til land i den 3. verden. Norsk industri skal bygges opp til å bli en industri av internasjonalt format med store interesser i billig arbeidskraft og nye markeder i mange utviklingsland.

I Antarktis har Norge markert seg *mot* spesielt den 3. verdens krav om internasjonal kontroll over dette kontinentet og råvareressursene der. Isteden forsvarer den imperialistiske Antarktis-traktaten som skal fornyes i 1989. I drøftingene om NøV har Norge spesielt på skipsfartsområdet gått mot den 3. verdens krav om «frakt på egen kjøp». Bak en fasade av velvilje overfor den 3. verden skjuler Norge en imperialistisk politikk hvor våre særinteresser som skipsfart, olje og antarktis forsvarer med nebb og klør.

AKP(ml) vil avsløre og motarbeide alle utslag av norsk imperialism. Vår retningslinje for norsk utenrikspolitikk er å bygge en allianse mellom folkemassene og landa i den 3. verden og Norge. Dette må bl.a. føre til at Norge knytter nære forbindelser med OPEC og samarbeider med oljeprodusentene i den 3. verden i alle spørsmål angående olje. Norge må i FN støtte landa i den 3. verden som krever Antarktistraktaten opphevd og at verdensorganisasjonen forvalter verdiene i Antarktis. Utflagging av norsk skipsfart er et ledd i fortsatt imperialistisk rovdrift. I solidaritet

med den 3. verden må Norge forby utflagging og i lovs form kreve hjemflagging. Samtidig må Norge gå aktivt inn for å bygge opp nasjonale handelsflåter i land i den 3. verden.

Krav til u-hjelp

Norsk utviklingshjelp er i dag for en stor del retta inn på å øke norske økonomiske interesser i den 3. verden. Store industriforetak får støtte til etableringer. Norske konsulenttenester undergraver mottakernes egne muligheter til å bygge opp ekspertise. Norge er i ferd med bakveien å innføre retningslinjer for utviklingshjelpa som fører stadig større deler av den tilbake til giverlandet.

AKP(ml) ønsker at utviklingshjelpa fortsatt skal være basert på verdioverføring fra den imperialistiske verden til den 3. verden. Det skal være overføringer som kommer de store folkemassene til gode og bidrar til deres materielle forhold og setter det enkelte land i stand til i større og større grad å bygge opp en sjølstendig økonomi. Frigjøringsbevegelser bør alltid være viktig mottaker for norsk utviklingshjelp.

Utviklingshjelp skal ikke finansiere borgerkrig, okkupasjon og undertrykking av nasjonale minoriteter. Vi avviser menneskerettighetene som et brukbart kriterium for hvilke land som skal motta hjelp. Utviklingshjelp skal ikke formidles via misjonsorganisasjoner. Derimot mener AKP(ml) at private organisasjoner som fagorganisasjoner, ulike interesseorganisasjoner, solidaritetsorganisasjoner m.fl. kan være nyttige kanaler for utviklingshjelp og ofte et alternativ til den statlige hjelpen.

Ta utgangspunkt i kvinnenes situasjon

Kolonialismen og seinere imperialismen har forsterka og delvis skapt en gjennomgripende kjønnsdeling av arbeid og ressurser i den 3. verden. Det har ført til at kvinner i den 3. verden har fått lavere status og færre rettigheter i samfunnet og i hjemmet enn tidligere. I mange land hvor kvinnene tradisjonelt har vært jordeiere, bønder og markeds-

handlere, har «modernisering» betydd økt avhengighet for kvinnene. Moderniserings- og hjelpeprogrammer har sett bort fra kvinnenes rolle som bønder og matprodusenter. Kvinnenes mulighet til å fø seg sjøl og familien er blitt svekka. Dette er en av årsakene til sultkatastrofer og underernæring. Kampen mot imperialismens økonomiske folkemord krever at usynliggjøringa av kvinnene opphører. Den kvinneundertrykkinga som er innbakt i imperialismens «utviklingsmodell» fører til katastrofale resultater for befolkninga i den 3. verden.

Det ekstra-utbytta proletariatet i den 3. verdens eksportsoner er stort sett unge kvinner. Disse kvinnene blir utnyttet og forbrukt like hensynsløst som arbeidskrafta ble forbrukt i den verste perioden av den industrielle revolusjonen i forrige århundres Europa. Mange er fullstendig utslitt og ødelagt av helseskader før de er fylt 30, og da er livet deres som industriarbeidere slutt. Den tradisjonelle kvinnerolla, der kvinners yrkesaktive liv er over når de gifter seg, rettferdiggjør dette hensynsløse forbruket av unge kvinner.

I flere land, særlig i Sør-øst-Asia, er turistnæringa en viktig kilde til eksportinntekter. En viktig turistattraksjon er prostituerte. Kvinner blir utnyttet og ødelagt i sexindustrien i stort omfang.

Kampen mot kvinneundertrykkinga er en nødvendig del av kampen mot imperialismen. I de viktigste frigjøringskampene i vårt hundreår har kvinnene spilt ei viktig rolle, og de har deltatt aktivt i gerilja-bevegelsene. Det nye nå er at kvinner organiserer seg som kvinner ut fra felles erfaringer som undertrykte av imperialismen, av et kvinneundertrykkende samfunn, av mannen som kjønn. For eksempel i Eritrea og Filippinene utvikler kvinnekampen seg parallelt med frigjøringskampen. AKP(ml) ser den særegne kvinnekampen som en del av, og som en viktig forutsetning for nasjonal frigjøring.

Mot nasjonal undertrykking

Vi krever økt norsk innsats overfor verdens stadig større antall flyktninger. Skal dette arbeidet ha noen

varige virkninger må Norge bruke politiske og økonomiske pressmidler mot stater og spesielt supermaktene som forårsaker denne eksplosive utviklinga. Norge må gå i spissen internasjonalt for å styrke opinionen mot imperialistisk aggresjon for forsvar av den nasjonale sjølråderetten.

AKP(ml) støtter urbefolkningenes kamp for politisk, økonomisk og kulturell frigjøring. Vi støtter også nasjonale minoriteters kamp mot diskriminering og undertrykking.

Nasjonale motsetninger i den 3. verden er forårsaket av kolonialismen og imperialismens herjinger. *AKP(ml) støtter enhver nasjons rett til løsrivelse*, dvs. å danne en egen nasjonal stat. Dette betyr ikke at vi nødvendigvis går inn for løsrivelse. I mange tilfeller vil sånne motsetninger kunne løses best gjennom autonomi innafor en eksisterende statsdannelse. Imperialismen har alltid spilt på nasjonale motsetninger for å splitte sine motstandere. I dag spekulerer spesielt sosialimperialismen i dette, under dekke av å framstille seg som de undertryktes «venn» og frigjøringsbevegelsenes «venn». Dette må avvises.

Kamp mot fascismen

Kampen mot fascistisk undertrykking er over store deler av verden en viktig del av kampen mot imperialismen, for frihet og sosial rettferdighet. I øst-Europa og Sovjet er denne kampen et slag mot det sovjetiske tyraniet. I Latin-Amerika og Tyrkia føres kampen mot USA-støtta fascister. Alle disse kampene har AKP(ml)s støtte.

Aktiv internasjonal solidaritet

Aktiv internasjonal solidaritet — proletarisk internasjonalisme — er en grunnpillars i AKP(ml) sin politikk og en plikt for AKP(ml) sine medlemmer. Partiet støtter enhver rettferdig frigjøringskamp mot utbytting og undertrykking.

AKP(ml) ser det som en stor oppgave å utvikle den internasjonale fagforeningssolidariteten og gjensidige støtten mellom kjempende arbeidere i alle land. Fagbevegelsen må drive et aktivt internasjonalt støttearbeid, støtte frigjørings-

bevegelser, solidarisere seg med streiker i andre land og støtte demokratiske bevegelser mot nasjonal undertrykking og fascisme. Ved siden av materiell og politisk støtte må fagbevegelsen ta i bruk boikott og blokadeaksjoner som kampvåpen.

Kampen mot det imperialistiske verdenssystemet, kampen mot begge supermaktene og solidaritet med den 3. verden skal være en integrert del av AKP(ml)s arbeid i alle organisasjoner hvor partiet jobber, i propaganda og agitasjon. Gjennom å avsløre de imperialistiske supermaktene og gjennom å trappe opp den aktive støtten til de som går i bresjen i kampen mot imperialismen i den 3. verden, kan vi bidra til å knuse det imperialistiske verdenssystemet og legge grunnlaget for sosialistiske revolusjoner i stadig nye land.

I dag er det viktig spesielt å legge vekt på solidariteten med den afghanske geriljaen og å trappe opp kampen mot apartheid. Nicaraguas uavhengighet må forsvares.

Fra arbeidsprogramkomiteen

Innstilling:

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

Kapitlet er skrivi om. Det forrige starta med rivaliseringa mellom USA og Sovjet, sa lite om Norge som imperialistisk land, og la ikke stor nok vekt på gjeldskrisa.

Det nye forslaget starter med den 3. verdens kamp mot imperialismen for å framheve denne kampens betydning mer, samtidig som vi sjølsagt legger stor vekt på rivaliseringa mellom USA og Sovjet. Vi har prøvd å forklare Norges rolle bedre. Noen krav til norsk u-hjelp er foreslått, men disse kan med fordel bli mer konkrete.

Nytt er også et avsnitt om kvinnes situasjon i den tredje verden. Og hvordan skal vi vurdere den islamske revolusjon? Her henviser vi til Røde Fane nr 3, 1986.

Etter at komiteen hadde behandla kapittel 17, fikk vi inn et forslag om den islamske revolusjon. Vi har ikke rukket å diskutere forslaget,

men ønsker diskusjonen, og sender forslaget ut.

«Den islamske revolusjonen vokser i styrke i Asia og Afrika. Bevegelsen har et sterkt nasjonalt innhold som gjør den til en virkelig trussel mot det imperialistiske systemet. Den islamske revolusjonen kan være et viktig ledd i en nasjonal, demokratisk revolusjon. Den er progressiv, og AKP(ml) må jobbe for å øke støtten til denne bevegelsen.

Om den islamske revolusjonen kan føres videre til en nasjonal, demokratisk revolusjon og seinere til en sosialistisk revolusjon, avhenger av vilken klasse som leder den konkrete bevegelsen. Det avgjør også hvor sterkt føydale trekk står i bevegelsen. Det grunnleggende ved den islamske revolusjonen er det antiimperialistiske, nasjonale programmet som gjør den til en del av den sosialistiske verdensrevolusjonen.»

KAPITTEL 18

Forsvarspolitik

Krig og fred

Klasseundertrykking og undertrykking av nasjoner er grunnlaget for krig. Når motsetningene mellom klassene og mellom imperialismen og nasjoner ikke kan løses med fredelige midler, blir det krig. Vi skiller mellom rettferdige kriger som for eksempel frigjøringskriger og urettferdige kriger, for eksempel stormaktskriger ut fra vilke mål krigen har. Dette grunnlaget for krig betyr også at en varig, omfattende fred bare er mulig når det imperialistiske systemet er erstattet med sosialisme og kommunisme i verdensmålestokk.

Verdenskrig

Rivaliseringa mellom supermakten Sovjet og USA om verdensherredømmet blir skarpere. Sovjet har i flere tiår rustet hardest. Sjøl om faren for verdenskrig ikke er overhengende i 1986 og de nærmeste åra, øker faren for en verdenskrig.

Krigsforberedelsene kamufleres med nedrustningsforhandlinger og fredsprat. Til tross for at Sovjet er den supermakta som ruster mest, har de lyktes i å utnytte folks ønske om fred til å dreie opinionen ensidig mot USA.

Sovjet truer Norge

Sovjet er den største truselen mot norsk sjølråderett i dag. De har en militærbase på norsk jord på Svalbard og har tilrana seg norske deler av Barentshavet.

Den norske overklassen underordner seg den sterkeste supermakta. Det vokser nå fram en tendens til å underordne seg Sovjet både i sosialdemokratiets øverste, bestemmende sjikt og i det tradisjonelle borgerskapet. Denne tendensen viser seg blant annet i behandlingen av Svalbard, forhandlingene om Barentshavet, i initiativer for felles økonomiske prosjekter med Sovjet i nordområdene. Der som Norge blir okkupert, vil denne politiske tendensen slå ut i en politikk for innordning og samarbeid for å sikre klassens økonomiske interesser optimalt.

Forsvar norsk sjølråderett

Tap av norsk sjølråderett til en okkupant vil bety at all økonomisk, politisk og militær aktivitet i Norge skal ha som mål å tjene okkupantmakta. Styreformen vil være et fascistisk okkupantstyre. Dette vil være en kvalitativ forverring av folks levkår, sosiale situasjon og demokratiske retter. Tap av sjølråderetten vil rive vekk identiteten til Norge som nasjon og oppløse nasjonen i en stor-russisk nasjon.

For AKP(m-l) er det en viktig politisk kamp å styrke forsvarsevnen til et norsk totalforsvar.

Totalmobilisering

I et militært forsvar av sjølråderetten, må *alle* ressurser i landet mobiliseres. Dette gjelder i en invasjonssfase og i en situasjon der landet er okkupert og en frigjørings-

bevegelse må bygges fra grunnen av. Dette er i skarp motstrid til dagens situasjon der kvinnene ikke mobiliseres, sivil motstand ikke forberedes, sivilberedskapen er under lavmål, og utenlandske militære styrker er avgjørende for vår forsvarsevne. I tillegg mangler forsvarret nødvendig utstyr.

AKP(m-l) kjemper for et totalforsvar som bygger på følgende grunnlag:

Ut av NATOs kommandosystem

I en krig vil NATOs militære styrker, dominert av USAs interesser, omfatte også det norske invasjonsforsvaret. Dette undergraver Norges forsvarsevne. Disse skadevirkningene blir retta opp om Norge går ut av NATOs kommandosystem og bygger et forsvarskonsept på våre egne, totale ressurser. Vi er for en utmelding av NATO. Men vi avgrenser oss sterkt fra en NATO-motstand som har som mål å få Norge over på en pro-sovjetisk »nøytral» plattform som for eksempel Finland har. En slik NATO-motstand gjør vondt verre.

Vi er mot NATOplanene som omfatter bruk av atomvåpen og kjemiske stridsmidler. Også slike planer er i strid med interessene til folk i Norge. Vi har ingen illusjoner om at ikke Sovjet kan komme til å bruke atomvåpen og kjemiske våpen i en okkupasjon av Norge. Vårt svar er å styrke et konvensjonelt forsvar og styrke den militære og sivile beredskapen mot slike våpenkraftig.

Folkevæpning og opplæring

Norge er stort og tynt befolka. Alle ressurser må derfor settes inn mot invasjonshæren. Det betyr blant annet verneplikt for kvinner, øking, ikke nedskjæring av øvelsesdøgn, utbygging av en militsia med minimumsopplæring i tillegg til Hæren og Heimvernet, forsvarsplaner med mer vekt på mobilitet og terrengutnyttelse framfor statisk flyplassforsvar, modernisering av brigadene til Brigade-90 standard med panserforsterkning, geriljastridsformer som obligatorisk øvelseselement, forberedte og øvde planer for overgang til gerilja om de mobiliserte forsvarsstyrkene bryter sammen.

Borgerskapet frykter folkevæpning, det vil si omfattende opplæring og utrustning av befolkninga, fordi det kan true borgerskapets klassesediktatur. Vi krever derimot at alle militært oppsatte skal ha våpen og lett utstyr hjemme, økt tilbud om skyteopplæring som valgfag i skolen, økt støtte til det frivillige skyttervesenet.

Flest mulig må avtjene verneplikten. Men det er en demokratisk rett å nekte, liksom det er en demokratisk rett å forsvare sjølråderetten militært. Siviltjenesten skal rettes inn på sterk, sivil, motstand i en krig. For å unngå at de som nekter får økonomiske og utdanningsmessige fordeler, må dagpenger og utdanningstilbudet styrkes for de som gjør førstegangstjeneste.

Folkekrig

En folkekrig omfatter hele samfunnets politiske og militære motstand mot okkupantmakta. En breiast mulig patriotisk front må forenes om målet å nedkjempe okkupanten, drive han militært ut av landet. Erfaringer fra spesielt den 3. verden viser at dette er fullt mulig.

Den militære delen av en folkekrig i Norge må i hovedsak drives utafor store og mindre byer der okkupantmakta er sterkest konsentrert. Styrkene må bygges i alle deler av landet, for å unngå å bli slått av en, stor, konsentrert offensiv fra fienden. I starten vil geriljastridsforma og mindre grupper dominere. Men målet vil være, ettersom fienden tvinges til å konsentrere seg ennå mer, å utvikle større, regulære styrker som i hovedsak bruker regulære stridsformer.

Grunnlaget for den militære motstanden vil være den politiske viljen blant folk til å bekjempe okkupanten. Okkupanten blir lite påvirket av politisk press. Derfor vil sjølråderetten avhenge av den militære motstanden.

Mye kan forberedes før en eventuell krig. Det er viktig at invasjonsforsvaret gjør maksimal motstand. Det er viktig at kapitulasjonisme bekjempes i dag. Det er også viktig å bygge ut de revolusjonære kreftene som vil være en drivkraft i en folkekrig. Erfaringene fra folkekri-

ger i den 3. verden er en viktig kilde til kunnskap som må nå ut breiest mulig i en førkrigstid.

Kvinnene

Forsvaret av sjølråderetten er en nødvendig del av kvinnekampen. En okkupasjon betyr spesielt skjerpet kvinneundertrykking ideologisk, politisk og seksuelt. Derfor kan kvinnene bli en svært viktig kraft i motstandskampen og en slik rolle har stor betydning for kvinnes posisjon også etter frigjøringa. En okkupasjon gjør ikke kvinnekampen mindre viktig, tvert i mot er kampon for kvinnefrigjøring sentral for å øke motstandskrafta blant folk.

Kvinnene nektes i dag den demokratiske retten til militære kunnskaper, våpenutrustning og deltaking i militære styrker hvis det bryter ut en krig. Verneplikt for kvinner er derfor også et viktig demokratisk krav, som stemmeretten var det før den ble innført for kvinner.

Private omsorgsfunksjoner dekkes av kvinner. Kampen for et samfunnsmessig ansvar for omsorgen er også viktig for kvinners opplæring og deltaking i forsvaret. Vi krever at forholda legges til rette for at kvinner skal få denne opplæringa på linje med menn i dag. Vi krever særordninger der det er gunstig for kvinnene. Kvinner og menn må kjempe aktivt mot reaksjonær ideologi som rammer spesielt kvinner i forsvaret. Vi er skarpt imot statens opplegg for at kvinner skal trekkes inn i «kvinnefunksjoner» som kontorarbeid, kjøkkentjeneste og lignende når mindre årskull gjør det vanskelig å dekke disse funksjonene med menn.

Kadaverdisiplin

Vi er mot kadaverdisiplinen som rår i dagens forsvar. Den tramper ned folks yteevne og må erstattes av en disiplin bygd på innsikt og forståelse.

Våpen mot folket

Borgerskapet vil bruke statens militære styrker mot folket hvis de finner det nødvendig. Vi krever et lovforbud som gjør det lettere å nekte slik militær innsats. Vi går mot ordninger som undergraver ver-

nepliktsforsvaret. Vi er mot at norske militære styrker brukes til imperialistisk undertrykkelse i utlandet.

Den sivile beredskapen

Sivil beredskap er avgjørende for forsvarsevnen og viktig for å redusere krigens ødeleggelser. Dagens beredskap er katastrofalt dårlig. Jordbruksberedskapen må styrkes med lagring av råvarer, reservedeler og energilagre. Industrieredskap må blant annet bety å opprettholde norsk sko- og klesproduksjon.

Sivile og militære beredskapsplaner må samordnes. Sivilforvaret må få utstyr for registrering og beskyttelse av folk mot skader fra atomvåpen, kjemiske og biologiske våpen. Dagens beredskapsnivå øker faren for terror mot folk fordi den vil være unødvendig effektiv. Den offisielle målsettinga med 1,8 millioner offentlige tilfluktsrom må oppfylles samtidig som private rom kontrolleres og rustes opp.

Vi krever realistiske sivilforsvarsøvelser som både gir folk reelle kunnskaper og vil øke presset på politikere som neglisjerer sivilberedskapen i dag.

Kamp mot ABC-våpen

Vi er mot ABC-våpen og krever totalforbud, produksjonsstans og ødelegging av eksisterende våpen. Men supermaktsavtaler er ingen garanti for dette. Og sjøl om disse våpna forsvant, vil terrorkrig mot folk være uløseig knytta til det imperialistiske systemet.

Vi er mot NATOs atomstrategi og krever en styrking av det konvensjonelle forvaret i VEst-Europa som kan bety en heving av atomterskelen.

Vi er for atomfrie soner i Vest- og øst-Europa, Sovjet inkludert, når de er kopla til full inspeksjonsrett. Uten det vil slike soner utelukkende tjene til å gi folk en falsk følelse av trygghet.

Kamp for fred

Virkelig fredsarbeid kan ikke skilles fra kampen mot årsaken til urettferdige kriger, det imperialistiske systemet. Kamp for fred må i dag rettes mot de to supermaktene Sovjet og USA og den må omfatte

solidaritetsarbeid med de som kjemper mot supermaktene i den tredje verden og i øst-Europa.

Frigjøringsbevegelsene i den 3. verden er i dag den sterkeste krafta mot imperialismen og derfor den største fredsbevegelsen. En europeisk fredsbevegelse må stå sammen med den 3. verden.

Et sterkt forsvar i et land som Norge bidrar også fred, mens nedbygging av den relative forsvarsevnen og kapitulasjonisme i borgerskapet øker faren for krig.

Bevegelser mot ABC-våpen bidrar også i fredsarbeidet når det retter seg mot supermaktenes opp-

rustning og stiller krav om reelle nedrustninger, ikke papir-garantier.

Fra arbeidsprogramkomiteen

Kommentar:

Dette forslaget er utarbeidet av enkeltpersoner i forsvarspolitisk utvalg. Arbeidsprogramkomiteen har ikke behandlet det.

Kameratene som har skrevet det mener dere bør vurdere spesielt følgende:

- er det rett at krigsfaren ikke er akutt nå
- kvinner og forsvar
- folkekrigspolitikken.

KAPITTEL 19

Demokratiske rettigheter

AKP(m-l) kjemper for å forsvare og utvide de demokratiske rettighetene. Kampen for disse rettighetene er et viktig ledd i kampen for sosialismen, samtidig som den på kort sikt har stor betydning for folkets muligheter til å føre økonomiske og politiske kamper og for å skaffe seg informasjon. De demokratiske rettighetene blir stadig undergravd og uthult av borgerskapet, og det kommer også direkte angrep på ytringsfrihet, de faglige rettighetene osv.

Ethvert klassesamfunn er samtidig et klasseherredømme der en klasse undertrykker andre klasser og grupper. Som et kapitalistisk land er Norge styrt av kapitalistenes klasseinteresser, altså borgerskapets diktatur.

Men diktaturet er ikke åpent. Likevel har borgerskapet sikra makta si på en lang rekke nivåer. Kapitalistene har eiendommen til produksjonsmidlene og kan derfor bestemme hvor arbeidsplasser skal ligge og hvordan profitten skal brukes. Embetsverket er bygd opp gjennom generasjoner som en garantist for kapitalismen, og helt utafor enhver folkevalgt kontroll. Lovverket, politiet, rettsvesenet sikrer at borgerskapets lover gjelder. Formelt er det likhet for loven, men i praksis er det nesten bare folk fra arbeiderklassen og filleproletariatet som havner i fengsel. Det drives politisk overvåking og telefonavlytting. Borgerskapet har også monopol på de fleste media og produserer enorme mengder ideologi for å rettferdiggjøre systemet. Hovedavtalen og klassesamarbeidssystemet i bedriftene tar

sikte på å undergrave arbeiderklassens evne og mulighet til sjølstendig handling og til å knytte den til systemet. Om alle disse forsvarsverkene for kapitalismen skulle svikte har borgerskapet fortsatt militær makt og unntakslover.

Statens økonomiske politikk overfor kommunene undergraver stadig mer det som er av lokalt sjølstyre, i og med at kommunenes dårlige økonomi hindrer deres muligheter til å sette i gang nødvendige tiltak. I steden får kommunestyrene bestemme hvilke grupper som skal rammes hardest av nedskjæringene.

LO-ledelsen er i dag vevd inn i statsapparatet gjennom sin binding til DNA. Dette svekker fagforeningsmedlemmenes mulighet for å kjempe for bedre lønns- og arbeidsforhold. En fri og uavhengig fagbevegelse, uten binding til noe parti, vil være et nødvendig skritt i retning av å demokratisere fagbevegelsen og styrke arbeidsfolks muligheter for å slåss.

Utfra dette er det ikke riktig å framstille Norge som noe samfunn som er virkelig demokratisk for det arbeidende flertallet. Det er et borgerlig demokrati med alle de begrensningene det betyr for arbeidsfolk.

Borgerskapet kommer stadig med initiativer for å uthule eller avskaffe demokratiske rettigheter. Det kommer stadig

forslag om å avskaffe det som er igjen av streikeretten, forslag om å innskrenke ytringsfriheten, og det blir stadig overført mer avgjørelser til stats- og kommunebyråkrati. Stortinget vedtar fullmaktslover som det er opp til embetsverket å fylle med innhold. Det vokser også fram åpne fascistiske krefter som agiterer for å innføre den åpne terroristiske formen for borgerlig diktatur.

Derfor er kampen for demokrati en viktig del av klassekampen i dag. Kamp for streikerett, mot yrkesforbud, for yttings- og demonstrasjonsfrihet. Kamp mot korporativisering. Kamp mot politisk overvåking. Kamp mot fascistiske og nazistiske partier og organisasjoner. Kamp for rettigheter til samene og andre nasjonale minoriteter. Kamp for innvandrernes demokratiske rettigheter.

- AKP(m-l) vil kjempe for streikeretten. Nei til innskrenkning av streike- og forhandlingsretten.
- Nei til yrkesforbud og livssynskrav ved ansettelser.
- Arbeidsmiljølovens § 55 a må endres slik at den ikke kan gi rom for yrkesforbud.
- Skill kirke og stat. Full religionsfrihet.

Vekk med kristenhegemoniet i NRK.

- Konfesjonsløse skole, nei til kristen formålsparagraf i barnehagene.
- Retten til politisk og faglig arbeid på skoler og i militærforlegninger må utvides og lovfestes.
- Nei til politisk overvåking.
- Avskaff kongedømmet, innfør republikken.
- Forbud mot nazistiske og fascistiske organisasjoner.
- Nei til politisk overvåking.
- Stemmerett også ved stortingsvalg for innvandrere.

- For en fri og uavhengig fagbevegelse.

Fra arbeidsprogramkomiteen

Innstilling

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

Nytt er: Statens økonomiske politikk overfor kommunene undergraver det som er av lokalt sjølstyre. Og krav om en fri og uavhengig fagbevegelse. Ellers som før.

KAPITTEL 20

Kamp mot all kvinneundertrykking

Vårt partis mål er full kvinnefrigjøring. Det forutsetter at familien og den kjønnsbestemte arbeidsdelinga mellom kvinner og menn i samfunnet oppheves, og at de sosiale kjønna dermed avskaffes. Dette målet vil ikke kunne virkeliggjøres fullt ut før under kommunismen. Heller ikke full samfunnsmessig likestilling med menn er mulig under kapitalismen.

Når kapitalismen er styrtet og sosialismen innført, vil det være lagt et materielt grunnlag for avgjørende framskritt i kampen for kvinnefrigjøring. Men også under sosialismen må det føres en særegen kamp mot kvinneundertrykking. Denne kampen er en avgjørende del av prosessen med å utvikle sosialismen fram mot det klasseløse samfunnet.

Fordi motsigelsen mellom kvinne og mann til dels framtrer som en privat konflikt, og også har ei privat

side, vil det stadig oppstå ideer om at kvinneundertrykkinga kan avskaffes gjennom private løsninger, holdningsendringer, lovgivning osv. AKP(ml) vil gå mot slik reformisme, og vise at kampen for likestilling og kvinnefrigjøring er uløselig knytta til kampen mot kapitalismen.

Samtidig vil AKP(ml) i dag konsekvent slåss mot kvinneundertrykking overalt hvor den opptrer, både mot borgerskapets undertrykking og mot menns. Samtidig er undertrykkinga av kvinner menns problem, som de må ta sin del av ansvaret for å løse. Kvinne-kampen i dag styrker kvinnes posisjon og peker framover mot et annet samfunn.

Kvinner og arbeid

Kvinnene utgjør i dag halvparten av den yrkesaktive arbeiderklassen, og er i stort flertall blant de nærmeste allierte. Kvinner er i alle job-

ber, stadig flere er forsørgere. Halvparten jobber full tid.

Samtidig er kvinnene tilknyttet arbeidslivet på en helt annen måte enn menn. De fleste kvinner er i de yrkene og jobbene som er dårligst betalt, mest rutineprega og gir lavest status. Deltid og lav lønn gjør mange kvinner økonomisk avhengige.

Samtidig som kvinnene er gått ut i lønna arbeid, har de beholdt hovedansvaret for hus- og omsorgsarbeidet i hjemmet. Dette arbeidet framstår som frivillig. I virkeligheten er det arbeid som samfunnet pålegger familien og i praksis kvinnene, og som kvinnene tilpasser yrkeslivet etter. Yrkesaktive kvinner er dobbeltarbeidende. Det er viktig å jobbe for enhet mellom kvinner i ulike livs- og yrkessituasjoner, uansett om de har barn eller ikke, og uansett om de jobber heltid, deltid eller er hjemmearbeidende.

6 timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon

Dette er et sentralt kvinnekraft. Både fordi det vil lette hverdagen for hver enkelt kvinne, og fordi det vil styrke kvinnenenes stilling i arbeidslivet ved at flere kvinner vil kunne ha full jobb og full lønn. Nettopp kvinnenenes situasjon gjør at 6 timers dagen vil bety mest for dem. De er derfor i stand til å gå i spissen for hele arbeiderklassens kamp om arbeidstida. 6 timers dagen er også et lønnskrav for kvinner, deltid rykker nærmere full lønn. 6 timers dagen er ikke bare et offensivt krav, men også et forsvarskrav mot utthuling av normalarbeidsdagen. (Se også kap 6.)

Arbeidsplasser, mannsyrker, kvinneyrker

Et av måla for kvinnekampen er å oppheve det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. I dag er det viktigst å slåss for arbeidsplassene, høyere lønn, bedre utdanningsmuligheter, og bedre arbeidsvilkår i de typiske kvinneyrkene.

Vi vil reise kamp mot nedlegging av kvinnearbeidsplasser og reise krav om alternative arbeidsmuligheter for kvinner. Særlig er det viktig å slåss mot nedskjæringer i det offentlige.

Samtidig er det viktig at kvinner går inn i mannsyrker, bryter barrierer og viser at kvinner mestrer alle jobber. Både i kvinneog mannsyrker er det viktig at kvinner slåss for å ta del i bruken av moderne teknologi. Vi krever:

- Opplæring i arbeidstida.
- Kvinnekvotering i mannsyrker og ved fagopplæring og intern opplæring i bedriftene.
- Data som obligatorisk fag i grunnskolen.
- Kvinnekvotering til lederstillinger.

Vi er for at menn går inn i omsorgsyrker, men vi går mot kvotering til fordel for menn, fordi det vil skyve kvinnene ut.

Krav for kvinner i landbruket: se kapittel 11.

Lønn

Kampen for kvinners lønn er en kamp mot systemet med mannsforsørgerlønn og kvinnetilleggs-lønn. Vi krever:

- Heving av lønna i de tradisjonelle kvinneyrkene. Vi krever at staten og kommunene går i spissen og hever lønna til de offentlig ansatte.
- En tariffpolitikk på kvinners premisser — store generelle tillegg.
- Minstelønnsgaranti på 90 %

av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn og tilsvarende i offentlig sektor, dvs fjerning av alle lønnstrinn under dette.

- Lønssystemer basert på fastlønn.
- Bort med alle diskriminerende lønnsfastsettelser etter kjønn.
- Deltidsansatte skal ikke ha lavere timelønn enn heltidsansatte.
- Nei til økte lønnsforskjeller innad i den enkelte bedrift.

Seksuell trakassering på jobben

Dette dreier seg om alt fra uønska klapp på rompa til voldtektsforsøk, og om kjønnsundertrykking som er innebygd i ulike jobber. Vi støtter dem som tar opp slike saker, og slåss mot at de blir utsatt for latterliggjøring og sjikane. Vi støtter jenter som nekter å utføre «kjønns-tillegget» i jobben. Vi krever at porno og bilder som trakasserer kvinner, fjernes fra arbeidsplassene. Vi vil arbeide for at klubber og foreninger gjør dette til viktige fagforeningsspørsmål.

Bedre permisjonsordninger

18 uker lønna svangerskapspermisjon er for kort. Svært mange kvinner tar ulønna permisjon, eller hadde ønska å gjøre det, hvis de hadde råd. Samtidig ønsker mange kvinner å begynne i jobb igjen så raskt som mulig. Vi vil jobbe for at kvinner får et reelt alternativ. Vi krever:

- 1 års svangerskapspermisjon med full lønn og feriepenger.
- De som begynner i jobb tidligere, har rett til 6 timers dag med full lønnskompensasjon fra det offentlige for begge foreldre, samt en fast sum til stønad til barnetilsyn.
- Der det er to med foreldreansvar, er 1 måneds permisjon forbeholdt faren.
- Menn må opptjene egne rettigheter til permisjon uavhengig av kvinnenes yrkesarbeid før fødselen.
- Vi vil jobbe for at menn i størst mulig grad deler svangerskapspermisjonene.
- Heving av barselpengene til minimum gjennomsnittlig industriarbeiderlønn i en periode tilsvarende svangerskapspermisjonen.
- Rett til omplassering til egnet arbeid under graviditeten, uten lønnsnedslag.
- Rett til sjukemelding under hele graviditeten dersom svangerskapet umuliggjør yrkesaktivitet eller det ikke finnes arbeid.
- To timer betalt ammepause pr dag.
- Lovbestemt beskyttelse av gravide og ammende.
- 14 dagers omsorgspermisjon for fedre (eller en annen som bistår moren under svangerskapet) må være lønna.
- Rett til full lønn ved barns sykdom uten begrensning i antall dager, og når begge foreldre har brukt sine 10 dager.
- Rett til husmorvikar ved barns sykdom uavhengig av adgangen til lønna permisjon.
- Rett til permisjon med lønn når barna begynner i ny barnehage og skole.

Familien

Familien er den økonomiske og sosiale grunnenheten i vårt kapitalistiske samfunn. Familiens viktigste

samfunnsoppgaver er privat forsørging med mannen som hovedperson, og privat hus- og omsorgsarbeid med kvinnen i hovedrolla. Kvinnene pålegges i tillegg å supplere familieøkonomien etter evne. Kvinnelønn er tilleggslønn. Dette virker uavhengig av den konkrete familiesituasjonen og er årsaken til at enestående kvinner, og spesielt enestående kvinner med barn, hører til samfunnets fattigste.

Familien er organisert på mannens premisser. Den gir opphav til ideer om at kvinner og barn er mannens eiendom, og legger grunnlag for voldelige overgrep mot dem i familien.

Familien setter en norm for hvordan man skal leve, og stenger andre ute. Lesbiske og homofile, og kvinner som lever alene med eller uten barn sees på som mindreverdige.

AKP(ml)s langsiktige mål er at familien oppløses, og at det blir mulig for mennesker å leve sammen som økonomisk og sosialt sjølstendige og likeverdige individer slik de sjøl ønsker, uavhengig av kjønn, alder eller om de er homofile eller heterofile. I dag vil vi slåss for å tømme familien for oppgaver.

Økonomisk sjølstendighet for kvinner

Vi krever rett til arbeid og ei lønn til å leve av og til å forsørge eventuelle unger på. I dag er det ikke slik. Vi krever:

- Arbeidsløshetsstrygd for alle arbeidssøkende uavhengig av tidligere inntekt.
- Økt økonomisk støtte til aleneforeldre.
- Økt støtte til separerte og skilte.
- Overgangsstonaden og andre stonader til aleneforeldre knyttes til folketrygda og må gi rett til tilleggssstonader, på lik linje med andre stonader fra folketrygda.
- Utdanningsstonad gjøres uavhengig av tidligere utdanning og yrkeserfaring og av nåværende utdannings art.
- Rett til uføretrygd for hjemmearbeidende.
- Endring av opptjeningsreglene i folketrygda slik at kvinner ikke systematisk blir minstepensjonister.

Barna er hele samfunnets ansvar

Barnetrygda må dekke de virkelige utgiftene til å ha barn, og ut det året barnet fyller 18 år. Hele bidraget er barnets, staten har ikke rett til å inndra noe. Verken bidragsyter eller mottaker skal betale skatt av barnebidraget. Barnas rettigheter må styrkes også ved en utbygging av det forebyggende barnevernet.

Offentlig ansvar for omsorgsarbeid.

- Gratis barnehager og fritidshjem for alle barn. Nei til privat barnehagebygging for profitt.
- Utbygging av lekesentrene.
- Tilbud til alle unger i skoleferiene.
- Vi krever at den offentlige helse- og sosialomsorgen bygges ut slik at arbeidet kan organiseres samfunnsmessig og godt for gamle, syke og pleietrengende.
- Lovfesta rett til avlastning for aleneforeldre og for dem som utfører privat pleiearbeid.
- Lovfesta rett til pleiestønad til dem som utfører tyngende pleiearbeid i hjemmet/familien.
- Stønaden må utbetales til den som gir pleien, uavhengig av pleiemottakerens økonomi og slektskapsforhold. Stønaden må være uavhengig av den enkelte kommunes økonomi.
- Utbygging av husmorvikarordninga og av offentlige barnevakt-sordninger.

Tøm familien for oppgaver

Vi krever bedre og billigere forbruksvarer, ferdigmat og lettstelte klær. Kantiner med middagsservering i barnehager, på skoler og arbeidsplasser.

Vår hovedstrategi i kampen mot kvinnes dobbeltarbeid og hus-slaveri er å kreve tiltak som kan tømme familien for oppgaver. Samtidig er kravet om at dette arbeidet deles likt mellom mann og kvinne en nødvendig del av kampen mot den kjønnsbestemte arbeidsdelinga i samfunnet. Vi kjemper mot at menn gjør kvinner til hus-slaver, og krever at mann og kvinne skal ha like mye ansvar for hus- og omsorgsarbeidet hjemme, og like mye fritid.

Komiteen delte seg når det gjel-

der neste avsnitt. Noen ville at det skal stå slik det er foreslått, andre ville ha vekk avsnittet:

«Så lenge kvinner står svakere enn menn økonomisk og juridisk, forsvarer vi kvinners fortrinnsrett til små barn ved skilsmisse når begge står likt og begge vil ha barnet.»

Vi krever at forholda legges til rette for alternative bygge- og boformer, der det er mulig å leve i større fellesskap.

Lesbiske og homofile samliv må anerkjennes som fullverdige og verdifulle. Lesbiske og homofile utgjør i dag en spydspiss i kampen for å oppløse familien.

Vold, porno og prostitusjon

- Krisesentertilbud til kvinner over hele landet.
- Krisesentrene må sikres statlige driftsmidler også etter 31.12.88.
- Krisesentrene må drives på kvinnes premisser, grunnlaget er kvinnesolidaritet — ikke behandling.
- Arbeid på krisesentrene skal være lønnet.
- Ordninga med gratis advokathjelp utbygges og skal gjelde alle overgrep mot kvinner.
- Endring av loven: Voldtekt er ingen sedelighetsforbrytelse, men grov voldsforbrytelse.
- Regelen om forsett i voldtektssaker må forandres til regel om uaktsomhet.
- Juryer i mishandlings- og voldtektssaker må ha kvinneflertall.
- Offentlig påtale i alle voldtekts- og mishandlingssaker.
- Vold må gi grunnlag for skilsmisse.
- Økt bruk av varetekt ved mishandling av kvinner.
- Mishandlere må få valget mellom fengselsstraff og behandling.
- Kriminalisering av horekunder.
- Prostitusjonsprosjekter som ikke bare driver kartlegging, men også rehabiliering.
- Offentlig økonomisk støtte til «brukerorganisasjoner» som «Vi Finnes» og «Incestsenteret».
- Den nye porno-loven må brukes til å ramme Narvesenpornoen.
- Porno-loven må endres til også å ramme produksjon av porno.
- Myndighetene må stoppe sexreiser til land i 3. verden.

Familieplanlegging

Vår målsetting er at det skal være mulig for kvinner å få det antall barn de ønsker og samtidig være yrkesaktive mennesker. I forhold til en slik målsetting stiller vi følgende krav eller forutsetninger: Kvinnene skal sjøl bestemme om de vil ha barn eller ikke. Dette forutsetter:

- Tilgjengelig prevensjonsveiledning for alle.
- Prevensjonsveiledning (opplysning) spesielt for ungdom.
- Sjølbestemt abort uten tvungen rådgiving og uten lovfestet rett for helsepersonellet til å reservere seg mot utføring av abort.
- Kamp mot ideene om at du ikke er ordentlig kvinne uten å få barn.
- Kamp mot PRO Vita og liknende organisasjoners umyniggjøring av kvinner.
- Rett til inseminasjon og prøverørsbefruktning og adopsjon uavhengig av sivil stand og heterofili/homofili.
- Fødeplassene skal være tilgjengelige for kvinner og forsvarlig utstyrt. Dette innebærer stopp i nedlegging av fødeavdelinger og kraftig opprustning av mindre fødestuer/avdelinger. Fødeplassene skal ha rutiner som legger forholdene til rette for en god fødselsopplevelse og en god start for mor/far/barn. Dette innebærer bl.a. selvregulering og fleksibel liggetid.

Andre viktige krav

Kvinner er undertrykt på alle områder i samfunnet. Kvinneforskninga og kvinnebevegelsen har spilt en viktig rolle i å vise dette fram. Fortsatt er synliggjøring av kvinner og kvinners situasjon en viktig oppgave.

I politikken og i det faglige arbeidet er kvinner underrepresentert og har få ledende verv. I idrett og kultur er kvinneområdene lavt vurdert. Fordi kvinner og menn nettopp ikke stiller likt, går vi inn for kjønnskvotering til fordel for kvinner i hele organisasjonslivet.

AKP(ml) vil arbeide for å styrke kvinnes stilling i fagbevegelsen. Fagforeningsarbeidet må legges i arbeidstida. Fagbevegelsen må gjøre kvinnes krav til sine krav. Kvinnene er halve arbeiderklassen,

og kvinnes viktigste kampkrav er av avgjørende betydning for hele arbeiderklassen.

AKP(ml) ser det som en viktig oppgave å synliggjøre den kvinnelige arbeiderklassen og de forandringene i arbeiderklassens kamp den fører med seg.

Samtidig går vi inn for særorganisering av kvinnene innafor fagbevegelsen fordi vi mener det vil utvikle kvinnebevisstheten og styrke kvinnes evne til å kjempe for sine interesser. Partiet vil jobbe for enhet mellom kvinner og menn i fagbevegelsen på kvinners premisser.

Vi krever økte statlige bevilgninger til kvinneidretten. I skoleverket blir jentene i stor grad undervurdert, undertrykt og gjort usynlige. Vi vil arbeide for at disse forholda blir avslørt, og støtter tiltak som styrker jentenes stilling i skolen.

Vi krever TV2 som kvinnekanal.

Vi vil arbeide aktivt for verneplikt for kvinner. Dette er en viktig del av kampen for å bryte ned den kjønnsbestemte arbeidsdelinga i samfunnet. Verneplikt er en demokratisk rettighet som skal gjelde alle. Verneplikt for kvinner vil bety en verdifull styrking av forsvaret av landet vårt.

Kvinneorganiseringa

AKP(ml) støtter organisering av kvinner innafor ulike områder, arbeidsliv, idrett, kultur osv. Men dersom vi skal nå måla våre, må kvinner organisere seg som kjønn. Styrka kvinnebevissthet er i dag nødvendig for å styrke arbeiderklassens kamp. En slagkraftig kvinneorganisasjon må rette seg mot det kapitalistiske systemet, samtidig som den slåss mot menns undertrykking. Vi vil gå mot ideen om at kvinner og kvinneorganisasjoner bare skal ta opp «reine kvinnespørsmål» fordi den diskriminerer kvinnene. Ikke noe spørsmål skal være uvedkommende for kvinner. Mange viktige samfunnsspørsmål kan ikke forstås uten at de sees fra kvinners synspunkt.

Partiets eget arbeid

Kvinnemishandling er uforenlig med medlemskap i AKP(ml). Vi vil bekjempe mannssjåvinismen i egne rekker, både i den politiske linje og

arbeidet og i private forhold. Mannlige medlemmer av AKP(ml) vil blant menn delta i kampen mot menns dominans og undertrykking av kvinner.

AKP(ml) går inn for 50 %

kvinner på valglistene der kvinner deltar, og vedtektene sier at minst 50% av medlemmene av høyere organer i partiet skal være kvinner. Partiet ser kvinnepolitikken som et viktig arbeidsområde, samtidig som vi vil kjempe for at kvinneperspektivet preger alle områder der vi tar politisk standpunkt. Dette arbeidet må ikke overlates til kvinnene i partiet.

Vi vil slåss for å forandre arbeidsstilen i partiet for å slippe kvinnene fram. «Kast deg

frampå»-kursene (bøllekursene) er svært viktige i dette arbeidet.

Fra arbeidsprogramkomiteen

Innstilling:

Dette er Kvinneutvalgets forslag, som vi sender ut som et godt diskusjonsgrunnlag.

Kommentar:

Da komiteen diskuterte forslaget, var det svært langt. Vi overlot kvinneutvalget å forkorte det, og har ikke diskutert det etterpå. Men da komiteen diskuterte det første forslaget, var vi bare uenige om en ting, og det var om fortrinnsretten til barn ved skilsmisse. Dette er markert i teksten.

KAPITTEL 21

Kamp mot undertrykking av homofile

Homofile og lesbiske er en spydodd i kampen for å oppløse familien. Homofile og lesbiske kan ikke frigjøres uten at familien oppløses. Kampen mot undertrykking av homofile er en viktig og rettferdig kamp som AKP(ml) støtter og deltar i.

Det er i de mest framskredne industrialiserte landene at kampen for homofil frigjøring presser seg fram. Den homofile frigjøringen henger sammen med utviklingen av en mer samfunnsmessig produksjon, der stadig flere økonomiske og sosiale funksjoner løsrives fra familien. Så lenge kjernefamilien utgjør den grunnleggende økonomiske og sosiale enheten i samfunnet, vil det eksistere et materielt grunnlag for undertrykking av homofile fordi homofile og lesbiske faller utenfor det mønster samfunnet er basert på. Derfor har den homofile kampen nære felles interesser med kvinnekampen og kampen mot kjønnsrollene. Homofile og lesbiske er en viktig politisk ressurs, nettopp fordi vi er en spydodd i kampen for å oppløse den kjønnsmessige arbeidsdelingen mellom

kjønnene og i kampen for å oppløse familien. Lesbiske er undertrykt både som homofile og som kvinner og opplever på kroppen sammenhengen mellom kvinnekamp og homofil frigjøring. Lesbiske har derfor en særegen og viktig rolle i frigjøringskampen.

Kampen mot undertrykking og diskriminering av homofile og lesbiske har hatt stor framgang det siste tiåret. Denne framgangen er et resultat av homofiles egen organiserte kamp. Men fortsatt er det bare en svært liten del av homofile og lesbiske som ser seg i stand til å stå åpent fram. Fordommer mot homofile står fortsatt sterkt. Disse fordommene er ikke bare skadelige, men de er farlige fordi de kan danne et grunnlag for forfølgelse av og overgrep mot homofile.

Vi har erfaring for at krisetider kan bety alvorlige tilbakeslag for den homofile kampen. Undertrykte grupper kan bli satt opp mot hverandre, fascistiske krefter vil kunne vokse fram. Dette kan også ramme homofile hardt. I dag ser vi at framveksten av AIDS brukes som hets-

-propaganda mot homofile, særlig av religiøse kretser. AKP(ml) vil skarpt bekjempe dette. AIDS er et helseproblem, ikke et «homofile-problem».

Også i AKP(ml) finnes fordommer mot homofile. Partiet har tidligere gjort alvorlige feil i homofilispørsmålet. Det er ennå ikke selvsagt at alle homofile partimedlemmer står aktivt fram som homofile eller lesbiske innad i partiet. Kampen mot fordommer i partiets egne rekker er ikke sluttført og må føres videre. AKP(ml) vil bekjempe fortieelse og angst overfor homofili og homofile følelser. Partiet ser det som positivt og verdifullt når homofile lever åpent som homofile i og utenfor partiet.

Mye av forskningen omkring homofile har til nå vært preget av fordomsfulle ønsker om å finne årsaken til homofili for å «helbrede» den homofile. AKP(ml) tar avstand fra slik «forskning».

Homofiles egne organisasjoner vil være den avgjørende krafta for å nedkjempe fordommer og bekjempe undertrykking av homofili. Forståelsen for at homofile følelser og homofile samliv er fullverdige og verdifulle er kjempet fram og kjempes fram av homofile sjøl. AKP(ml) vil støtte den innsatsen disse organisasjonene gjør i denne kampen. Særskilt er det viktig å motvirke fordommer mot homofile i arbeiderklassen og blant ungdommen. Partiet vil legge særlig vekt på følgende saker:

- Spre informasjon og mobilisere aktiv støtte innafor fagbevegelsen.
- Homofili må behandles på like fot med heterofili i skolens samlivslære og seksualundervisning.
- Støtte kravet om at informasjon

om homofili må gis en tilbørlig plass i radio og TV, og at homofili må presenteres uten fordommer og som en dagligdags foreteelse.

- Arbeide for vesentlig økning i den offentlige støtten til homofile organisasjoners informasjonsarbeid.
- Arbeide for at straffelovens paragraf 135 a og 349 a ikke skal bli undergravd av påtalemyndighetenes og domstolenes praksis.
- Støtte homofiles kamp for reell likestilling mellom alle samlivsformer (og med enslige) med hensyn til alle økonomiske og juridiske rettigheter. Lovverket må ikke bidra til å presse folk inn i det heterofile ekteskapet.
- Bekjempe all AIDS-hysteri. Slåss for skikkelige bevilgninger til forskning og behandling av AIDS (se forøvrig helsekapitlet).
- Rett til adopsjon av barn for homofile og til inseminasjon for lesbiske.

Fra arbeidsprogramkomiteen:

Innstilling:

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

Det viktigste nye er å framheve homofile/lesbiske som en spydodd, som en viktig politisk ressurs i kampen mot familien. Her er det uenigheter: Noen mener at dette tross alt er å ta munnen for full. Forslaget står i motsetning til ideen om at homofile/lesbiske er en svak gruppe som trenger vår støtte. Dette siste står heller ikke i forrige program, men mange i og utafor partiet tenker slik om homofile, jfr. uenighet om innrettinga under siste valg.

KAPITTEL 22

Barna — samfunnets ansvar

Vi er for et samfunn der barna blir behandla som en ressurs for samfunnet og dets framtid, og der alle barn har kontakt med mange voksne, og alle voksne har kontakt med barn. Ikke som nå under kapitalis-

men, der barna blir verdsatt først og framst som potensielle arbeidere eller som framtidig kjøpekraft, mens de ellers er henvist til hva de enkelte familiene kan greie å få til for barna. Barnas livsmuligheter

blir undertrykt i vårt samfunn.

Mishandling av barn i familien, mangel på barnehageplasser og trygge leikeplasser, er alt sammen ulike sider av hvordan det private ansvaret for barna slår ut. Mot den kapitalistiske ideologien om det private ansvaret for barna, vil vi slåss for det kollektive ansvaret for barn.

En forutsetning for at samfunnet skal ta på seg oppgava å gjøre livet til barn trygt og godt og likt, uavhengig av foreldrenes økonomi, er at kapitalismen må styrtes slik at profitten ikke lenger er drivkrafta bak hva som skal prioriteres i samfunnet. En forutsetning er også at familien som institusjon etter hvert oppløses, og at andre organiseringsmåter av menneskenes daglige liv etter hvert kan få gro fram, der en større gruppe mennesker, voksne, barn og gamle kan ta ansvaret for hverandre. Der alle barn har tilbud om gratis barnehage, der skolene er innretta på hva som er pedagogisk best for barna, og der hele samfunnsplanlegginga skal ha som premiss at barna skal ha fulle livsbetingelser.

Den moderne kapitalismen har gjort det nødvendig for samfunnet å ta et delansvar for barna gjennom skole, barnehage osv. I økonomiske krisetider blir dette undergravd ved at bevilgninger skjæres ned og stadig større oppgaver blir overlatt «til den enkelte», også når det gjelder omsorg for barn. Dette rammer i første rekke barn og kvinner fra arbeiderfamiliene og andre deler av det arbeidende folk.

Under kapitalismen tar vi del i kampen for å forsvare barnas rettigheter så langt det er mulig innenfor rammene av dette systemet, og stiller krav som retter seg inn på staten og kommunenes tiltak.

Når vi stiller kravet om gratis barnehage for alle barn betyr det at vi mener at barnehage skal være like sjølsagt for alle barn som grunnskole. Vi er langt unna et slikt mål i dag, for nå er det fare for at det som er oppnådd i form av flere barnehager blir redusert sammen med annet offentlig delansvar for barn, eldre og andre grupper i samfunnet. Allerede er barnehageplassene blitt så dyre at mange ikke har

råd til å benytte dem. Vi krever at planlagte barnehager bygges, at foreldrebetalingen trappes ned og at det vedtas en bindende plan for full barnehage- og fritidshjemsdekning i løpet av kort tid. Staten må sette av de nødvendige økonomiske midlene til gjennomføring av en slik plan.

Det drives nå en reaksjonær ideologisk offensiv fra kristne kretser for å få større makt over unge. Dette har særlig gått ut over de pedagogiske målsetninger og arbeid i barnehagene. Vi tar avstand fra barnehagelovens kristne formålsparagraf og vil bidra til å skjerpe kampen mot denne.

Ved siden av den kristne formålsparagraf, er de forverrede arealnormbestemmelser en alvorlig trusel mot barn. Ikke bare for de barn som har plass i barnehage, men også for de tusen som står i barnehagekø. Vi tar avstand fra arealnormbestemmelser som reduserer barnehagens pedagogiske verdi.

Til tross for stadig flere barn inn på de enkelte avdelinger, har ikke antall ansatte pr. avdeling steget. Heller ikke i forhold til barn med behov for særskilt hjelp og støtte blir hensynet til antall ansatte ivare tatt. Vi krever at det minst er tre ansatte pr. avdeling i barnehagene, i tillegg til at andel av faglært personale økes.

Seinere forskning har avslørt en utbredt barnemishandling. Dette framstilles gjerne som «private tragedier» uten sammenheng med samfunnsforholda. Men det er nettopp den private eiendommen til barna og samfunnets manglende ansvar som er det materielle grunnlag for denne mishandlinga. Vi krever økt myndighet og økte ressurser til barnevernet. Vi krever støtte til barnefamiliene i form av ulike avlastningstiltak som støttekontakt, offentlig barnevaktordning osv.

Barna er den mest utsatte gruppa når det gjelder trafikk og hjemmeulykker. Dette fordi boligplanlegging, trafikkplanlegging osv. i liten grad tar omsyn til barna. Derfor kan ikke myndighetene løpe fra ansvaret for livsfarlige skoleveier og et farlig bo og leikemiljø. Vi krever

at det blir satt av tilstrekkelig med ressurser til å gi alle barn en sikker skolevei og et trygt bo og leikemiljø.

Sparepolitikken overfor barna viser seg også gjennom hvor lite som blir brukt av offentlige midler til litteratur, teater, film, radio, fjernsyn og andre media for barn. For det meste er det kommersielle interesser som dominerer. Vi krever derfor at det bevilges i langt større omfang til barnelitteratur, kringkas-

tingsprogrammer, teater, kvalitetsvideo og film for barna.

Fra arbeidsprogramkomiteen:

Komiteens innstilling:

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

Det er gjort forsøk på å uttrykke et positivt syn på barn. Er dette et godt nok forsøk?

KAPITTEL 23

Ungdom

AKP(m-l) kjemper for ungdommens rett til å lære et yrke, tilgang til kunnskap, rett til arbeid og en fritid som gir mulighet til kulturell, fysisk og sosial aktivitet. AKP(m-l) støtter ungdommens kamp for demokratiske rettigheter.

Ungdommen i dag møter økende problemer. Arbeidsløshet, sosiale problemer, svekking av utdanningstilbudet og fritidsproblemer. Ungdommen reiser seg til kamp mot overgrep og forverring. AKP(m-l) støtter opp om denne kampen, og ser det som en helt sentral oppgave å vinne ungdommen for sosialismen. AKP(m-l) jobber blant ungdom i første rekke gjennom våre ungdomsorganisasjoner Rød Ungdom og Norges Kommunistiske Studentforbund.

Ungdom og arbeid

AKP(m-l) støtter kravet om rett til arbeid for alle. Det må sikres flere arbeidsplasser for ungdom, spesielt lærlingeplasser. AKP(m-l) støtter statlige tiltak som skaffer ungdom arbeid. All arbeidsløs ungdom skal ha rett til trygd, uansett tidligere arbeid og inntekt.

AKP(m-l) er for en styrking av fagopplæringa og arbeider for fagorganisering blant ungdom. AKP(m-l) støtter utviklinga mot å danne egne faglige ungdomsgrupper. LO må anerkjenne YLI og det må innføres minstelønn for ungdom i arbeidslivet. Arbeidsløs ungdom må organiseres i tilknytning til fagforeningene.

Ungdom og utdanning

Skolen er i dag truet som kunnskapsformidler. Det er i arbeiderklassens interesse at skolen formidler kunnskap. Både grunnskolen og den videregående skolen rammes av økonomiske nedskjæringer. AKP(m-l)s viktigste krav på skolesektoren

er at rammetimetallet må økes og at elevantallet pr. lærer blir minst mulig. Dette sikrer at elevene får opplæring i forhold til sitt eget nivå, og øker også skolens muligheter til å bekjempe sosiale problemer blant ungdom. Hvis skolens rolle som kunnskapsformidler svekkes vil dette i første rekke ramme arbeiderklassens barn.

AKP(m-l) krever at staten sikrer økonomiske forhold som gjør retten til utdanning reell. AKP(m-l)s mål er at elevenes utdanning blir fullstendig stipendfinansiert. Det vil virkeliggjøre målet om gratis utdanning for alle.

AKP(m-l) støtter elevene og studentenes krav om demokratiske rettigheter. Elevene må ha rett til allmøte som høyeste organ. Elevorganiseringa på skolene gjennom elevråd, allmøte, elevorganisasjoner etc. er elevenes egen sak, og regler for elevorganiseringa skal ikke gis av stat og fylke.

AKP(m-l) arbeider for å styrke interesseorganisasjonene for ungdom under utdanning, gjennom å øke organisasjonsprosenter, styrke det indre demokratiet og aktiviteten på grunnplanet.

AKP(m-l) kjemper mot trakassering av elever og studenter fra den tredje verden. Skikkelig morsmålsopplæring og norskopplæring for innvandrerelever.

Mot undertrykking av jenter

Den ideologiske undertrykkinga rammer unge jenter spesielt. Til tross for likestillingslov og 10 års kvinnekamp, har ikke unge jenter i dag de samme mulighetene til å kjempe for sine rettigheter og mot undertrykking som i 70-åra.

I samband med utviklinga av den økonomiske krisa utvikler kvinneforakten i

samfunnet seg ytterligere. Motepress, porno og prostitusjon og dårligere muligheter for reell utdanning og arbeid, hemmer jentenes kamp. Mye tyder på at unge jenter er mer arbeidsløse enn unge gutter. Det vil derfor bli en viktig sak for AKP(m-l) å kjempe for at jentene velger utdanning som sikrer en sjølstendig framtid, og at jenter oppmuntres til å velge såkalte «mannsyarker».

— Kamp mot porno og prostitusjon

— For gratis og fordomsfri prevensjonsveiledning.

Ungdom og fritid

AKP(m-l) støtter ungdommens kamp for skikkelige fritidstilbud. AKP(m-l) støtter ungdomsaksjoner som husokkupasjoner for å få et sted å være og krever at ungdommen får innflytelse over reglement og opplegg på fritidsklubbene. AKP(m-l) bekjemper kapitalens spekulasjon i ungdommens fritidsbehov.

Kamp mot rusgift

AKP(m-l) vil bekjempe rusgiftmisbruk blant ungdom og spesielt det økende omfanget av narkotika. AKP(m-l) vil på det skarpeste motsette seg en legalisering av hasj. AKP(m-l) støtter opp om den kampen organisasjoner og aksjoner har reist mot narkotika.

Ungdom og militæret

AKP(m-l) støtter soldatenes krav om økt kompensasjon for tjenesten. Soldatene skal ha de samme demokratiske rettighetene som andre borgere.

AKP(m-l) bekjemper kadaverdisiplinen i forsvaret. Den svekker soldatenes muligheter til å motsette seg utenlandsk aggresjon.

AKP(m-l) krever at soldatene får mer informasjon om, og rett til å diskutere, den militærpolitiske og strategiske situasjonen. AKP(m-l) vil bekjempe alle forsøk på å sette inn soldater mot folket.

AKP(m-l) deltar i arbeidet i Tillitsmannsordninga i Forsvaret. På lengre sikt vil AKP(m-l) kjempe for en uavhengig tillitsmannsordning.

Ungdommens motstandskraft

Kapitalen velter i dag byrdene av krise over på det arbeidende folket og ungdommen. Men kapitalens offensiv er også en ideologisk offensiv. Borgerlig individualisme og ideen om å «være sin egen lykkes smed» sprer om seg. Borgerskapet vil passivisere og sløve ned ungdommen.

AKP(m-l) ser det som en av sine viktigste oppgaver å bryte denne tendensen. Ungdommen må samle seg, øke samholdet og solidariteten, organisere seg og slå tilbake kapitalens offensiv. AKP(m-l) støtter opp om demokratiske organisasjoner som arbeider blant ungdom. De bidrar til å øke organisasjonsprosenten og øke ungdommens samfunnsengasjement. Dette er i seg sjøl viktige bidrag mot passivitet og apati.

Fra arbeidsprogramkomiteen:

Kommentar:

Kapitlet er ikke revidert, så her er det fritt fram. Vi har en kommentar til teksten slik den er nå:

Teksten gir inntrykk av at jenter, bare de velger riktig utdanning eller går inn i mannsyrker, sikres en sjølstendig framtid. Dette mener vi er feil.

For det første kommer det store flertallet av jenter fortsatt til å velge jenteyrker. Da blir det viktig å slåss for høyere lønn i jenteyrkene, og slåss for at utdanningskapasiteten for jenteyrkene økes veldig.

For det andre er det en god del jenter som nå føler seg dumme fordi de har et jenteyrke, det er lik som ikke bra nok, «skikkelige jenter blir snekker». Altså, du er bare bra nok hvis du gjør som en mann. Vi mener at det sjølsagt er viktig at jenter velger mannsyrker. For det viser at jenter kan alt. Men det er minst like viktig å slåss for et syn på f.eks. sjukepleieryrket som sier at det er et helt nødvendig yrke i samfunnet, kvinnene gjør en enorm innsats, det er noe å være stolt av, - det er bare så jævlig at lønns- og arbeidsforhold er så dårlige.

For det tredje: Kapitalismen, med familien som forsørgelsesenheter, gjør det sånn at kvinner er forsørgere. F.eks. er legeyrket i Sovjet et kvinneyrke, — og dermed et lavtlønnsyrke. Under kapitalismen kan ikke jenter i sin alminnelighet velge seg til økonomisk sjølstendighet, slik teksten gir inntrykk av.

Kultur- og mediapolitikk

AKP(m-l) mener at kunst og kultur er en sentral og livskraftig del av menneskets samfunnsmessige tilværelse. I samfunnet blir kunsten brukt til å forme menneskene og overføre verdier og verdensbilde fra generasjon til generasjon. Kampen mellom klassene viser seg i motsetninger i kunsten og kulturen. Klassene kjemper ved hjelp av kunsten og fremmer den kunsten som forsvare deres respektive verdier og interesser. AKP(m-l) forsvare prinsipielt den kunstneriske friheten i form og innhold. Bare de generelle forbud mot propaganda for fascisme, rasisme, pornografi og sadisme må få begrense den kunstneriske friheten. Skal vi kunne opprettholde et allsidig og rikt kulturliv i Norge, forutsettes både allmenn ytringsfrihet og fri rett til kunstneriske ytringer. Den kunstneriske friheten som eksisterer formelt er ikke reell før den sikres økonomisk. AKP(m-l) krever at kunstnere og amatører får rike utfoldelsesmuligheter når det gjelder oppdrag og økonomi.

AKP(m-l) vil støtte opp om og bidra til å utvikle arbeiderkulturen og den nasjonale kulturen. Vi krever at samisk kultur sikres økonomiske og praktiske muligheter til en allsidig utvikling. Det samme gjelder innvandrernes kultur. Forholda må legges til rette for at den tredje verdens kultur blir fremma og gjort kjent i Norge.

Det må sikres drift av «Det samiske teater». Det må sikres utgivelser av flere samiske plater og bøker. Det må bli en økning av samiske sendinger i lokalradio. Det må bli en selvfølge for samer å kunne bruke samisk i alle offentlige sammenhenger.

Media

Borgerskapet dominerer massemedia i Norge. Massemedia spiller en viktig rolle for å opprettholde og rettferdiggjøre kapitalismen. Utviklinga innen massemedia i de siste åra gir nye muligheter til produksjon og distribusjon av kunnskap, kunst og kultur. Disse mulighetene vil borgerskapet sjølsagt bruke for å styrke sin dominans. AKP(m-l) vil kjempe for at mulighetene i så stor grad som mulig blir brukt til fordel for det arbeidende folket. Vi er tilhengere av at reguleringer og restriksjoner som er til hinder for ytringsfriheten blir fjernet. Samtidig vil vi kreve at staten møter den nye utviklinga med bevilgninger og politiske vedtak som kan gjøre det mulig å utnytte de mulighetene

som blir skapt uavhengig av markeds-kreftene, og gjøre ytringsfriheten innen media mest mulig reell. Vi støtter også de kravene som reises fra kunstnere og andre som står bak produktene som distribueres gjennom nye media om at deres opphavsrett sikres økonomisk og juridisk. Vi krever at statens politikk må ta særskilt hensyn til behovet for støtte til og bruk av levende kunst og kultur, slik at den ikke går tapende ut av kampen mot kommersiell utnyttelse av de nye massemediene.

AKP(m-l) krever på dette grunnlaget at:

- Kommunene har lovbestemt ansvar for at det er kinotilbud i kommunene.

med allsidige kvalitetsfilmer, og med tilbud på barne- og ungdomsfilmer.

- Ervervsmessig visning av film og videogrammer er underlagt konsesjonsplikt.

- Det opprettes en statlig stønadsordning for videogramproduksjon på linje med den statlige filmproduksjonsordningen.

- Produsenter, importører og distributører av film og videogrammer pålegges redaktøransvar.

med en kontrollinnstans som sikrer at reglene overholdes.

- Statens filmkontroll avskaffes. Det opprettes et statlig arkiv for registrering av alle filmer og videogrammer beregnet for offentlig salg, utleie eller visning. Produkter som ikke skal vises for barn, særmerkes.

- Kringkastingsloven endres slik at NRKs enerett på sending av radio- og fjernsynsprogrammer oppheves.

Styrk NRK med statlig støtte slik at den kan bli en ressurssterk institusjon som kan være en avgjørende faktor i norsk kulturliv. Minimum 60% av det som sendes må være norskprodusert.

- Nærradio og lokal-TV skal være tillatt, basert på konsesjonstildelinger og redaktøransvar.

- Det må opprettes offentlige støtteordninger for produksjon og drift av nærradio og lokal-TV.

- Staten oppretter monopol på kabel-distribusjon av kringkasting, eventuelle private kabelselskaper må ikke tillates å drive programvirksomhet over sitt kabelanlegg. Staten må gjennom Televerket kontrollere kabel-distribusjon av kringkasting og fastsette kon-

sesjonsbestemmelser. Disse må sikre at retten til å skape og sende programmer over kabel blir en allemannsrett, at private kabelnett i prinsippet er åpne for alle. Det må skapes statlige og kommunale støtteordninger for programskapende virksomhet. Vi vil kjempe mot kapitalgrupper som i dag organiserer seg for å ta over nåværende kabelnett og som prøver å monopolisere både nettene og programvirksomheten. Vi går inn for at staten overtar ansvaret for landsomfattende utbygging og drift av nettet for kabeldistribusjon av kringkasting.

- Nærradioer får operere over egne sendere så sant de er teknisk godkjent av Televerket.
- Reklameforbudet innen kringkasting opprettholdes, både innen statlig og privat kringkasting.
- AKP(m-l) støtter arbeidet med en nordisk fjernsynssatellitt. Dette må skje på en slik måte at kunstneriske rettigheter blir sikret skikkelig vederlag og kontroll.
- Avisenes pressestøtte må legges om slik at den i større grad tilgodeser småaviser.
- Bibliotekenes rolle innen distribusjon av informasjon og kultur må opprettholdes og styrkes i tråd med de oppgaver de tradisjonelt har ivaretatt. Prinsippet om gratis utlån må holdes i hevd, også når det gjelder utlån av videogrammer.
- Kulturprodukter må være fritatt for statlige avgifter. I samsvar med dette må momsen fjernes på plater, kassetter og videogrammer. Kompensasjonsavgifter innen kultursektoren skal disponeres av de aktuelle rettighetsinnehaverne — ikke forvaltes av staten.

Kunstnernes og kulturarbeidernes faglige kamp

Samfunnet trenger kunsten og bruker kunstnernes arbeid, men er i liten grad villig til å betale for dette.

Som gruppe tilhører kunstnerne de mest lavlønte i samfunnet vårt. På den andre siden har bruken av kunstnernes arbeid økt de siste åra.

1970-åra var en periode med stort kunstnerfaglig oppsving. Formelt blei kravet om forhandlingsrett innfridd. I praksis derimot viser deg seg at staten prøver å omgå forhandlingsretten. I tillegg driver staten langvarig trenering av forhandlinger. Og sist, men ikke minst: De økonomiske resultatene ved forhandlingen har til nå ligget langt under kunstnerorganisasjonenes krav.

I dag opplever vi dessuten generell tilbakegang, det skjæres ned på kultur-

budsjettene, og det snakkes om økt egenfinansiering av kunstnerisk arbeid.

AKP(m-l) retter/krever:

- kunstnerorganisasjonenes krav om økt bruk og skikkelig vederlag for bruk. Staten må innfri skribentorganisasjonenes krav til bibliotekvederlag. Staten må videre bygge ut nettet av kunstnerstyrte gallerier og sikre drifta av disse, samt sikre kunstnerne skikkelig vederlag for visning. (Sette Gjerv-utvalgets innstilling ut i livet.)
- at de vedtatte vederlagsavgifter (ex. kassettagifta) i sin helhet kommer rettighetshaverne til del. (Den vedtatte loven om dette hjemler statlig tjuveri av kunstnernes vederlagspenger.)
- statlig støtte til klassisk komposisjon, slik at en kan få bilagt konflikten mellom ulike komponistgrupper i TONO.
- opprettelse av flere faste arbeidsplasser for dansere.
- sikring av landets teaterinstitusjoner. Ingen nedgang i bevilgninger. Sterk økning av bevilgninger til de frie gruppene.
- økt prosent til utsmykking av offentlige bygninger.
- forhandlinger for omlegging av garantiinntektsordninga til garantert minsteinntekt for alle profesjonelle kunstnere. Inntil videre: Sterk økning av antallet garantiinntekter.
- etablering av filmskole i Norge.
- økte bevilgninger til kunstformidling i skoler og andre institusjoner.
- statlig støtte til produksjon av norsk kvalitetsvideo.
- innføring av trygde- og sjukelønnsordninger for kunstnere.
- økte bevilgninger til amatørkunsten.

I den nåværende situasjonen er det på ny påkrevd at solidaritet og faglig kamp blir styrka, om en skal kunne unngå forverring av kunstnernes kår.

Fra arbeidsprogramkomiteen

Kommentar

Dette forslaget er ikke mye forandret fra det forrige.

Målkampen

AKP(m-l) støtter den striden målrørsla fører for språklig frigjering. Dette er behandla i partiets prinsippprogram.

Nynorsk- og dialektbrukerne har vært og er utsatte for hån, baktaling og annen diskriminering inkludert yrkesforbud. Riksmålsreaksjonen framstiller nynorsk og dialektene som ubrukelige, stygge og uforståelige. De vil òg ha vekk alt som er norsk i bokmålet.

Trass i dette har nynorsken holdt seg stabil i store deler av landet i dette hundreåret. I den seinere tida har målreisinga hatt framgang og vunnet mer støtte enn på lenge.

AKP(m-l) støtter kravet om fritt å få bruke dialekt og nynorsk skriftmål i alle sammenhenger, i arbeidsliv, skoler og organisasjoner. Partiet støtter også de aksjoner målorganisasjonene og andre setter i gang for dialektbruk, nynorsk skolemål og for språklig rettferd i arbeidsliv, organisasjoner og offentlige institusjoner.

AKP(m-l) oppfordrer LO og fagrørsla ellers til å støtte kravet om språklig rettferd og sjøl sørge for jamstilling og rimelig språklig fordeling i sine egne skriv og publikasjoner.

Alle skriftlige henvendelser på nynorsk til AKP(ml) internt og eksternt, skal besvares på nynorsk.

AKP(m-l) støtter kravet om at mållova må bli etterlevd, så det kan bli jamstilling for nynorsk i all offentlig målbruk — i alle statsorgan og statsbedrifter og i kommuner og fylkeskommuner som har vedtatt språklig nøytralitet.

AKP(m-l) støtter derfor kravet om et ombud for målspørsmål.

AKP(m-l) krever sikring av retten til å opprette parallellklasser med annet opplæringsmål enn det som er vedtatt for skolene. Denne retten skal gjelde enten kommune har vedtatt kretsgrenser eller ikke, og barna skal få gå på den skolen de hører til.

AKP(m-l) krever språklig jamstilling og rettferd i alle videregående skoler, høyskoler og universitet.

AKP(m-l) krever at skolen gir alle barn kunnskap om dialekten på hjemstedet, og at ungdomsskolen og videregående skoler gir kunnskap om dialekter og dialektforhold i Norge.

Alle må sjølsagt få velge fritt om de vil bruke nynorsk, og nynorskbrukerne må ha samme rettigheter som bokmålsbrukerne. I tillegg til dette går vi bl.a. inn for følgende krav:

- Allmenn stemmerett i skolemålsavstemninger.
- Læremidler på bokmål og nynorsk til samme tid og samme pris.
- Mot gjeninnføring av konservative riksmålsformer i læreboknormalen.
- Tilbud om norskundervisning ved alle faglinjer ved universiteter og høyskoler.
- Norskopplæring i statsetatene.
- NRK må handheve nynorskprosenten og øke den.
- Flere programmer, særlig barne- og ungdomsprogrammer i NRK på nynorsk.
- Egne støtteordninger for nynorsk litteratur, særlig barnelitteratur.
- Teater og film må ta dialekter i bruk. Lær av regionteatrene.
- Økt nynorskprosent i pressa.
- Obligatorisk halvårshet i nynorsk i lærerutdanninga.
- TV2 må ha nynorsk som administrasjonsspråk.

Fra arbeidsprogramkomiteen:

Innstilling

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

Nytt er: Krav om obligatorisk halvårshet i nynorsk i lærerutdanninga (det er nå 1/4 år). TV2 med nynorsk som administrasjonsspråk. Henvendelser på nynorsk til partiet skal besvares på nynorsk. Ellers stort sett som før.

For masseidrett — mot kommersialisering

Idrett og fysisk fostring har flere funksjoner i samfunnet. Den absolutt viktigste er å være en del av det forebyggende helsearbeidet i befolkninga. Idrettens betydning i denne sammenhengen øker med de endringene samfunnet gjennomgår i retning av mindre anstrengende arbeid og mer fritid. En fysisk veltrøstet befolkning vil være mer produktiv, vil være mindre utsatt for belastningsskader, og vil være bedre skikket til å møte en eventuell krise eller krigssituasjon.

Idrett har dessuten en sosial funksjon. I mange bydeler, bygder og grender er idrettslaget den viktigste sosiale organisasjonen og er basis i stedets miljø. Idrettsarbeid fører til samhold mellom folk med ulike bakgrunn og ulike alder. Dette er særlig viktig for ungdom og barn og for minoritetsgrupper.

Idrett er også en viktig del av folkets kultur, og i denne sammenhengen er både masseidretten og toppidretten av betydning. Toppidretten fungerer som inspirasjonskilde og ideal for masseidretten, men den kan også fungere passiviserende.

Fordi idrett og fysisk fostring har stor samfunnsmessig betydning, er det et offentlig ansvar å legge de materielle forholda til rette for idrettsbevegelsen.

Det offentlige søker å unndra seg sitt ansvar ved sin bevilgningspolitikk og tvinger derved idrettslag, kretser og forbund inn i større avhengighet av kapitalsterke grupper. På den måten får private kapitalister friere spillerom og stor innflytelse på idretten.

Norges idrettsforbund (NIF) organiserer mesteparten av idrettsbevegelsen og er med sine 1,5 millioner medlemmer den største massebevegelsen i Norge i dag. Ledelsen i NIF, de største særforbund og endel eliteidrettsklubber er dominert av folk fra borgerskapet. De står for ei unnvikende samarbeidslinje overfor stat, kommune og fylke og har ingen interesse av å mobilisere massene til kamp for sine krav. I stedet må utøvere, ledere og tilsluttede på grunnplanen legge ned hundretusener av arbeidstimer for å klare av de verste økonomiske problemene i stedet for å ivareta det de skal arbeide med: Å bedre folkets helse og trivsel gjennom idrettsaktiviteter.

Massemedia, utstyrsprodusenter og næringslivet ellers har sammenfallende interesser når det gjelder toppidretten: Massemedia dyrker idrettsstjernene som

en del av kjendissjiktet og idrøtsprestasjonene som sirkusnumre, begge deler som midler i kampen om løssalg og publikums gunst. Næringslivet ellers gjør det samme, usentimentalt og kynisk, for å få mest mulig igjen for investerte reklamepenger.

Dette, sammen med politisk prestisje, driver fram prestasjonsjaget i idretten og fører til at toppidretten blir prioritert på bekostning av masseidretten. Prestasjonsjag og elitedyrking driver igjen fram utvekster og trekk ved idretten som skader enkeltutøvere og idretten som helhet:

Doping, belastningsskader, utstyrehysteri, passivisering og stort frafall i barne- og ungdomsidretten, toppidrett uten røtter i og kontakt med masseidretten og masseidrett på toppidrettens premisser.

NIF og idrettens øvrige organisasjoner er klar over disse farene, men de står for en utrednings- og informasjonslinje mot utvekstene istedenfor å føre en aktiv kamp mot dem.

AKP(m-l) vil snu denne utviklinga. Vi går inn for prioritering av masseidretten og går mot det som driver idretten i armene på kapitalkreftene. Vi vil legge forholda til rette slik at prestasjonsjaget blir avløst av en idrett som først og fremst ivaretar folks behov for fysisk aktivitet og sosial organisering.

Partiet ser det å arbeide for fysisk fostring blant sine egne medlemmer som en viktig politisk oppgave.

— AKP(m-l) vil støtte alle tiltak som kan erstatte idrettsledelsens samarbeidslinje overfor det offentlige med en kamplinje. Især gjelder dette aksjoner fra idrettens grunnplan, idrettslaga, for å øke de offentlige tilskuddene til lagenes masseidrettsarbeid.

— AKP(m-l) vil støtte økte bevilgninger til bruksanlegg og til drift av idrettslaga.

— AKP(m-l) vil støtte tiltak som kan fri idretten fra kapitalkreftenes stadig sterkere grep.

— AKP(m-l) mener at arbeidet mot doping, kommersialisering o.l. må ta form av en *kamp* som må føres ned på idrettens grunnplan — laga.

— AKP(m-l) mener det menige medlemmet må dras aktivt med i styringa av laga. Allmøter/medlemsmøter må tas i bruk til dette.

-Kamp mot kvinnediskriminering i idretten. AKP(ml) krever at kvinneidretten ikke blir undertrykt i me-

dia. Det må tas særegne tiltak for å styrke kvinneidretten og opplæringa av kvinnelige idrettsledere.

- Toppidretten er gjenstand for oppkjøp og manipulering fra næringslivet og uavhengige idretts-managere som vil sko seg på utøvernes popularitet og prestasjoner. Dette må bekjempes ved at alle toppidrettsutøvere gis mulighet for utdanning og arbeid parallelt med at de driver idrett.
- AKP(m-l) vil støtte danning av organisasjoner for toppidrettsutøvere for å fremme deres økonomiske og andre krav.
- AKP(m-l) vil gå inn for internasjonalt idrettssamkvem i alle idretter, også der vi ikke har mulighet for seier. Dette er bl.a. nødvendig som ledd i Norges kamp mot dopingproblemene.

- AKP(m-l) vil vurdere idrettssamkvem politisk og kan i konkrete tilfeller støtte boikottaksjoner.
- AKP(m-l) vil presse NIF og særforbunda til å ta opp kampen mot supermaktenes forsøk på å vinne hegemoni over de internasjonale idrettsorganisasjonene.

Fra arbeidsprogramkomiteen

Innstilling:

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

Det er føyd til et lite strekpunkt om kvinneidretten. Ellers er det stort sett som før.

KAPITTEL 27

Kamp mot rusmidler

AKP(ml) kjemper for et samfunn der folk ikke trenger å bruke rusmidler for å slappe av, glemme problemer, være sammen med folk eller tørre å be om en dans. Det krever et samfunn der folk er trygge og glade, og der dagliglivets problemer ikke er større enn at en kan se at løsninga finnes.

Holdninga til rusmisbruk er først og fremst et politisk spørsmål. Borgerskapet sprer alkohol i samfunnet som et smøremiddel som skal motvirke friksjoner, mellom folk og samfunnet. Media propaganderer mildt, men vedvarende at fest i det minste er litt fyll.

Statens dobbeltmoral er klar: Staten er interessert i en viss alkoholbruk for å sløve ned folk, og for å få inntekter. Likevel må ikke forbruket komme for høyt, fordi nedrusa folk ikke kan brukes i produksjonen, og fordi reparasjonene av alkoholskadde ikke skal koste for mye.

Alkohol bidrar til å svekke arbeiderklassens kampevne. Det er ingen tilfeldighet at arbeidsplasser og skjenkesteder ofte har samme eier.

AKP(ml) krever økt opplysningsarbeid om skadevirkningene av al-

kohol og andre rusmidler, og at dette arbeidet særlig styrkes i skolen. Vi ser særlig positivt på den typen kampanjer som ungdommen sjøl organiserer mot rusgift, slik som «slå-tilbake»aksjoner. Fagbevegelsen må ta aktiv del i kampen mot alkoholmisbruk, gjennom opplysning og alkoholfrie kurs og arrangementer. Vi krever at AKA brukes til å gi hjelp til folk med alkoholproblemer, og ikke opptre som et redskap for bedriftsledelsen mot ansatte med slike problemer.

Den forholdsvis restriktive alkoholpolitikken i Norge har ført til lavere alkoholforbruk og færre alkoholskadde enn i mange andre land. Dette er en positiv linje som vi vil forsvare. Vi går mot liberalisering av nåværende regler. Vi er for en restriktiv politikk overfor salgs- og skjenkebevillinger.

AKP(ml) sine arrangementer skal være rusfrie.

Forslag fra et mindretall i komiteen:

«AKP(ml) er for totalavhold. Dette betyr at partiet vil arbeide for å utvikle partimedlemmenes og andre folks syn på alkoholbruk med sikte på totalavhold.»

AKP(ml) stiller dessuten følgen-

de krav:

- Behandling og hjelp til alkoholskadde, ut av særomsorgen og inn i det offentlige helse- og sosialapparat.
- Utbygg det polikliniske behandlingstilbudet for alkoholskadde.
- Utbygg ettervern/rehabiliteringsarbeid utafor institusjon.
- Vekk med fyllearresten — alkoholskadde må bringes til legevakt/sjukehus/avrusningsplasser. Utbygg avrusningsstasjoner i alle store byer, med oppsøkende team.
- Styrk rehabiliteringsarbeidet for alkoholskadde på arbeidsplassene.
- Kommunene må sørge for alkoholfrie steder å være for ungdommen. Utbygg de kommunale ungdomskubbene.
- Misbrukere av alkohol og annen rusgift må få rett til hjelp med bolig, jobb o.l.

Narkotikapolitikk

Den internasjonale narkotikaomsetninga drives av kapitalsterke grupper som til dels blir beskytta av myndighetene i enkelte land. Legemiddelindustrien gjør også stor profitt på produksjon av tunge, vanedannende stoffer som også fremmer misbruk.

Stoffmisbruk fører til store helsemessige og sosiale skader, ikke minst for ungdom. Misbruket lammer evnen til kamp mot den undertrykkinga ungdommen utsettes for.

På tross av høytidelige erklæringer viser myndighetene i praksis liten vilje til å sette av økonomiske ressurser som virkelig monner i kampen mot narkotikamisbruk eller for å hjelpe misbrukere ut av vanskene.

Vi mener at det i visse situasjoner kan være nødvendig med tvangsbehandling. Men vi tar skarpt avstand fra de borgerlige politikernes rop om mer tvang. Det tjener bare til å skjule at hovedproblemet i dag er de manglende bevilgningene. Vi går mot innføring av nye tvangshjemler og lovparagrafer retta inn på stoffmisbrukere. å sette narkotikamisbrukere i fengsel er helt meningsløst.

AKP(ml) krever kraftig utbygging av behandlings- og rehabiliteringstiltak særegent innretta på unge stoffmisbrukere. Behandlinga må følges opp med ettervern, arbeid og bolig.

I behandlinga av stoffmisbrukere er det viktig å mobilisere misbrukernes egne krefter og vilje til å komme ut av problemene. Vi støtter også tiltak som stoffmisbrukerne og deres pårørende og andre tar for å organisere seg til felles kamp mot misbruket.

Vi går mot all legalisering av omsetning og bruk av narkotika og tar avstand fra hasj-liberalismen. Vi krever at flere av politiets og tollvesenets ressurser settes inn på å komme narkotikaomsetningen til livs.

Vi stiller følgende krav:

- Styrk barnevernet. Flere ansatte, større ressurser.
- Økning av bevilgningene til oppsøkende og forebyggende ungdomsarbeid (utekontaktarbeid).
- Raskere og enklere innleggingsprosedyre i behandlingsinstitusjoner.
- Flere og mer varierte behandlingstilbud i alle landsdeler.
- Nei til uføretrygging av unge stoffmisbrukere.
- Økt adgang for fengslede stoffmisbrukere til å bli overført til behandlingsinstitusjoner, dersom de sjøl ønsker det.
- Skjerpa kontroll med legenes reseptutskrivning på vanedannende medikamenter.
- Skerpa etterforskning mot narkotikaprofitører.

Fra arbeidsprogramkomiteen:

Kommiteens innstilling:

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

Det er gjort forsøk på å få fram ruskulturen og borgerskapets dobbeltmoral. Det forrige programmet var ensidig prega av «skadevirkninger».

Uenigheter vi veit om: Skal kampen mot ruskulturen ha noen betydning for partiet og dets medlemmer?

Kriminalpolitikk

Rettsapparatet har et klart klassestempel. Arbeiderklassens og det arbeidende folkets politiske og økonomiske kamp blir forsøkt kriminalisert. Politi settes inn mot politiske aksjoner og mot streikende arbeidere. Gamle tvangslover, som «oppviglerparagrafen» brukes mot politisk opposisjon, som i Altasaka. Lovgivning og domstoler er i liten grad innretta på å beskytte arbeiderklassen og det arbeidende folket mot trusler på liv og helse i form av f.eks. farlig arbeidsmiljø, mot økonomisk svindel og mot angrep på deres demokratiske rettigheter, f.eks. i form av yrkesforbud. Den lovgivningen som tross alt finnes på disse områdene, blir lite effektivt håndhevet. Straffene, også for brudd som koster arbeidsfolk livet, er lave.

Bortsett fra promillekjørere, er det i hovedsak vinningslovbrytere og personer med store rusproblemer fra arbeiderklassen og filleproletariatet som befolker norske fengsler. Dette skyldes både at lovgivningen retter kontrollen spesielt mot slike handlinger som filleproletariatet begår, og at samfunnsforholdene styrer en del av nettopp disse folka inn i kriminalitet. Filleproletariatet bør sees på som et sosialt problem og et klassespørsmål, ikke et strafferettslig problem.

AKP(ml) er tilhenger av å snu rettsapparatets klasseinnretning på hodet. Vi krever at myndighetenes kontrollapparat skal rettes inn på *farlige handlinger* begått av arbeidsgivere og av folk med full deltagelse i samfunnet.

AKP(ml) ser det også som viktig å bekjempe tradisjonell kriminalitet. Tyverier og voldslovbrudd rammer i stor grad arbeiderklassen og det arbeidende folket. Men all erfaring viser at en restriktiv kriminalpolitikk, med hyppig bruk av fengselsstraffer, ikke løser problemene. Negativ sosial læring inne i fengslet, vansker med å få jobb, bolig, nye venner etter løslatelsen øker sannsynligheten for ny kriminalitet. Bruk av fengselsstraff kan altså ikke forsvares ut fra nytte-

hensyn. En så hard og ydmykende straff som innesperring kan heller ikke forsvares moralsk. AKP(ml) er prinsipielt motstander av fengselsstraff. Partiet vil arbeide for at dagens bruk av fengsel reduseres med det langsiktige målet å nedlegge fengslene.

AKP(ml) støtter også forsøk med alternativ til fengsel. Men slike forsøk må dreie seg om virkelige *alternativer*, ikke nye reaksjoner overfor folk som tidligere fikk påtaleunntak eller betinget fengsel. AKP(ml) krever at forebyggende tiltak og ettervernstiltak oppprioriteres. Særlig må hjelp til arbeid og bolig rett etter løslatelsen styrkes. Langtidsfanger må få hjelp til å kvitte seg med gjeld mens de sitter i fengsel.

De seinere åra har politiet begynt å gi svære bøter for bagatellmessige forseelser eller «ulovlige» politiske demonstrasjoner. AKP(ml) krever derfor utvidet rett til å få forsvare oppnevnt av det offentlige. AKP(ml) krever også utvidet adgang til fri saksførsel i sivile tvistemål, slik at folk med vanlige inntekter har mulighet til å forsvare sine rettigheter ved å gå til domstolene.

Forskning viser at politivold er langt mer utbredt enn det som kommer fram gjennom anmeldelser o.l. AKP(ml) støtter kampen mot politivold og alle tiltak for å bringe denne typen voldsforbrytelser fram i dagen. Vi stiller i tillegg følgende krav:

- Nedlegg de store sentralanstaltene nå.
- Opphev sikring og forvaring.
- Hev den kriminelle lavalder til 16 år.
- Nei til barn i fengsel. Hev lavalderen for fengselsstraff til 18 år.
- Mot myndighetenes narkohysteri. Lavere straff for narkolovbrudd. Ta proffittørene.
- Redusert bruk av varetekt. øvre tidsgrense for lovlig bruk av varetekt.
- Nedlegg kriminalomsorg i frihet — straffede inn under den vanlige sosialomsorgen.

- Nei til samfunnstjeneste.
- Statlige erstatningsordninger for både volds- og vinningsofre må bygges ut.
- Mot nye og «utradisjonelle» etterforskningsmetoder som romavlytting og provokasjon.
- Mot isolat og mot isolasjon av fanger.
- Mot kollektiv avstraffelse av fanger.
- Innfør normallønsordninger for alle fanger.
- For meningsfylt arbeid og utdanning under soning.
- Rett til fagorganisering for fanger.
- Lov om arbeidsmiljø må også gjelde i fengsler.
- For fangers rett til ferie.
- Fri rettshjelp for fanger.
- For fangenes rett til egen organisering.
- For fangenes rett til å informere media om sitt eget syn.
- For reelle klagemuligheter til en uavhengig instans utenfor fengselssystemet.
- Særegen hjelp til folk med rusproblemer.
- Nei til myndighetenes aksjonsplan mot narkotikaproblemer i fengslene. Mot egne narkoavdelinger i fengsler og eget «langerfengsel».
- Mot nedlegging av kvinneavdelingen på Ullersmo. Myndighetene må lage en samlet plan for å bedre kvinners soningsvilkår (som er enda verre enn vilkåra til mannlige fanger).
- For fangenes rett til helsetilbud utenfor fengslene.
- Helsetjenesten innenfor fengslene må overføres fra Justisdepartementet til Sosialdepartementet.
- Nei til utvikling av asosial og lukket fangekultur. Utvidet adgang til besøk, permisjoner, frigang.
- Høyere lønn, bedre arbeidsvilkår og utdanningstilbud for fengselsbetjenter.
- Nei til opprustning og militarisering av politiet. nedlegg anti-terrorpolitiet.
- Fengsling skal ikke brukes i fremmedsaker (overfor asylsøkere

Fra arbeidsprogramkomiteen:

Innstilling:

Vi slutter oss til forslaget.

Kommentar:

a) Vi sier at vi er prinsipielt motstander av fengselsstraff.

b) Vi sier at rettsapparatet må snues på hodet, mot arbeidsgivere, og — kanskje mer kontroversielt — mot farlige handlinger begått av folk som er innvevd i samfunnsliv. Altså «vanlige» folk.

c) Vi tar avstand fra myndighetenes narkohysteri og fra nye etter-

forskningsmetoder som er innført for å lette narkoetterforskning.

d) De konkrete krava er kraftig utbygd i retning av det KROM og SON står for. Den «fangevennlige» profilen er ytterligere utbygd og konkretisert siden forrige arbeidsprogram.

KAPITTEL 29

Samferdsel

Samferdsel i Norge er kostbart. Årsaken er den spredte bebyggelsen og det vanskelige terrenget. Både kollektiv og privat transport har derfor vært en viktigere statlig oppgave enn i mange andre land. I pakt med den økende bilismen, har denne etter hvert blitt selvfinansierende, mens kollektivtransporten har mistet passasjerer og i større grad er blitt avhengig av offentlig støtte.

Denne utviklinga forsterkes av profittinteressene som er tjent med at flest mulig nødvendige aktiviteter privatiseres. Den økende avhengigheten av privatbilen blir dyrere for den enkelte, det blir dyrere samfunnsøkonomisk, men næringslivet tjener mer i form av økt forbruk. Utviklinga forsterkes også av den offentlige samferdselspolitikken, der driftsstøtta og nyinvesteringer reduseres, med høyere takster og dårligere rutetilbud som følge. NSB og lokale ruteselskaper må i stadig større grad konkurrere om passasjerer. Med redusert driftsstøtte, betyr dette nedleggelse av de minst trafikerte ruter og tidspunkter.

Privatbilen er et nødvendig gode for folk flest. Spesielt i utkantkommuner er privatbilen viktig. Samtidig skaper privatbilismen støy- og luftforurensing, trafikkulykker og vanskelig trafikkavvikling.

AKP(ml) mener at kollektivtransporten må være grunnlaget for samferdselen. Dette betyr en kraftig utbygging av jernbanen der det er fornuftig, men til Nord-Norge bare dersom samene godtar den og legger premissene for en eventuell utbygging.

Ingen av dagens sidebaner må legges ned, og drifta må være sta-

tens ansvar, ikke fylkenes som sliter med dårlig økonomi. I byene må kollektivtransporten bygges ut med både baner og busser. Kollektivtransporten må prioriteres både økonomisk og med egne traseer, også der dette går på bekostning av privatbilens framkommelighet. AKP(ml) vil støtte all kamp for et bedre kollektivtilbud, og spesielt den kampen som de ansatte i ruteselskapene fører både for sine arbeidsplasser og samtidig for kollektivtransporten.

Den politiske utviklinga i Norge går i retning av økt privatisering av hele samferdselssektoren. Det statlige ansvaret har til nå vært regulert ved bevilgninger og ved konsesjonsplikt. Begge deler er nå på retur. Mange fly-, buss- og sjøtransportruter er i ferd med å overlates til fri konkurranse. Områder med lite trafikkgrunnlag vil få et dårligere tilbud. Samtidig skjærer staten ned på bevilgninger til småflyplasser, jernbanen og havneutbygging.

Vare- og godstransporten er viktig for alle arbeidsplasser, både i byene og i distriktene. AKP(ml) mener at en langt større del av tungtransporten burde vært overført fra vei til båt og bane. Dette ville vært mer samfunnsøkonomisk og miljøvennlig. Det kan bare skje ved at staten legger til rette for det ved havneutbygging, omlastnings-terminaler og en administrasjon for samordning av transportene. I byene sliter nyttetransporten med lange køer på veiene. Dette kan bare løses ved større overføring av persontransport til kollektivtilbudet. Bare da vil nyttetransporten få bedre framkommelighet på veinettet.

Flere og flere er etter hvert avhengig av privatbilen, men med de avgifter som staten legger på toppen av bilprodusentenes og oljemonopolenes profitter, er det ofte de som trenger bilen mest som ikke har råd til den, slik som småbarnsfamilier, eldre og uføre. Derfor krever vi at avgiftene på vanlige biler og på drivstoff reduseres. Spesielt gjelder dette avgift på sikkerhetsutstyr. Samtidig krever vi begrensning av privat biltrafikk i sentrale deler av de store byene.

AKP(ml) deltar i og støtter aksjoner og masseorganisasjoner som kjemper for styrket kollektivtrafikk og økt trafikkikkerhet.

AKP(ml) stiller i tillegg bl.a. følgende krav:

- Nei til ny storflyplass — bygg ut småflyplassene.
- Økt statlig støtte til ferge, buss og båttruter i distriktene.
- Gratis kollektivtransport for arbeidsreiser.
- Legg hovedveier utenom tettbygde strøk.
- Nei til bompenger. Veiutbygging er statens ansvar.
- Blyfri bensin til lavere pris.
- Større bevilgninger til støyskjerming av boliger.
- Få fart på utbygging av gang- og sykkelveier.

Fra arbeidsprogramkomiteen:

Innstilling:

Vi slutter oss til forslaget.

Distriktspolitik

Overskotet og den nye teknologien gjer at sosialismen i stadig mindre grad treng å vere avhengig av at produksjon og kunnskap samlar seg i dei store byane. Alle delane av landet kan difor få dei same økonomiske og kulturelle vilkåra for utvikling. Slik kan sosialismen ta til å bryte ned skilnaden mellom by og land.

Under kapitalismen er det det omvendte som skjer. Skilnaden mellom by og land utviklar seg. Byane har vakse på kostnad av bygdene. Tettstadene har styrka seg på utkantane sin kostnad. Nokre regionar, og særskilt i Nord-Noreg, har sakka akterut i høve til utviklinga i heile landet.

Monopola tener på dette. Arbeidarane og småprodusentane tapar. I distrikta blir det dårlegare inntekt, skule og helse-tilbod. Produksjonen av mat blir undergrave, og med det også noko av grunnlaget for norsk sjølvstende. Subsidia frå staten har vore for små til å hindre(?) at straumen av verdiar og menneske går frå utkanten til byane, og dette har også vore kapitalistklassen sin medvetne politikk.

Noreg er inne i ein periode med store endringar i busetnadsmønsteret, med sentralisering til Oslo og Stavangerområda og somme mindre region- og landsdelssentra, og med nedgang i folketalet i halvparten av kommunane. Nedgangen gjeld stordelen av Nord-Noreg, utkantkommunar elles i landet og mange kommunar med byar og tettstader.

Folk flest forlet ikkje heimstaden sine fordi dei heller vil bu i storbyar. Dei blir tvinga ut fordi lokal-samfunna manglar arbeidsplassar og servicetilbod.

Sentraliseringa fører til pressproblem i tilflyttingsområda, bustadmangel, trafikkproblem, tilpassningsvanskar, manglande hjelpetilbod, store forureiningar, nedbygd dyrka jord og ekstra samfunnskostnader.

Samtidig med busetnadsendringane går det føre seg ein sterk konsentrasjon av økonomisk og politisk makt til Oslo-området. Styrkin-

ga av staten og av spekulasjonskapital knytt til Børsen gjer at makta over arbeidsplassar landet over er å finne i Oslo, og at stadig meir av verdiane som blir produserte, hamnar der. Borgarskapets utplyndring av arbeidarklassen er såleis og Oslos utplyndring av resten av Noreg.

Statens økonomiske svelteforing av kommunar og fylke avgrensar det lokale sjølvstyret til å avgjere kva for grupper som skal li hardast under innstrammingane.

Etter kvart som ny teknikk gjer det mogeleg å rasjonalisere industriarbeid, vil mange arbeidsplassar bli borte, og distriktsNoreg vil gå inn i tider med svært stor arbeidsløyse.

Veksten i statsapparatet, det Oslo-dominerte NRK, hovudstad-orienterte riksaviser og LO-leiingas kontroll over medlemene tener til å halde lokal kultur og lokal opprørstrong landet over nede og gi toppbyråkratiet og finanskapitalen stadig sterkare styring over folks tankar.

I staden for byens/hovudstadens diktatur over landet har AKP(ml) som målsetjing ei harmonisk utvikling i heile Noreg. Vi er for spreidd busetnad. Det er ein menneskerett å få bu der ein vil bu. Spreidd busetnad gir best høve til å nytte ut landets rike ressursar. Spreidd busetnad gir det beste grunnlaget for å forsvare Noreg militært. Spreidd busetnad reduserer forureiningsproblema. Spreidd busetnad gir oss høve til å ta vare på og utvikle vidare den rike lokalkulturen i Noreg.

I dag er det teknisk mogeleg å byggje industri i mindre einingar og å bruke datautstyr og teleteknikk for samarbeid om produktutvikling, marknadsføring og klassekamp. Innafor kapitalismen vil likevel ikkje dette skje, for det strir mot kravet om maksimal profitt på kort sikt. Så lenge kapitalismen rår, kan me einast oppnå å redusere skadeverknadene av sentraliseringa.

AKP(ml) vil arbeide for å oppretthalde og styrkje primærnæringane og utsett industri. Me avviser

Bygdeutvalet sine planar for arbeidskraftsentra med lang pendleveg og Buvikutvalet sine planar for nedlegging av ei rekkje einsidige industristader. Me krev at arbeidsplassar ikkje blir nedlagde før dei tilsette har fått tilbod om nytt arbeid på staden.

AKP(ml) avviser dagens metode for distriktsutbygging med å lokke spekulatorkapital inn i turistnæring, havbruk og pelsdyrhald med hjelp av DU-midlar og skattefritak. Dette er ei støtte til kapitalistar og ikkje til distrikta. Det gir få, kostbare og usikre arbeidsplassar, og arbeidsfolk må betale med høgare skatt og høgare lånerente. I staden krev me omfattande, statleg distriktsutbygging med hovudvekt på produksjon av nyttige mat- og industrivarer. Val av produkt må byggje på analysar av kva for varer den tredje verda og vårt eige land treng. Vidare prioriterer me arbeidsplassar for kvinner.

AKP(ml) krev at paragraf 110 i Grunnlova om at alle har rett til arbeid blir presisert til å gjelde innafor 20 minutt dagpendlingsavstand. AKP krev lovpåbod om at bedrifter skal ha hovudadministrasjon på produksjonsstad.

Oslo er i dag ein by med vekst i administrasjon og finansverksemd, med oppsvulma borgarskap og småborgarskap i funksjonæryrke, men med svært lite industri og lite kjerneproletariat. AKP(ml) vil stogge veksten i tertiærnæringane i Oslo og i staden ta vare på dei arbeidsplassane som finst i industrien og etablere nye industriarbeidsplassar der liksom i distrikts-Noreg.

AKP(ml) krev frakttilskot for næringsliv i utkantane, halverte takstar på offentlege transportmiddel og fjerning av offentlege avgifter på drivstoff. Me krev sams, lokal telefontakst innført for heile landet liksom det er sams porto.

Gjeldssanering for utsette kommunar og fylke. Me avviser det nye rammeinntektssystemet for kommunane.

Alle har rett til gratis barnehageplass og gratis transport til barnehage.

Kapitlet forts. på s. 37